

వే మ న గ్రంథాలయము,
 తేలపాళెలు, కృష్ణాజిల్లా.

గ్రంథనామము.....

గ్రంథము సంఖ్య... ౮.౨.౩.

తెలుగు.....౪.....

విభజన సంఖ్య.. ౨౨..

గ్రంథదాత.....

.....

గ్రామము.....

3

శ్రీఅరవింద దర్శనము

అనువాదము

అనువాదకులు

బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి. చంద్రశేఖరంగారు

వెల ఒక్కరూపాయి

9

ప్రొఫెసర్ వేలు.

క

వి శ య సూ చి క

	పుట
౧. ప్రకాశకుల విన్నపము	౭- ౧౦
౨. అనువాదకుల ప్రవేశిక	౧౧- ౬౪
౩. దివ్య పరిణామవాదము	౧- ౩౫
౪. సృష్టి యెడ నాల్గు దృష్టులు	౪౭- ౬౬
౫. విజ్ఞానసత్తయొక్క అవశ్యకత	౬౭- ౮౬
౬. చిన్మయ విజ్ఞాన సత్త	౯౧-౧౧౬
౭. సమాప్తి	౧౨౧-౧౪౬
౮. కొన్నివదముల కర్థ వివరణ	౧౪౭-౧౫౭
౯. సవరణ	౧౫౮

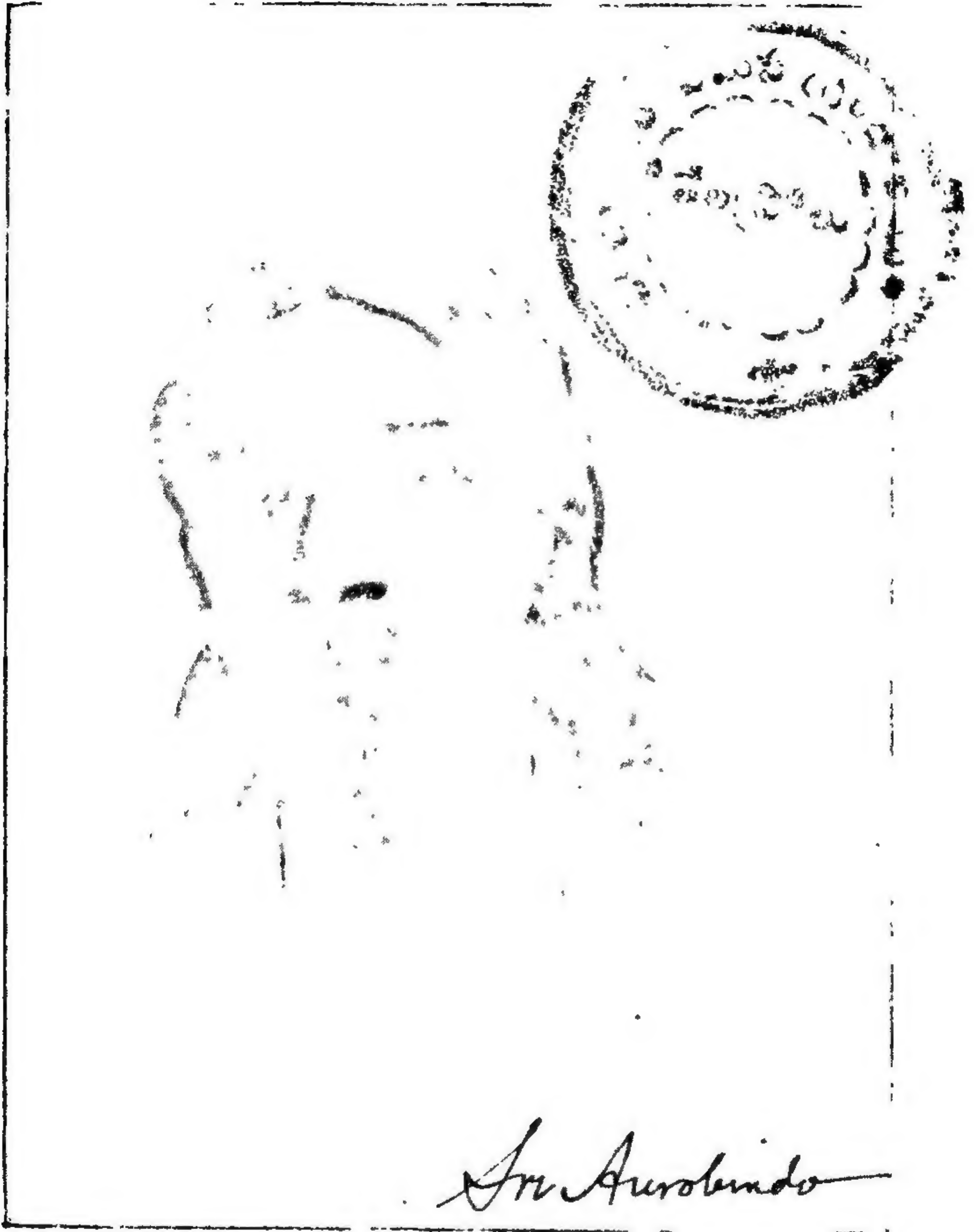
4

5

1

2

8

Sri Aurobindo

శ్రీ ఆరవిందులు

7

శ్రీ పాద

విన్నపము

శ్రీ అరవిందులు రచించిన వేద వేదాంతాది శాస్త్రవిచారముల సారమును ఆంధ్రలోకము గ్రహించుట కనువుగా, శ్రీవారి యాంగ్లగ్రంథముల సంగ్రహమునో అనువాదమునో ఆంధ్రమున బ్రకటించ వలయునని యొకసంకల్ప ముదయించినది. తత్సంకల్పానుగుణముగ గావించిన ప్రయత్నమే, భగవానుని యనుగ్రహమువలన శ్రీఅరవిందులపట్ల భక్తివిశ్వాసములుగల మిత్రుల తోడ్పాటువలన, నిపు డీ గ్రంథరూపమున - ప్రథమపుష్పముగా — ఫలించినది.

శ్రీ అరవిందులు తమ యోగానుభవ జన్యమగు జ్ఞానమును తత్త్వవిమర్శపూర్వకముగా వెల్లడించిన 'ఆర్య' మాస సంచికయందు ప్రప్రథమమున బ్రకటించి

నది భాగవత జీవనము (Life Divine) ను గుఱించియే. ఆగ్రంథమున శ్రీవారే సారసంగ్రహముగా రచించిన కడపటి ఐదధ్యాయముల ఆంధ్రానువాదమే ఈ 'శ్రీ అరవిందదర్శనము'.

అన్యభాషయగు నాంగ్లమునుండి యనువదించుట సులభముగాదనుట నంద రెఱింగినదే. భావములందు, పదములకూర్పునందు వాక్యనిర్మాణమునందు క్రొత్తపోకడలకు దారితీసిన శ్రీ అరవిందుల గ్రంథముల ననువదించుట కష్టతరము. మరియు శ్రీ అరవిందుల 'భాగవతజీవనము' నాంధ్రీకరించుటకు సంస్కృత - ఆంధ్ర - ఆంగల భాషలందు పాండిత్యమును, శ్రీ అరవింద యోగసాధనా తత్త్వవిచార సమ్యక్పరిచయమును, శాస్త్రీయ సంస్కారముగల ప్రజ్ఞావిశేషమును అత్యంతావశ్యకములైన యోగ్యతా సంపత్తులని తలంపనగును. దుర్లభమగు నిట్టి అనువాదాధికారసంపత్తిగల బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి చంద్రశేఖరంగారు నా ప్రార్థన నంగీకరించి ఈగ్రంథమును రచించియిచ్చి ఆంధ్రలోకమునకు మహోపకార మొనర్చినందుల కెంతయు కృతజ్ఞుడను.

శాస్త్రీయ విచారణా ప్రధానము దర్శనము; అనుష్ఠాన ప్రధానము యోగము. దర్శన ప్రతిపాదిత సిద్ధాంతము యోగానుభవమునకు మార్గమును సిద్ధము చేయును; యోగానుభవ ప్రాప్తమైన తత్త్వమును దర్శనము సయుక్తికముగ శాస్త్రరూపమున సిద్ధాంత మొనర్చును. అనువాదకు లీ విషయమును తమ 'ప్రవేశిక' లో సూచించి చదువరుల కనేక దార్శనిక సిద్ధాంతముల బరిచయ మొనర్చి తుదకు శ్రీ అరవిందదర్శనమును సంతోషముగ వెల్లడించియున్నారు. మఱియు వారు ప్రాచ్య పాశ్చాత్య — ప్రాచీన నవీన భేదములుగల ఆరంభ పరిణామ వాదములను, ద్వైత-విశిష్టాద్వైత-అద్వైత దృష్టులను సంగ్రహముగ నుల్లేఖించి, బహు దర్శన తారతమ్య పరీక్షాపూర్వకముగ శ్రీ అరవింద సిద్ధాంతస్వారస్యమును జూపెట్టియున్నారు. అతిగహనము దుర్బోధము నగు నీవిషయముయొక్క వివరణము విమర్శకులు తత్త్వజిజ్ఞాసువులు నగు నాంధ్రులకు మిక్కిలి సాహాయ్యకారిగా నుండగలదని తలంచెదను.

ఈ గ్రంథ ముద్రణవ్యయమున అర్థభాగము భరించిన మిత్రులకును, ఈ గ్రంథమును ఇంకను నేను

బ్రకటించ నెంచ శ్రీ అరవిందగ్రంథములను తమ
ఆంద్రగ్రంథమాలపక్షమున విక్రయించుటకు వలయు
నదుసాయము లొనర్చి అత్యంతము సాయపడుచున్న
శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుపంతులు గారికిని
నా కృతజ్ఞతా నమస్కారముల నర్పించుచున్నాను.

శ్రీ అరవిం దాశ్రమము	}	ఇట్లు విధేయుడు
పుదుచ్చేరి		చ. వేంకట కృష్ణయ్య
౪-౪-౩౬		ప్రకాశులు :

7-22

ప్రవేశిక

ఈ ప్రపంచ మేమి? ఇం దంతఃపాతి మైన యీ నే నెవ్వరు? — అని ప్రతివానికిని ఎదురఁ బడునది యీ ప్రశ్న. చిరకాలము నుండియు అనేక సమాధానము లీ ప్రశ్నకు; ఈ సమాధానములనే మనము దర్శనము లనుచున్నాము. కార్యజాతముయొక్క పరిణామ ప్రక్రియ నింద్రియజ్ఞానము చాలవఱకు గ్రహించినను, దానియొక్క తత్త్వమును, మూలమును ఈ నింద్రియజ్ఞానమును దాటిన యొకానొక దృష్టికిఁగాని గోచరింప వను హేతువుచే, ఈ సమాధానములకు దర్శనము లనుపేరు.

“ఈ ప్రపంచముయొక్క సత్యమిది, ఈ ‘నేను’ యొక్క యథార్థ మిది” అని చెప్పటతోడనే ఈ

౧. ఈ పదము వ్యాప్తిచే, కేవల నింద్రియ ప్రత్యక్షమునే ప్రమాణముగా నంగీకరించు లోకాయతికాది మతములకును వర్తింపఁ జేయఁబడినది. ఈ వ్యవహారమున, జగమునుగూర్చిన ఏదో ఒకానొక దృష్టి దర్శన మగుచున్నది.

దర్శనములయొక్క కార్యము పర్యవసాన మగుటలేదు. వద్యప్తియొక్క ఆలంబనముచే ఇవి గ్రహింపఁబడినవో ఆ ద్యప్తి మనకు లభించెడు మార్గముల నవి ప్రదర్శింప వలయును. చిరకాలము నుండియు ఈమార్గములును అనేకవిధములు—వీనినే మనము యోగము లనుచున్నాము.

ఒకానొక ధర్మము, మతము, సంప్రదాయము, లేక గురువుయొక్క బోధయందు దర్శనము కేవలము జ్ఞానభాగ మన్నచో, యోగము ప్రయోగభాగ మనవచ్చును. ఉపనిషత్తు లందలి దర్శనమునకును, అందలి ఉపాసనలకును, అధ్యాత్మయోగములకును ఇదే సంబంధము. అట్లే సాంఖ్యమునకును పాతంజల యోగమునకును ; అందుకనియే పాతంజలము సాంఖ్యశాస్త్రమునందలి ద్వితీయభాగముగా కొందఱిచే పరిగణింపఁబడినది.

ఇచట ప్రసక్తమైన విషయము శ్రీ అరవింద దర్శనము. శ్రీ అరవింద యోగమును ముందు ముందు చదువరుల కందింపవలయు నని ప్రకాశకుల అభిలాష. కాని అంతకుపూర్వము దర్శన సిద్ధాంతములతో కొంత పరిచయ ముండుట యవసరమని, మొదట దర్శనభాగము గైకొనఁబడు చున్నది. శ్రీ యరవిందుల దార్శనిక

విచారణ యంతయు ఇచట నిర్వహింపఁబడ లేదు ;
 కేవలము ఆ విచారణయొక్క తుదిఫలితములు, నిగమ
 నములు మాత్రము సూచింపఁబడినవి. 'Life Divine'—
 అనఁగా 'భాగవతజీవితము' అను శీర్షిక క్రింద
 వ్రాయఁబడిన వ్యాసపరంపరయందు శ్రీ అరవిందుల
 దార్శనిక విచారణ ప్రధానముగాఁ గలదు. అందలి
 కడపటి అధ్యాయముల యందు ఆ విచారణయొక్క
 ఫలితములు సంగ్రహింపఁబడినవి. ప్రకృత మీ గ్రంథ
 మా అధ్యాయముల ననుసరించి వ్రాయఁబడినది ;
 సంక్షేపము కొఱకును, ప్రతిపత్తి సౌకర్యము కొఱకును
 ఐన కొద్ది భేదములతో ఇది యనువాదమే యనవచ్చును.

* * *

దర్శనమునకు విషయ మీ యునికియొక్క
 యాధాత్మ్యము, తత్త్వము, మూలము. కాని దీని
 నన్వేషించుట యెట్లు? నైయాయికమైన ప్రమేయ
 పరిశీలనచే లేక ప్రకృతివిజ్ఞానము (Science) యొక్క
 అన్వీక్షణ విధానముచే ఏల కాఁజాలదు? ఏల కాఁజాల
 దన, న్యాయపరీక్ష తత్త్వమును చొరలేకున్నది,
 కావుననే తత్త్వము విషయమున నది శ్రుతి సంప్ర

దాయముల నాశ్రయించుచున్నది ; లేదా బుద్ధి వివేచనచే వస్తువుల స్వభావ మవధరింపఁబడుట లేదనియు ఆలోచించినంతనే అవి విశీర్ణము లగుచున్నవనియు తెలుపుచున్నది. మఱియు ప్రకృతియందలి ద్రవ్యముల యొక్కయు శక్తుల యొక్కయు కూర్పును గూర్చినట్టియు చర్యను గూర్చినట్టియు జ్ఞానము విషయమునను, ఆ

౧. “బుద్ధ్యా వివిచ్యమానానాం స్వభావో నావధార్యతే ।... యథాయథార్థాచ్ఛింత్యంతే విశీర్యంతే తథాతథా ॥” సర్వదర్శన సంగ్రహము. దీనిని నేటి యొక సుప్రసిద్ధ పదార్థ-వైజ్ఞానికుని యీమాటతో పోల్చి చూడనగును : “ఎదురుపడి చూడనంతవఱకే పదార్థమును గూర్చిన మన భావన పరిస్ఫుటముగా నుండును. దానిని వివేచింతుమేని మాసిపోవుట కారంభించును. ”—“Our conception of substance is only vivid so long as we do not face it. It begins to fade when we analyse it.” The Nature of the Physical world. Sir. A. S. Eddington. కాని బుద్ధియొక్క గ్రహణ కసలు వాస్తవమంతయు అందకపోయినను వాస్తవముయొక్క ప్రకారము లందుచున్నవి. వాస్తవముయొక్క గంధమేనియు బుద్ధి కనుగొన లేదందుమేని, సంశయ వాదమునందో (Scepticism), శూన్యవాదమునందో లేక దాని సహోదర మగు మాయావాదమునందో పడవలయును. పడి లోకయాత్రయొక్క జరుగుబాటుకోసము సంశయవాదియొక్క విశేషాధికారమును The privilege of the sceptic — Hume), స్వప్నవద్వ్యవహారమును, లేక - దీని పర్యాయపద మిది - వ్యావహారిక సత్యత్వమును చేయుఁతగా అవలంబింపవలయును.

జ్ఞానము ద్వారమున వానిపై వశిత్వము విషయమునను
మన కత్యంత ముపకరించియు, ప్రకృతి విజ్ఞానము వాని
స్వ స్వభావమును మనకు తెలుప లేకున్నది ; కావుననే
భౌతిక ప్రాణ మనో ధాతువుల రూప-క్రియా ప్రక్రియల
(Form and Process) నతి కౌశలముతో పరీక్షించియు
వాని తత్త్వము నందుకొనలేకున్నది. కావుననే
ప్రకృతి విజ్ఞానముల ననుసరించు తత్త్వశాస్త్రమేనియు,
'ఈ ప్రకృతి వెనుక, ఈ ప్రకృతి కాధారమై ఈ ప్రకృతి
హృదయమం దొకానొకటి కలదు, అది అజ్ఞేయము'
అని సూచించుచున్నది. దీనికి కారణ మీ విచారణ
యంతయును మనోబుద్ధులపై నాధారపడి యుండుట;
స్వ స్వరూప జ్ఞానము వీనిశక్తికి మించినది - బుద్ధి
యొక్క స్వలక్షణము చేతనే అది ఆర్జించెడు జ్ఞాన
మంతయును ఈ అసామర్థ్యమునకు లోగియున్నది -
ఆ జ్ఞానము భేదముపై ప్రతిష్ఠింపబడినది, వ్యవ
హితము ; మన స్వగత సత్తయొక్క స్వానుభవముతో
పోల్పిచూచినచో ఒకవిధముగా పరోక్షము. వస్తు
తత్త్వము సాక్షా దనుభూతికిఁగాని లభింపదు ; అయ్యది
తాదాత్మ్య జ్ఞానముచేగాని ఘటింపదు. ఒకవిధమగు
తాదాత్మ్య జ్ఞానముచేతనే మనలోని యవస్థాభేద
ములను, మన హృదయమందలి రాగాది వికారములను

మన మెఱుఁగుచున్నాము. తాదాత్మ్యముచేఁ గలిగిన ఈ సాక్షాదనుభవము మనయందు లేకుండెనేని, పరుల యందలి ఈ అవస్థలును, వికారములును మన కెన్నఁడును బోధపడకుండెడివి. ఇట్టి సాక్షాదనుభవమునందీ యునికి గ్రహింపఁబడునేని, దాని తత్త్వము మన మెఱుక కందును. కాని యీ యునికి దేనితో నిర్దిష్ఠఁబడినదో అది, అనఁగా ఈ సృష్టియొక్క ఉపాదానము, మన స్వ సత్తకు విజాతీయమైన పదార్థ మయ్యేనేని, వెలినుండియే దానిని మన జ్ఞానము పరీక్షింపవలయును. దానితత్త్వమును తాదాత్మ్యజ్ఞానముచే నెన్నఁడును పడయనేరదు. ఇక వేదాంతము యొక్క యుపలబ్ధి, ఈ యునికియంతయు ఒక్కటియే యని— ‘ ఏకం సత్ ’. కావున తాదాత్మ్యజ్ఞానమునకే ఇచట నధికారము. భేద ప్రతిష్ఠితమైన మానస జ్ఞాన ముపకరణముగాఁ గల యే పరిశీలనచేతను ఉనికి యొక్క అసలు రూపును మన మందుకొనలేము; ఐక్య జ్ఞానము వలని అపరోక్షానుభవముచేతనే దాని నందవలయును.

అదిగాక బుద్ధియొక్క పరిశీలనయందు ఈయునికి యొక్క తత్త్వ మజ్ఞేయమే అయ్యును చేతనా సధర్మ మగునని భాసించునేని, అనఁగా ఈ ప్రకృతిప్రకారముల అంతరమున గోచరించెడు శక్తియందు చేతనా

లక్షణములతో సజాతీయములై తోచు లక్షణములు నిరూపింపఁబడునేని, అప్పుడును తత్త్వాన్వేషణము ప్రకృతి విజ్ఞానముయొక్క వంధచే నిర్వర్తింపఁబడఁజాలదు. ఏలన ప్రకృతి విజ్ఞానముయొక్క బాహ్యపరిశీలన మిచట నుపకరింపదు. మనసునందుఁ బ్రవేశించి, అచటి యంతర్-ద్వారములఁ దెఱచి, చేతన (Consciousness) యొక్క సర్వరూపమును దెలియ యత్నింపవలయును. ఇదియే వేదాంతముయొక్క మార్గము. ఏలన దాని యుపలబ్ధి, మూలతత్త్వము చేతన్యమని, చిద్ధాతువగు దానిప్రకారములే చేతనయొక్క సకలభేదములని, సత్తయగు దాని రూపములే భూతజాత మంతయు నని. ఈ హేతువుచేతనే 'ఏకవిజ్ఞానముచే సర్వవిజ్ఞాన' మను వేదాంత ప్రతిజ్ఞ. కావున ఈ యునికి

౧ ఇచట ఈక్రిందివాక్యమునందలి భావము గమనింపఁదగును:—
“మనసే మూలసత్యమని నిర్ధారింపఁబడునేని, పదార్థవైజ్ఞానికుఁడు పదార్థతత్త్వమును వివరించు పనిని కడకు మనోవైజ్ఞానికునకు విడువవలసి వచ్చును.....“and the physicist...may, if mind should prove to be the ultimate reality, have eventually to leave to the psychologist the task of explaining what matter is.” (Dr. William Rose. Introduction to An outline of Modern Knowledge).
కాని అప్పుడు మనస్సుయొక్క బాహ్యచర్యను పరీక్షించు మన శ్శాస్త్ర ముపకరింపదు.

యొక్క తత్త్వమును జేరుమార్గ మంతర్ముఖము, లోనఁ
బ్రవేశించి మనోబుద్ధుల మించియున్న మన చేతన
యొక్క సకల విస్తృతీయందును జాగరూకుల మగుట,
అచటి తాదాత్మ్యజ్ఞానముచే ఈ యునికి సకలము
యొక్కయు సత్యమును సాక్షాదనుభవమునం దారూ
ఢము చేసికొనుట.

***

మూలతత్త్వము చైతన్య మను విషయమునందు
దర్శనముల నడుమ వివాద లేదనవచ్చును. అతీంద్రియ
మగు స్వానుభవముపై లేక ఆప్తానుభవముపై నిర్దిష్ఠఁ
బడిన వివిధమతములును ఈ చైతన్యమునే సృష్టికి
మూలముగా నాశ్రయించుచున్నవి. కాని యీ వివాద
లేమి యంతవఱకు మాత్రమే. మిగిలిన కథయంతయు
వివాదగ్రస్తము. చైతన్య మీ జగము నెట్లు సృజించు
చున్నది, ఈ బహుత్వమును భేదమును ఎట్లు కల్గుచున్నవి,
ఈ జీవుల తత్త్వమేమి అను నిట్టి సర్వవిషయములందును
విప్రతిపత్తి, వివాద. అనుభవమూలము లని తమ్ము
ప్రఖ్యాపనచేసికొను ఈ దర్శనములయం దింతభేద మేల
కలుగవలయును ?

దీనికి కారణము మానసికజ్ఞానముయొక్క
స్వభావము. అనుభవప్రాప్తమైన తత్త్వజ్ఞానమును
మనస్సు తనభావముల లోనికిని, భావలోనికిని అనువ
దించవలయును. కాని యీమనస్సు భౌతికప్రపంచము
నందలి వ్యవహారముకొఱకై ఏర్పడినట్టియు, ఆ వ్యవహార
ముచే ఆకారించబడినట్టియు ఉపకరణము. భేదప్రధాన
మీ భౌతికప్రపంచము; ఆ హేతువుచే భేదప్రతిష్ఠిత
మీ మానసికజ్ఞానము. మానసికజ్ఞానమందు ఐక్య బహు
త్వములు, భేదాభేదములు, నిత్యత్వ విక్రియాత్వములు,
ఆనంత్యాంతవత్త్వములు, ప్రవృత్తుదాసీనత్వములు
లోనగునవి పరస్పర విరుద్ధములైన ధర్మములు; ఒకే
కాలమునం దొకేచోట నిలువకీరనివి. నిష్ప్రదేశమును,
కాలవివర్జితమునై, ఈ విరుద్ధధర్మముల మించియును వీని
కాధారమును, అధిష్ఠాతృకమును, మూలమును, గమ్య
మునైయున్న యొకానొక అతీతతత్త్వమనుభవబలముచే
భానమైనప్పుడు, ఈ బుద్ధి దాని నేచందమున గ్రహిం
చును, ఏ విధమున తెలుపును? దాని నిది స్వస్వభా
వముచేతనే, స్వవ్యాపారధర్మముచేతనే సంపూర్ణముగా
గ్రహింపఁజాలదు, తెలుపఁజాలదు. ఐనను తనస్వభావము
నయ్యతీత తత్త్వగ్రహణ కనువుగా సూక్ష్మమగునట్లు
పరిణమింపఁజేసియు, స్వవ్యాపారమును నూత్నపరిసర

మున కలవఱచియు, సత్యముయొక్క కృతస్నబింబము నోర్పుతో మొటికిపోవనిరీతి తనయందు ప్రతిబింబింపఁ జేసికొనఁగలదు. లేదేని యిప్పటి అనుభవ మంతయు కల్లయని గాని, లేక యిప్పటి అనుభవమునకును అతీతానుభవమునకును ఏదో విధమైన సంధిని పొసగించి ఐక్య బహుత్వాదులగు ప్రతియోగి ధర్మములం దొక దానిని సత్యముగా స్వీకరించి అన్యమును నిరాకరించి గాని, ఉపాధిభేదముచే లేక అవస్థాభేదముచే ఉభయము లును సత్యములని గాని, ఇట్లేదో ఒకత్రోవ నాశ్రయింప వలయును. ఈ హేతువుచేతనే అనుభవ మూలము లయ్యును దర్శనము లనేకశాఖలుగా చీలుచున్నవి, శ్రుత్యాధారములయ్యును శాస్త్రములు బహుముఖము లగుచున్నవి. కావున తత్త్వముయొక్క బుద్ధ్యతీతా నుభవమును పురస్కరించుకొని బుద్ధిచేసిన నిర్మాణము లీ వివిధమతములు.

మత వైవిధ్యమునకుఁ గల ఈ హేతువు నొకసారి గమనించితిమేని, సర్వమతములకును సంవాదమును సాధించుట సులభమగును. తత్త్వముయొక్క సమగ్రాను భవము బుద్ధికి సంపూర్ణముగా సాధ్యముకాకున్నను, ఆకారణముచే బుద్ధికి సర్వవిధములను తృప్తికరమగు నొకతత్త్వదర్శనమును నిర్మించుట వీలుకాకున్నను,

మనఃకల్పితమైన చట్రమునందు వాస్తవమును బంధింపఁ జూచుట పొసగనిదయ్యును, తత్త్వానుభవమును భంగింపని విపులరేఖలయందు దానిరూపును కొంత సూచింపవచ్చును, కృతస్నేహదృష్టియందు బుద్ధిని ప్రవర్తింపఁజేయవచ్చును. ఇట్టి దృష్టియందు సర్వమతములును అనివార్యముగా ఏకీభావమును బడయఁగలవు. ఇట్టి కృతస్నేహదృష్టి శ్రీ అరవింద దర్శనముచే ప్రసాదింపఁబడుచున్నది. దీనిని సముచ్చయాద్వైతము, సమన్వయాద్వైతము, లేక సంయోజకాద్వైతా మనవచ్చును. ఏలన ఇయ్యది ఐక్యమునే నిజ మని స్వీకరించి, బహుత్వమును కల్ల యనదు; కూటస్థ నిత్యమునే యథార్థముగాఁ గైకొని, పరిణామమును మోసమనదు; నిష్క్రియత్వమే పరమార్థమని ప్రవృత్తిని భ్రాంతి యనదు; అక్షరమునే సత్తయని, క్షరము నసత్త యనదు. లేక ఐక్యమును త్రోసిపుచ్చి బహుత్వమే నిజమనదు. లేక నిష్క్రియత్వము పురుషునం దనియు, పరిణామము ప్రకృతియం దనియు ద్వైతమును స్థాపింపదు. మఱియును ఈ కృతస్నేహదృష్టియందు ఆరంభపరిణామ వివర్తవాదము లన్యోన్యాసహత్వమును వీడి మైత్రియందు సమన్వితము లగుచున్నవి.

బుద్ధ్యనవగాహ్యమైన చైతన్యతత్త్వము బుద్ధిచే బహుప్రకారముల నుత్ప్రేక్షింపఁబడుచున్నది; దాని అద్వితీయత్వ కేవలత్వాద్యనుభవము బుద్ధిచే బహు భంగుల వ్యాఖ్యానింపఁబడు చున్నది. అసత్త లేక శూన్యమే షరమతత్త్వమని ప్రతిపాదించు సుప్రాచీన జౌద్ధవాదములును చైతన్యముయొక్క ఒకానొక భానము నాశ్రయించియే ప్రారంభించియుండు ననవచ్చును. ఏలన ఉపనిషత్తులచే బ్రహ్మము లేక చైతన్యము అసత్త యని, మఱియు అనాత్మ్యమును, అనిరుక్తము నని వర్ణింపఁబడు చున్నది. సకలపీఠములైన సంబంధములచే బంధింపఁ బడని కేవలత్వముయొక్క అనుభవమును దెలుపుటయే ఇట్టి వర్ణనల తాత్పర్యము. కాని తరువాతి జౌద్ధవాద ములు తర్కప్రవాహమునఁ బడి వింతరేవులఁ జేరినవి.

భేదము నంగీకరించియు నైయాయికాది మత ములు జీవికిని ఈశ్వరునకును సజాతీయత్వమును ప్రతి పాదించుచున్నవి: “ఈశ్వరుఁ డాత్మ ప్రకారుఁడు, ఆత్మ కల్పుడు”^౧ కూటస్థనిత్యమును అపరిణామియు నగు

---

౧ “గుణ విశిష్ట మాత్మాంతర మీశ్వరః. తస్య ఆత్మకల్పాత్ కల్పాంతరా నుపపత్తిః.....ఆత్మకల్పశ్చాయం—”

“గుణములు కలట్టిది, వేఱొక యాత్మ— ఇదియే ఈశ్వరుఁడు. ఈశ్వరుఁ డాత్మప్రకారమునకు లేక ఆత్మయొక్క జాతికి చెందుటచే

చైతన్యమే పురుషుడని సాంఖ్యమతము ; ఐనను పురుషులనేకులు. ఇక వేదాంతమతములం దొకటియగు మధ్వమతము జీవునకును భగవంతునకును భేదము నీవిధముగా నంగీకరించుచున్నది. భగవదంశయే జీవుడు; కాని స్వాంశకాదు, విభిన్నాంశ. కావున భేదము యథార్థము. ఐనను సారూప్యము లేక సాదృశ్యమువలన నైన ఐక్యము లేకపోలేదు ; కాని అది స్వరూపైక్యము గాదు. మఱియు భగవంతుడనంతగుణుడు. విశిష్టాద్వైత మనబడు రామానుజ మతమునందు జీవుడు పరమాత్మయొక్క శరీరము, కావున బ్రహ్మాంశకుడు. ప్రళయమునందు జీవులును జగమును సూక్ష్మదశను బడసి పృథగ్భావము గోచరింపని విధమున బ్రహ్మమునందు విలీనములై యుండును; జగజ్జీవ విశిష్ట మైన ఈ బ్రహ్మమే అద్వితీయమగు ఏకతత్త్వము. కాని భేదమును, అభేదమును, భేదాభేదములను యథార్థమే. సర్వమును బ్రహ్మముయొక్క శరీరము, ప్రకారము, విశేషము. కావున అభేదము. ఒకటే బ్రహ్మము అనేకము లగు చిదచిత్ప్రకారముల యందు నానాత్వమున నుండుటచే భేదాభేదము. జడమునకును, జీవులకును, ఈశ్వరునకును స్వరూపస్వభావము

వేటొక జాతిగా చెప్పట వలనుపడదు...మఱియు ఇతఁ డాత్మని వంటివాఁడు..."—న్యాయదర్శనము ౪-౨౧. వాత్సర్యయనభాష్యము.

లందు వైలక్షణ్య ముండుటచే, ఇవి యొకటితో నొకటి కలిసిపోని వగుటచే భేదము. మఱియు అనంతగుణము లీశ్వరునియందు. శంకరాద్వైతము కల్లకపటము లేని రీతిని చైతన్యముయొక్క అద్వితీయత్వము నాశ్రయించు చున్నది. కాని దీనికై ప్రపంచమును కల్లకపటము చేయుచున్నది. జీవియొక్క యీ ప్రపంచవ్యవహారము స్వప్నవ్యవహారమువంటిది. స్వప్నము మాయామాత్రము, పరమార్థగంధ మేమియును లేనిది; మెలకువతో విలయమైపోవును. మెలకువయందు, దేశ-కాల-నిమిత్త సంపత్తి గల ఈ ప్రపంచము, స్వప్నము జాగరితము చేవలెఁగాక, అబాధితమై, నిజమైయున్నట్లు తోచును. కాని ఇదియును ఆత్యంతికసత్యము కాదు; కడ కభావాత్మకము. పరమాత్మకంటె తా నభిన్నుఁడని జీవితెలిసికొనినతోడనే ఈ జాగ్రత్ - ప్రపంచమును అప్పటి మెలకువయందు బాధితమగును, కల్లయగును. కేవలమును, నిర్గుణమును సర్వధర్మవిశేషరహితమును, చైతన్యమాత్రాత్మకమును అగు బ్రహ్మమొక్కటియే సత్యము. అవిద్యచే ఆచైతన్యమునం దీ ప్రపంచము కల్పిత మగుచున్నది. పట్టినేలపై యెండమావులవలె, రజ్జువునందు సర్పమువలె. నానాత్వము సత్యముకాదు, మిథ్యాజ్ఞానముయొక్క పంట. ఈ నామరూపము లవిద్యాకల్పితములు;

సర్వజ్ఞుడగు నీశ్వరునకు ఆత్మభూతములైనట్టి వనఁ
దగినవి; అయ్యును ఈశ్వరుఁడు వీనికంటె నన్యుఁడు. అవి
అనిర్వచనీయములు, సంసార ప్రపంచమునకు బీజములు.
ఇవియే మాయాశక్తి, లేక ప్రకృతి. ఆకాశము గిన్నె
బిందె మొదలగు ఉపాధులయందు వేర్వేరులైనట్లు
తోచును; అట్లే ఈశ్వరుఁ డవిద్యాకల్పితములైన నామ
రూపాపాధులయందు. కావున స్వాత్మభూతములే జీవు
లీశ్వరునకు. అవికృతుఁడైన పరమేశ్వరుడే జీవుఁడు,
చిద్వివర్తము ప్రపంచము. ఇంక జీవేశ్వరుల భేదాభేద
మును, అనన్యత్వమందునను కార్యకారణత్వమువలని
భేదమును, లేక అవస్థాకల్పితమైన భేదమును ప్రతిపా
దించు వేదాంతమత ప్రకారము లనేకములు గలవు.
భేదమును తత్త్వముగా నంగీకరించిన మతము లన్ని
యును పురుష నానాత్వమును స్వీకరించుచు, జడజగ
మున కుపాదానముగా పృథివ్యాది భూతములలో
నాల్గింటినో, ఐదింటినో లేక నిరవయవములైన చతు
ర్విధ పరమాణువులనో, లేక త్రిగుణముల సామ్యావస్థ
యైన ప్రధానమునో గైకొనుచున్నవి. మఱియు ఈమత
ములు వాని వాని దృష్టి కనుకూలముగా మనుష్యుని
పరమార్థమును అపవర్గమని, కైవల్యమని, సాలోక్యా
దికమని, బ్రహ్మభూయమనిగాని నిరూపించుచున్నవి.

వివిధ సిద్ధాంతముల ఈ అతి సంక్షిప్త వర్ణనచే ఒక సందర్భము విశదము: చైతన్య తత్త్వము నంగీకరించియు, దాని యనుభవమును బుద్ధి నానావిధములకల్పన చేయుచున్నది. దీనికి హేతువు చైతన్యతత్త్వము సర్వ విలక్షణమును, అతుల్య జాతీయమును అగుట. దృష్ట సామ్యముచే బుద్ధి ప్రవర్తించును. ఈ ప్రపంచముయొక్క భౌతిక ధర్మమే బుద్ధికి సుపరిచితము. దానితో వ్యవహారముకొఱకే ఈ బుద్ధి ముఖ్యముగా ఏర్పడినది; ఆవ్యవహారముచేతనే దాని క్రియా విధానములు సురూఢములైనవి. వియోజన సంయోజనములు (Analysis and Synthesis) దాని రెండుచేతులు. ఖచితముగా తెగి ఒక దానినుండి యొకటి సంపూర్ణముగా భిన్నములైయున్న వస్తువులపై బుద్ధి తన యీ ప్రక్రియలను ప్రయోగించును. భూత ధాతువుయొక్క రూపములు పరిచ్ఛిన్నములు, కావున పరిచ్ఛేదమే బుద్ధియొక్క పాండిత్యము. కాని ఏకత్వమునందు పృథక్త్వము, నానాత్వమునం దేకత్వము అను ధర్మము గల తత్త్వమును బుద్ధి సరిగా గ్రహింపలేదు. భౌతిక ధాతువు విషయమున ఏకమునుండి అనేకము రావలయునన్నచో ఆ ఏకముయొక్క ఖండనమే యుపాయము, అనేక మొక్కటి కావలయునన్నచో వాని నతుకుటయే మార్గము. కాని 'ఏకస్థ

మైన పృథగ్భావము' ౧ బుద్ధికి విస్తయము గొల్పును; ఇందలి ఏకత్వమునో పృథక్త్వమునో సున్న చేయుట కది ప్రయత్నించును. చైతన్యముయొక్క అద్వితీయమైన ఏకత్వమును సాజాత్య సారూప్య సాదృశ్యాది కల్పనలతో, విభిన్నాంశాద్యుపాయములతో సోపచారముగా సాగనంపుట; లేదా పృథక్త్వమును మాయ యను ఇంద్రజాలముతో అంతర్ధానము గావింప నుంకించుట; ఈ ఉభయమును ఈ ప్రయత్నముయొక్క రూపములు. కాని షరస్పర విరుద్ధములై అన్యోన్య వ్యావర్తకములై తోచు ధర్మముల జంటలైన ఈ ఏకత్వ నానాత్వములు, కర్తృత్వాకర్తృత్వములు, నిర్గుణత్వానంతగుణత్వములు లోనుగాఁ గలవానియం దొకదానిని త్రోసిపుచ్చి ఒకదాని నాశ్రయించుటకు బదులు, వీని విరోధములను శమింపఁజేయు అనుభవముకొఱకై బుద్ధి ప్రతీక్షింపవలయును; తన మేరను విస్తరించుకొనవలయును; సూక్ష్మదర్శిత్యమునకు వలసిన సూక్ష్మత నలవరించుకొనవలయును; కడకు తన్నుఁదా నతిక్రమింపవలయును. అద్వితీయమగు చైతన్యమునం దీ యేకత్వ నానాత్వాదికము లైన వికల్పములు (Alternatives) షరస్పర వ్యావర్తకములు గావు; భూతధాతువుతోడి తన

౧. యదాభూతపృథగ్భావ మేకస్థ మనుపశ్యతి. గీత ౧౩-౩౧.

యనుభవముతో బుద్ధి వీనిని పరస్పర విరుద్ధములు గాఁ దలఁచుచున్నది. చైతన్యము తన ఏకత్వకేవలత్వ నిర్గుణ త్యాదులకు భంగములేకయే నానాత్వ సవిశేష సగుణ ములయందు భివ్యక్త మగుచున్నది. కావున తత్త్వ మీ వికల్పములయొక్క ఉభయపక్షములచేతను బంధింపఁబడ నట్టిది.

ఈ ఏకత్వ నానాత్వములను ప్రాణ మనో ధాతు పుల సందర్భమున విచారించినచో వాని విరోధము కొంతవఱ కంతరించును. ఏలన ఇవి చైతన్యమునకు భూత ధాతువుకన్న సన్నిహిత తరములై, దాని ధర్మమును కొంత దగ్గఱగా ప్రతిబింబింపఁ జేయఁగలవు. జీవశరీర మునం దసంఖ్యేయములైన జీవకణములు (Cells). ఇందు ప్రతిజీవకణమునకును దాని స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వము, స్వతంత్రజీవితము. ఐనను ఆశ్చర్యము, అవన్నియు కలసి ఒకటే అవయవి, ఒకటేప్రాణము. ఇచ్చట తత్త్వ మేమి, ఏకత్వమా, నానాత్వమా? మఱియు మన చేతనయందలి 'నేను' అనుభావమును పరిశీలింతము. ఈ నేనుపై ఏక్షణమునందైనను చూడ్కి నిలుపుదుమేని, అందు కొన్ని ఐంద్రియకజ్ఞానములు (Sensations), కొన్ని తలఁపులు, కొన్ని వృత్తులు గోచరించును. వీనిని పురస్కరించుకొని ఈ నేను ననేక మందుమేని, వీని

కాధారమైయున్న చేతనయే కాదని ప్రతిఘటించును. ఏలన దీని మైక్యమునందు మనస్సు చేసిన భేదము లీ ఐంద్రియకజ్ఞానములును, తలపులును, వృత్తులును. కావున ఇచ్చటను తత్త్వమేమి, ఏకత్వ మనవలయునా, అనేకత్వమనవలయునా? ఏకస్థమైన అనేకత్వము, అనేక స్థమైన ఏకత్వము—ఇదయే తత్త్వమనుట న్యాయము. ఈఏకత్వానేకత్వములు బుద్ధియొక్క అచ్చులు; ఈఅచ్చులలో మొదటిదానియందుఁగాని, రెండవదానియందుఁగాని, లేక ఒకేపర్యాయము రెంటియందుఁగాని తత్త్వ మినుడుటలేదు. ఐనను ఏకత్వానేకత్వముల రెంటిని పై చందమున మేళవించుటయే యధార్థమునకు సన్నిహిత మగుచున్నది * బుద్ధియొక్కభాషతో ఈ యధార్థము నింతకంటె సరిగాఁజెప్ప నుపాయము లేదు. ఇట్లే చేతనయొక్క ఉచ్చితరానుభవములయందు సక్రి

---

* పై దృష్టాంతములద్వారమున ఈ భావమును బార్గ్సన్ (Bergson) అను పరాసుతత్త్వశాస్త్రజ్ఞుఁడు చక్కఁగా పరిస్ఫుటము చేసెను. మఱియు జడద్రవ్యములతోడి వ్యవహారముచే పరిణతమై బుద్ధి జడధర్మముల నెఱిగినట్లు ప్రాణ మనో ధర్మములఁగూడ ఎట్లు సరిగా నెఱుఁగలేకున్నదో ఆసందర్భమును మిక్కిలి ఆవర్జకముగా ప్రతిపాదించెను.

యత్వ నిష్క్రియత్వములు మైత్రి గొనుచున్నవి. ఈమైత్రి తపోధనుల యాశ్రమమునందు తమ శాశ్వతిక వైరమును మఱచి ఒకదానిస్త్రక్క నొకటిగా నొదిగి యుండెడు సింహమత్తేభాదుల మైత్రి కాదు. ఇయ్యది

౧ ఈక్రింది పంక్తులయందు శంకరుల యభిప్రాయ మిట్టిదిగానే తోచుచున్నది. "...అస్తి నాస్తి త్యాద్యాశ్చ యావంతో వాఙ్మనస యో ర్భేదా యత్రైకం భవంతి.....అస్తినాస్తి, ఏకం నానా, సగుణవదగుణం, జానాతి నజానాతి, క్రియావదక్రియం, ఫలవదఫలం, సబీజం నిర్బీజం, సుఖం దుఃఖం, మధ్య మమధ్యం, శూన్య మశూన్యం, పరోఽహమన్య ఇతినా సర్వవాక్ప్రత్యక్షాగోచరే స్వరూపే యో వికల్పయితు మిచ్ఛతి, స నూనం భిమపి చర్తవద్వేష్టయితు మిచ్ఛతి సోపాన మివ చ పద్భ్యా మారోఢుం, జలేచ భేచ మీనానాం వయసాం చ పదం దిదృక్షుతే..."

".....కలమ లేదు లోనగు వాఙ్మనసభేదము లెన్నిగలవో అవన్నియు నెచట నేకమగునో ... కలదు లేదు, ఏకము అనేకము, సగుణము అగుణము, ఎఱుకకలది ఎఱుకలేనిది, సక్రియము అక్రియము, ఫలముకలది ఫలములేనిది, సబీజము నిర్బీజము, సుఖమైనది దుఃఖమైనది, మధ్యము అమధ్యము, శూన్యము అశూన్యము, అది పరము దానికంటె నే నన్యుడను అని గాని, అన్ని మాటలకును తలపోతలకును అందని స్వరూపము విషయమున ఎవఁడు వికల్పింప నెంచునో అతఁడు నిజముగా నాకాశమును చర్తమునువలె చుట్టఁబెట్టఁ గోరుచున్నాఁడు, మఱియు దానిని మెట్లనువలె పాదములతో ఎక్కఁ గోరుచున్నాఁడు, నీటియందును మింటియందును చేపలయొక్కయు పక్షులయొక్కయు అడుగుజాడలను చూడఁదలచుచున్నాఁడు..."

విశ్వము. కావున బుద్ధికి పరస్పరవిరుద్ధము లై తోచు
ధర్మముల యీ వికల్పములయందు ఒకపక్షమును
ప్రతిపేధించి రెండవపక్షము నాశ్రయింతుమేని పూర్ణ
సత్యము లభింపదు. పూర్ణతరానుభవముచే ఉభయపక్ష
ములను మేళవించినప్పుడే సత్యముయొక్క కృతస్ప
బింబము చూపట్టును.

ఈ కృతస్పతను ద్యోతనచేయుకొఱకే తత్త్వము
“అశబ్ద మస్పర్శ మరూప మవ్యయం, తథాఽరసం నిత్య
మగంధవచ్ఛ యత్” (కహోపనిషత్ 3-౧౫) అని,
మఱియు “సర్వకర్తా సర్వకామః సర్వగంధః సర్వరసః...
(ఛాందోగ్యము 3-౧౪-౪) అనియు, “సదసచ్ఛాహ
మర్జున”(గీత ౯-౧౯) అని, మఱియు “నసత్ తత్ నాస
దుచ్యతే” (గీత ౧౩-౧౨) అనియు వర్ణింపఁబడుచున్నది.
ఈ కృతస్పతను ద్యోతన చేయుకొఱకే సత్యముయొక్క
సకలబింబమును తనకొలఁది పంక్తులలో ప్రతిఫలింపఁ జేయు

సకల వికల్పములయొక్క ఉభయపక్షములపై రెండుచేతులతో
నిపేధముల విసరి కేవలత్వమును నిరూపించు ప్రక్రియ సుపరిచితము.
కాని శంకరు లిచట ఆ ప్రక్రియ ననుసరించుట తోచదు. చైతన్య
తత్త్వమునం దీ ఉభయ పక్షములను సమన్వయము నూచింపఁ
బడుచున్నది. శంకరు లీ భావమును సమగ్రముగా ననుసరింపకుండుట
దురదృష్టము.

ఈశోపనిషత్తు “అది చలించును, చలింపదు, అది దవ్వన, మఱియు నదియే దాపున, అది సర్వము యొక్కయు లోపల, మఱియు నదియే ఈసర్వమునకును వెలుపల”——“తదేజతి తన్నైజతి, తద్దూరే తద్వదంతికే తదంతరస్య సర్వస్య తదు సర్వస్యాస్య బాహ్యతః” అని యీ వివిధపక్షములకును పగ నెఱుఁగని ప్రశాంతితో తెలుపుచున్నది. తత్త్వమునం దీ భేదములు పర్యాయక్రమమున కలుగుచున్నవనిగాని, లేక ఉపాధి సంస్కరణచే ఉన్నట్లు తోఁచుచున్నవని గాని యనుట యసమంజసము. ఈ ఉభయపక్షములును అవిరోధమున ఏకకాలీనముగా, సమానముగా తత్త్వమునఁగలవు. నిర్విశేషమైన కేవలమే తత్త్వము కాదు; సకలవిశేషములందును తన్నుఁ దా నభివ్యక్తము చేసికొను కేవలమును తత్త్వమే. లేక కేవలత్వ సవిశేషత్వములు తత్త్వమునం దవిరోధములై ఏకకాలమున నున్న ధర్మములఁగూర్చిన మానసికబోధ లనఁదగును. నిష్క్రియత్వమే బ్రహ్మము యొక్క నిజమైన రూపనరాదు; ఏలన నిష్క్రియత్వమును సక్రియత్వమును బ్రహ్మము సమానముగా సమసమయమున ఊఁదిపట్టియున్నది. అనఁగా దేశకాలాతీతమైన తత్త్వము దేశకాలములందు తన్నుఁ దా నభివ్యక్తము చేసికొనుచున్నది.

ఈ కృత్స్నద్వష్టి ననుసరించితిమేని శ్రుతిజాల మంతయు సులభముగా సమన్వయమగును; ఏలన నది తార్కికబుద్ధియొక్క కల్పనగాదు, బుద్ధిని మించిన యను భవముయొక్క నిర్దేశము. మఱియు నీ ద్వష్టి ననుసరించితిమేని వివిధమతముల విసంవాదమును చాలవఱకు విడఁదీయఁగలము. శ్రుతివాక్యముల పురస్కరించుకొని వానినుండి వెడలిన విచారణల ననుసరించి మతము లెట్లు పరస్పర ప్రతిపక్షులై నిలిచినదియు చూడఁగలము. ఐక్యమును నిలుపుకొఱకై భేదమును మిథ్యయన నక్కఱ లేదు; భేదముయొక్క వాస్తవమును స్థాపించుకొఱకై ఐక్యమును సాదృశ్యములోనికి పరిణతముచేయు నవసర ములేదు. ఏలన ఈ ఐక్యభేదములకు సామంజస్య మను భవమే చూపఁగలదు. తార్కికబుద్ధివలనఁ గలిగెడు ఈ వైవిధ్యమేగాక, ఒకానొక ప్రత్యేకానుభవమునే*

---

* “ And the mind when it passes those gates (The gates of the Transcendent) suddenly, without intermediate transitions, receives a sense of the unreality of the world and the sole reality of the Silence which is one of the most powerful and convincing experiences of which the mind is capable”.

Arya Vol. I. P. 135. “అతీతముయొక్క ద్వారములను మనస్సు,

ఆశ్రయించుటచేతను మతము లొండొండ చీలి విరోధ పడుచున్నవి. ఇచటను సమన్వయమును పూర్ణతరమైన యనుభవమే సాధింపఁగలదు.

సర్వమత సావాదమునకై సుపరిచితమైన యొక ప్రక్రియకలదు: అధికారిభేదము ననుసరించి వివిధమతములును ఋషులచే ప్రవర్తితములయ్యెననుట, అనఁగా అధికారులందలి మందమధ్య మోత్తమ తారతమ్యముల ననుసరించి వారివారికి తగినరీతిని దర్శనములును సోపానముయొక్క మెట్లచందమున నేర్పఱుపఁబడిన వనుట. కాని యీ ప్రక్రియ కార్యకారీయుఁగాదు, సమంజసమునుగాదు. కార్యకారిగా దేలన, ప్రతిమతమును తానే ఉత్తమాధికారికొఱకై యేర్పడిన దనియు, మందమధ్యములకై అన్యాయమతము లనియు సాధింపఁజూచి, జ్ఞాన సోపానముయొక్క సర్వోచ్చమైన మెట్టును తానే ఆక్ర

అవాంతరదశలలోనుండి క్రమప్రక్రమమునఁగాక హఠాత్తుగా దాఁటి నప్పుడు ప్రపంచముయొక్క అసత్యత్వమును, శాంతబ్రహ్మముయొక్క వీకసత్యత్వమును అనుభవించును. ఇయ్యది మనస్సునకు సాధ్యములైన యనుభవములందు మిక్కిలి బలీయము, ఆత్యంతము ప్రత్యా యకము." దీనిని 'దివ్య పరిణామ వాద' మనుభాగమున (చూ. ౬ పుట ౧౦ - ౧౨ పంక్తులు) మాయావాద సందర్భమున తెలిపిన విషయమో అనుసరింపఁ దగును.

మీ ప పెనఁగుచున్నది. ఈ చందము సంవాదమునకు సాధక మగుటలేదు — ప్రత్యుత, వివాదకోలాహలమును మఱింత తుములము చేయుకొఱకు. ఈ విషయమెఱ్ఱైనను ఈ ప్రక్రియ సమీచీనమును గాదు. అధికార తారతమ్యములును, ఆ తారతమ్యముల ననుసరించిన మతసాధనాభేదములును లేవని కాదు. ఆప్రసక్తి వేఱు. దానిని పురస్కరించుకొని ఈ తెల్పిన వివిధమతములకును సంవాదమును సాధింప వీలుపడదు. ఈ అధికార వాదముయొక్క విపరీత పర్యవసానము (Reductio ad absurdum) నాస్తికమతములును పతనార్హులగు “అధికారుల” యొక్క చిత్తమును మూఢమొనర్చుకొఱకై బుద్ధాదులచే కల్పింపఁబడెనను యుక్తియందు చూపట్టుచున్నది.

మఱియు నిర్గుణమార్గమే విద్వాంసులకనియు సగుణమార్గ మజ్ఞులకనియు, క్రియాదికము పామరులకనియు, నిష్క్రియత్వము పండితుల కనియు ఎట్లు నిర్ణయింపవలయును? సగుణత్వనిర్గుణత్వములును, సక్రియత్వ నిష్క్రియత్వములును అనిర్దేశ్యమునందు బుద్ధికి పొడకట్టు నిర్దేశములు కావా? ఈ రెండు నిర్దేశములయందును ప్రతిషేధనిర్దేశమునందు ప్రత్యేకాధిక్యమున కేమి కారణము? భావనిర్దేశముచే ఎట్లు బంధింపఁ

బడదో అట్లే ప్రతిషేధ నిర్దేశముచేఁగూడ అనిర్దేశ్యము బంధింపఁబడదు, మరియు ఈ రెండు నిర్దేశములచే తెలుపఁబడు ధర్మములకును అదియే ఆధారము. అదిగాక ఉత్తమాధికారిత్వము విషయమున శంకింప నవకాశము లేనిమహాపురుషు లనేకులు^౧ తాము త్రొక్కిన సగుణ మార్గములచే, సగుణ నిర్గుణత్వముల తక్కువ ఎక్కువల నొక్కమాటుగా పటాపంచలు చేయలేదా? కావున ఈ యెక్కువ తక్కువలచేతను, సోపానకరణముచేతను మతములకు సంవాదమును సాధింపఁజూచుట వృథా. సంవాదమున కేక మార్గము పైఁ దెల్పిన కృతస్పదృష్టి.

సృష్టిప్రక్రియను గూర్చిన ఆరంభ పరిణామ వివర్తము^౨ లను మూఁడువాదములయందు సకలమతము

౧ కాళీమూర్తి నుపాసించిన శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస యొక్క దృష్టాంత మిచట నుపకరించును.

౨ “అసతః సజ్జాయత ఇతి సౌగతాః సంగిరంతే. నైయాయికా దయః సతోఽసజ్జాయత ఇతి. వేదాంతినః సతోవివర్తః కార్యజాతం, వవస్తు సదితి. సాంఖ్యాః పునః సతః సజ్జాయత ఇతి.” “అసత్తనుండి సత్త పుట్టుచున్నదని సౌగతులందఱును ఒకేవిధముగా చెప్పుచున్నారు.

లును పంపిడిపోవుచున్నవి. ఇంతవఱకును లేనికార్యము అభానమునుండిగాని లేక భావరూపమైన కారణము నుండిగాని జనించుచున్న దనుట ఆరంభవాదము. సూక్ష్మ దశాపన్నమై యున్న కార్య మభివ్యక్త మగుటయే కార్యోత్పత్తి; కాని నూత్నముగా ఆరంభించునట్టిది లేక జనించునట్టి దేదియు లేదనుట పరిణామవాదము. అద్వితీయ తత్త్వమగు బ్రహ్మము స్వమాయచే కార్య రూపమగు జగముగా ప్రతీతి యగు ననుట వివర్త వాదము.

ఇందారంభ పరిణామములను ముందు విచారితము. ఈవాదముల విశేషప్రక్రియల నన్నిటిని — నిరాత్మకమైన శూన్యమునుండి కార్యోత్పత్తి, వైశేషికుల ద్వ్యణు కాదిక్రమము, సాంఖ్యుల మహదాది కార్యశ్రేణి లోనగువానిని విడిచి, వాని కేంద్రభావములపై దృష్టిని నిల్పుదము. ఏలన ఈ భావముల అనిత్యశరీరము విశేషప్రక్రియలు. ఇక నీ రెండువాదములకును పరస్పర విరోధము స్థిరమైయున్నట్లు తోచుచున్నది. మఱియు

నై యాయికాదులు సత్తనుండి అసత్తపుట్టుచున్నదని. వేదాంతులు సత్త యొక్క వివర్తము కార్యసమూహమనియు, ఇది యథార్థమైన వస్తువు కాదనియు తెలుపుచున్నారు. ఇక సాంఖ్యులు సత్తనుండి సత్త పుట్టుచున్న దని. ” సర్వదర్శనసంగ్రహమునఁ

పరిణామవాదము ప్రాదుర్భావమునెడ గాఢతర మైన దృష్టివలెఁ గూడ కాన్పింప వచ్చును. ఆధునికమగు ప్రకృతివిజ్ఞానముచే పరిణామవాదము సార్వభౌమము గావింపఁబడుటచే స్పష్టికి లేక ఆరంభమున కించుమించు తావే లేనట్లగఁపడుచున్నది.

ఆధునిక పరిణామవాదమును సాంఖ్యపరిణామ వాదమును అత్యంతభిన్నములు. పక్షులు సరీసృపముల నుండియు (Reptiles), సరీసృపము లనూప జంతువుల నుండియు (Amphibians-నీటను నేలను బ్రదికెడునట్టివి), అనూపములు చేపలనుండియు పరిణమించెనని విన్నవో కపిలుఁడు విస్తు పోఁగలఁడు. ఐనను ఈ రెండువాదము లందును నెలకొనియున్న కొన్ని కేంద్రభావములందలి పోలికల పురస్కరించుకొని మాత్రమే ఈ వాదముల నొకటేపేరుక్రింద నిట వ్యవహరించుట. అం దొకభావ మిది, ఉత్పత్తియందు క్రొత్తరూపముగా నేది తోఁచు చున్నదో అది ప్రాతరూపముయొక్క పరిణామము. వీనినే కార్యకారణములు లేక వికృతిప్రకృతు లనుచున్నాము. ప్రకృతియందలి పరిణామముచేతనే వికృతి తటస్థించు చున్నది. కావున క్రొత్తగా ఆరంభింపఁబడునట్టి దేదియును లేదు. మఱియు ఈ ప్రపంచము పరిణామధర్మము గల యొక ప్రధానముయొక్క, లేక ఒడద్రవ్యముయొక్క, లేక

జడశక్తియొక్క విక్రియాస్వరూపముగా నిర్ధారింప నగు నేని సృష్టికార్యమునకై వేటొకశక్తిని అవాంతరముగా రావింపఁ బనియుండదు. కాని ఆరంభవాదము కార్యమును అవిద్యమానపదార్థముయొక్క ఆత్మలాభ మని ప్రతిపాదించుచున్నది. ఈ విధమున నీ రెండువాదములును విరోధపడియున్నవి.

కాని యీ విరోధ ముపరిగతము. కార్యకారణ భావముయొక్క ఒకయంశపై ఆరంభవాదమును వేటొకయంశపై పరిణామవాదమును నిలువఁబడి అన్యోన్యము ప్రతిఘటించుచున్నవి. ఈ వాదముల విశేష విచారణకిది తావుగామిచే, వీనికి సామంజస్య మెట్లు పొసఁగుచున్నదో ఆ సందర్భము నిట దిజ్ఞాత్రముగా సూచింప నగును. పరిణామము ప్రకృతి వికృతుల సంబంధము విషయమున సూక్ష్మతరమైన జ్ఞాన మిచ్చుచున్నదనుమాట నిజమే. కాని ఉత్పత్తి, లేక కార్యప్రాదుర్భావముయొక్క రహస్యమంతయు నది వెల్లడించుటలేదు. ప్రకృతినుండి వికృతి చూపట్టినప్పుడు, — ఒక సాధారణదృష్టాంతమును గైకొందము — విత్తునుండి మొలక, మొలక యందుండి పుష్ప ఫలములు కాన్పించినప్పుడు 'ప్రకృతియందు సూక్ష్మదశలో నున్న పదార్థములే అభివ్యక్తము లగుచున్నవి గాని నవీనమేమియును

ఆరంభమగుటలేదు' అనుట సంపూర్ణసత్య మగునా? మాటియు సూక్ష్మదశయం దంకుర పత్రపుష్పఫలాదులు బీజమునం దున్న వనఁగా, వానిని ప్రసవించుశక్తి బీజమునఁ గలదనుట కావలయును గాని, అవియే సూక్ష్మపరిమాణమున గర్భమునందు శిశువువలె బీజమునం దు కల వనుట కాఁజాలదుకదా. బీజావయవములు పూర్వవ్యూహమును విడిచి అభినవ సంయోగముచే వ్యూహాంతరమును బొందుచున్నవి, వ్యూహాంతరముచే అంకురము పుట్టుచున్నది. ఈ పూర్వవ్యూహము మాటి నూత్నవ్యూహము ప్రాప్తమగు క్రమము పరిణామము. కాని యీమార్పుయొక్క క్రమము మార్పుయొక్క రహస్యమును లేక తత్త్వమును మనకు బోధచేయలే దనుమాట యటుండ, వ్యూహాంతరము సంభవించినప్పుడు అభినవమైన యారంభము లేదనుట యెట్లు? ఈ ఆరంభమునకు నిమిత్తమైన సృష్టి శక్తి లేదనుట యెట్లు? కావున కార్యకారణప్రక్రియ యం దారంభపరిణామములు రెండును యథార్థమే అనవలయును.

ఐనను ఒకానొక ప్రత్యేక దృష్టాంతమును *

* చదువరులలో కొందఱి కీక్రింది దృష్టాంతము వెంటనే హృదయంగమము కాఁగలదు. ప్రాణవాయువును ఉదజనియు (Oxygen

గైకొని దాని విమర్శచే కార్యకారణభావముయొక్క తత్త్వమును నిరూపించు యత్నమునందు ఈ వివాద యంతయును పదములయందలి వివాదగా కాన్పించ వచ్చును. ఇట్టిసందర్భమున చేయవలసినపని విమర్శ తేత్రమును చాలినంత విరిచిచేయుట, మఱియు విచార్య విషయమున సంలగ్నములైయున్న ధర్మముల లేక సూత్రములయొక్క పూర్ణఫలితములను పరిశీలించుట. 'కారణద్రవ్యమునందలి అవయవముల అభినవ సంయోగముచే కార్యద్రవ్యముయొక్క నిష్పత్తి; ఈ అభినవ సంయోగమునకు వెనుక నొకానొక నిమిత్తము; ఈ అభినవసంయోగముచే పూర్వము లేనట్టిది, క్రొత్త దొకటి యారంభ మగుచున్నది; ఇదియే కార్యసృష్టి'— అని ఆరంభవాదము. 'ప్రకృతియందలి మాధుర్యచేతనే వికృతి; ప్రకృతియందు లోనిమిడి యున్నదే వికృతి యందు వెలువడుట; శక్తి (Potentiality) యందున్న దానికే అభివ్యక్తి (Manifestation). కాన నూత్నారంభ and hydrogen) ఒకప్రత్యేక సంయోగమున కలిసినవై నీటి సుత్పన్నముచేయుచున్నవి. పై కారణద్రవ్యములయందే కార్యము నూత్నదశయం దున్నదని యొకదృష్టి; పూర్వము లేనికార్య మీ నీరు, కారణద్రవ్యములందలి అవయవముల నవసంయోగముచే ఆతలాభము పడయుచున్నదని యొకదృష్టి.

మనఁదగిన దేదియునులేదు. ఒకధర్మము పోవుచున్నది. వేఱొకధర్మము దానిస్థానము నాక్రమించుచున్నది. మఱియు ప్రకృతిని పూర్ణముగా ఎఱిగితిమేని దాని యందఁ గలుగు మార్పుల వెంబడించుకొనిపోయి వికృతి నెఱుఁగవచ్చును. ఈ మార్పుల సరణియే పరిణామ ప్రక్రియ. ఇది జడప్రక్రియ' - అని పరిణామవాదము. కావున ఆరంభకమైన సృష్టిశక్తిని- ఇది అంతర్గతమన్నను బహిర్గతమన్నను ఆ విచారణ వేఱువిషయము- ఆరంభవాద మాశ్రయించుచున్న దనవలయును; పరిణామవాదమునం దిట్టి శక్తి కవకాశమే లేదనవలయును. ఆధునిక పరిణామవాదమును సాంఖ్యపరిణామ వాదము వలె మొదటమొదట పరిణామప్రక్రియ నిశ్లే జడప్రక్రియగా, అనఁగా జడములైన ద్రవ్యసంచలనముల (Matter and Motion) యొక్క నియతవిధానములందు కట్టుపడిన కారణ కార్యసంతతిగా సమర్థింపఁ జూచినది. కాని దాని పరిశీలనయొక్క మేర విరివియైన కొలఁదియు, అవగాహనయొక్క లోఁ తధికమైన కొలఁదియు, నియతిబద్ధత్వమును, జడవిధానమును (Determinism, Mechanism) కార్యజాతమున (ముఖ్యముగా ప్రాణధాతువునకు సంబంధించిన కార్యజాతమున) కాన్పించు అపూర్వ త్యాభినవత్వములను సమర్థింపఁజాల వనియు,

ఆ హేతువుచే పరిణామము నపూర్వ ప్రాదుర్భావము కలదానినిగా, (Lloyd Morgan:- Emergent Evolution) లేక సృష్ట్యాత్మకముగా (Bergson:- Creative Evolution) పరిగణింపవలయు ననియు స్వీకరింపఁబడుచున్నది.

కావున ఆరంభ పరిణామవాదముల వివాద ఎన్నఁటికిని తెగఁజాలని కేవలశాబ్దికవివాదమాత్రమే కాదేని, ఆ రెంటికిని ఈ విధమున సమన్వయము కల్పించినపుడే కార్య కారణభావముయొక్క సమగ్రగ్రహణ సాధ్యమగును. కార్యోత్పత్తి యన కారణముయొక్క పరిణామము, అనఁగా కారణమున శక్తిరూపమున నున్నదాని అభివ్యక్తి. కాని ఈ అభివ్యక్తియం దభినవసంయోగము, నవ్యారంభము, యధార్థమగు నుత్పత్తి. పరిణామము జడప్రక్రియగాదు. భౌతికరూపములందలి పరిణామము జడప్రక్రియగా చాలవఱకు సమర్థింప వీలున్నను, ప్రాణరూపములందలి పరిణామము జడప్రక్రియయొక్క విధానములచే సమర్థింపఁబడఁజాలదు. దీనికి హేతు వీ ప్రపంచము చైతన్యమునందు చైతన్యముయొక్క స్వస్పృష్టి యగుట. ఈ యుపబద్ధియే కార్యజాత పరంపర యైన ఈ ప్రపంచముయొక్కయు, అందలి ప్రతికార్యకారణసంబంధముయొక్కయు రహస్యమునుద్ఘాటించఁగలదు. ఈ సత్యమును నిరూపించుటకై

వివర్తవాదము యత్నించియు దానిని కొంతవఱకు విరూపము చేయుచున్నది. అధ్యాత్మచేతన తానే యుపాదానముగా నిర్మించిన సృష్టి యీ ప్రపంచము; ఈ ఋషిదృష్టినుండి ప్రవర్తిలినవాదమే వివర్తవాదము. మానసికచేతన తానే యుపాదానముగా నిర్మించెడు సృష్టి స్వప్నము. ఈ సాదృశ్యముచేవలె వివర్తవాదము ప్రపంచసృష్టిని స్వప్నతుల్యమైన భ్రాంతి యనియు, పర్యవసానమున కభావాత్మకమైన మిథ్యయనియు సమర్థించుచున్నది. కాని యీపోకడ నంగీకరింపక, స్వరూపమును పరిత్యజింపకయే రూపాంతరమును బడయు చైతన్యముయొక్క వివర్తమే * యీ సృష్టియందుమేని, అపు డీదృష్టి ఆరంభపరిణామవాదములు సంయోజితములయ్యును బోధచేయలేని కార్యకారణభావముయొక్క చరమరహస్యమును ప్రకాశింపఁజేయఁగలదు.

* * *

కావున నిచటి కృతస్పృహసృష్టియందు భిన్నపథములైన ఈ దర్శనవాదముల కన్నింటికిని సమన్వయపథ

---

* “స్వరూపాపరిత్యాగేన రూపాంతరాపత్తి ర్వివర్తః”

శ్రీసాయణ మాధవాచార్యుని సర్వదర్శనసంగ్రహము.

మేర్పడుచున్నది. ఐక్య మనేకమునందు, అనంత మంత
 వంతములయందు, అమర్త్యము మర్త్యరూపముల
 యందు, కూటస్థము పరిణామములయందు, కేవలము
 విశేషములయందు, అసంగము సంబంధములయందు
 తన ఐక్యానంత్యములకు, అమర్త్యత్వకూటస్థత్వములకు,
 కేవలత్వ - అసంగత్వములకు ఏమాత్రము భంగములేని
 విధమున అభివ్యక్త మగుచున్నది. ఈ ఐక్యమును, అనంత
 మును, అమర్త్యమును, ఈ కూటస్థమును, కేవలమును,
 అసంగమును వేదాంతము చైతన్యము, బ్రహ్మము, లేక
 నచ్చిదానంద మనుచున్నది. చైతన్యము యొక్క
 స్వస్వరూపమున కేమియు భంగములేని ఈ అభివ్యక్తి
 యొక్క తత్త్వమును, ఐక్యనానాత్వాదికముల విరోధ
 మును వీక్షించు ఈ బుద్ధి సంపూర్ణముగా గ్రహింపఁ
 జాలదు; బుద్ధ్యతీతమైన ఉపలబ్ధికే అది గోచరము. కాని
 దీని గ్రహణవిషయమున బుద్ధి కేవలము నిరాధారమై,
 నిరాలంబమై లేదు. దాని స్వానుభవమును, ప్రపంచాను
 భవమును గాఢతర మగుకొలఁదియు, ఐక్యవైక్యదుల
 సామంజస్యమార్గము దానికి లభించుచున్నది. కావున
 మన మైక్యాదికము నపలపింపఁ బనిలేదు, అట్లే నానా
 త్వాదికమునకు మిథ్యాత్వము నారోపింప నక్కఱ
 లేదు.

ఐక్యాదిధర్మములచే నిర్దేశింపఁబడు చైతన్య మే విధమున స్వరూపహానిలేకయే నానాత్వాదికము నందు ప్రవేశించి, నిలీనమై అభివ్యక్త మగుచున్నదను విషయమే సృష్టియొక్క ప్రహేళిక (Riddle). ఐక్యమునో నానాత్వమునో త్రోసివేసి ఈ ప్రహేళిక కర్థము చెప్పట సులభము; కాని అది దాని నిజమైన అర్థము కానేరదు. మఱియు చిదాత్మకమగు నాత్మ జడప్రపంచమునం దెట్లభివ్యక్త మగుచున్నది? అసంగమైనది జగత్సంబంధములం దెట్లు నిలుచుచున్నది? అనఁగా, గీతయొక్క మాటలలో, క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగ మెట్లు తటస్థించుచున్నది? — “నిర్గుణమును, నిర్విశేషమును, సర్వవిలక్షణమును ఐనట్టిది సమానజాతీయము కానిదగు దేనితోనైనను కూడు ననుట న్యాయవిరుద్ధము”*, “అవయవసంస్లేష ద్వారకమైన సంబంధవిశేషము కాని, లేక దారమునకును బట్టకును వలె సమవాయసంబంధము కాని యీ సంయోగము కానేరదు”† అని ఈ సంబంధము విషయమున బాధకము లనేకము తోచఁగలవు. కాని యాకారణముచే ‘ఈ సంయోగ మధ్యాస స్వరూపము, మిథ్యాజ్ఞానముచే కలుగునట్టిది’ అని

* శంకరభాష్యము ‘కేనోపనిషత్’ ౨ — ౪

† శంకరభాష్యము — గీత ౧౩ — ౨౬.

సంయోగమునే ఎగురఁగొట్టినచో ఏమి సాధక మగు చున్నది? సంయోగము కలదు. దీని నపలపింపఁ జాలము; చైతన్యము సత్యమేని ఈ సంయోగమును సత్యము. బుద్ధియొక్కబోధ కీవిషయమునందు క్లిష్టము కలదు; దీని నది విపులతరమైన అనుభవముచేతనే అతిక్రమింపవలయును. “ఈ నేను ఎటువలె నున్నానో ఎఱుఁగను; రహోమయుఁడనై, మనసునకు లగింపఁబడి సంచరించుచున్నాను...అమర్త్య మిట మర్త్యముతో ఏకావాసమునఁ గలఁడు.*” మర్త్యామర్త్యముల, తేత్ర తేత్రజ్ఞుల ఈ సంయోగము యథార్థవిషయము; ఈ సంయోగముయొక్క పూర్ణస్వభావము మన కెఱుక పడుటలేదు. అన్యసంయోగవిధములకంటె విజాతీయము, ప్రశ్యేకజాతీయము; కావుననే దాని యనుభవముచేతనే అది యెఱుఁగఁబడవలయును. తత్త్వద్యోతకమగు ఆనుభవిక జ్ఞానమునకు దారిని స్వాభినివేశములచే నిరుద్ధము చేయకుండుటయే బుద్ధియొక్క సమ్యక్ప్రవర్తనము. వలన బుద్ధికిఁదోచు ఇప్పటి అన్యోన్యవిరోధములన్ని

---

* “న విజానామి యదివేదమస్మినిర్ణాః సన్నద్ధోమనసాచరామి ...అమర్త్యో మర్త్యనా సయోనిః”

యును కృతస్పృహనమునందు పరమసామంజస్యమున గోచరింపఁగలవు.

ఇట్టి కృతస్పృహనములోనికి శ్రీ అరవిందదర్శనము కొంపోవుచున్నది. ఇంతవఱకును ఇది ఏకృతస్పృహనమనియుండి యుపక్రమించుచున్నదో అది కొంత వివరింపఁబడినది. ఇంక కొలఁదిమేరలో శ్రీ అరవింద దర్శనమును సంగ్రహముగా సూచింపనగును.

* * *

ప్రపంచమున కుపాదానమును (Material Cause), సకలవిధమగు అన్యకారణమును అద్వితీయమగు చైతన్యము, లేక సచ్చిదానందము.* దీనియొక్క ప్రకారములే ఈ మన మెఱిగిన భూతప్రాణ మనోధాతువులు (Matter, life and mind). మనస్సునందు బాహిరపడినచేతనయే (Consciousness) చేతనయొక్క సకల

---

* ఇందలి చిత్ - శబ్దముచే అనంత చేతనయేగాక దానితో అవినాభావమున నుండు అనంతశక్తియు తెలుపఁ బడుచున్నది. కావుననే ఈశబ్దము శ్రీ అరవిందులచే 'Consciousness-Force' అని అనువదింపఁబడుచున్నది. ప్రశాంతకమలైన (Quietistic) వాదములే అనంతశక్తిని ప్రకృతికో మాయకో అప్పగించుచున్నవి.

రూపమును గాదు. మనస్సుయొక్క వలయమును దాటి లోనఁ బ్రవేశించితిమేని, నిశ్చేతనము (Inconscience) లోని కవరోహణక్రమమునను, ఊర్ధ్వచేతనము (Super-Conscience) లోని కారోహణక్రమమునను పోవుభూమికలు (Gradations; levels) గోచరించును. జడముగాఁదోచు భౌతికపదార్థమందును చేతన నిమగ్నమై కలదు; దేని వ్యూహమై (Arrangement; organisation) భౌతికద్రవ్యము (Matter) తోచుచున్నదో, ఆ భౌతికశక్తియందును (Energy) చేతన నిమగ్నమై కలదు. అట్లే సకలవిధమైన ప్రాణమందును కొన్ని తావుల నిలీనమై, కొన్ని తావుల వ్యక్తమై చేతన కలదు. ఈ సర్వవ్యాపియగు చేతనయొక్క ప్రాగ్రమునందు సచ్చిదానందాత్మకమగు చైతన్యము, కట్టకడపటి క్రిందలయందు నిశ్చేతన సదృశమగు జడము. కావున చిత్సత్తయొక్క ఒకానొక ప్రకారమే భౌతికపదార్థము. దానిశక్తియొక్క ఒకానొక ప్రకారమే భౌతికశక్తి. అట్లే చితిశక్తి (Consciousness-Force) యొక్క ఒకానొక క్రియావిధానమే ప్రాణము; మఱియు చితిశక్తియొక్క ఒకానొక గ్రహణవిధానమే మనస్సు. నిశ్చేతనము వలెఁ దోచు జడమునందంతర్హితమైన చైతన్యము మరల పరిణామక్రమమున నావిర్భూతమగుచు ప్రాణమనోధాతు

వులను వ్యక్తము చేయుచున్నది. చైతన్యము సర్వవ్యాపి కావుననే ఈ ధాతువులును సర్వవ్యాపులై, జడము నందును అంతర్హితదశయందుఁ గలవు.

ఈ పరిణామము ముందునకుఁబోయేనేని వీనికన్న సూక్ష్మతరములును, శక్తిమత్తరములును అగుధాతువులు వ్యక్తములగును. ముందావిర్భవము కానున్నది విజ్ఞానము (Supermind). * దీని పూర్వచ్ఛాయ లిప్పుడే మనుష్యునందుఁ గలవు. వానికిఁ జెందినట్టిదే అంతర్భవ మైన జ్ఞానమగు స్వతఃస్ఫురణము (Intuition). చైతన్యమునకును జగమునకును, సత్తకును సంభూతికిని తోచు విరోధ మంతయు విజ్ఞానమునం దంతరించుచున్నది. ఈ

---

* మనస్తత్త్వముకంటె పైనిదగు విజ్ఞానతత్త్వమిచట నుద్దేశింపఁబడినది. విజ్ఞానతత్త్వము యొక్క వివరణము దర్శనముయొక్క దివ్యపరిణామ వాదమును భాగమునఁ జూడఁదగును. 'ప్రకృతివిజ్ఞానము' 'ప్రాచీనవిజ్ఞానము' అను కొన్ని తావులయందు విజ్ఞానశబ్దము పారిభాషిక మైన ఈ ప్రత్యేకార్థమునఁగాక, పరిశీలన ప్రయోగములచే (Observation and experiment) స్థాపింపఁబడు జ్ఞానము (Science), 'విశేష జ్ఞానము', 'విస్తృతజ్ఞానము', 'వివిధజ్ఞానముల సాకల్యము', జ్ఞానముచేఁ గల్గినసంస్కారము లేక శిష్టత లేక సంస్కృతి, అను సాధారణార్థములందు వాడఁబడుచున్నది. ప్రకరణముబట్టి విజ్ఞానశబ్ద మెచట విజ్ఞానతత్త్వమును డెలుపుచున్నదో అది సులభముగా తెలియఁదగును.

విజ్ఞానమును జేరి మానవుఁడు తనయాత్మ పరిపూర్ణతను బడయుచున్నాఁడు; ఏలన గుణక్రియారహితమైన ఆత్మ యొక్క సంప్రసాదమును బడయుట మాత్రమే ఆత్మపరి పూర్ణత కాదు. ఆత్మయొక్క సర్వాతీతత్వమును, సర్వాత్మ్యమును, వ్యక్తిత్వమును యుగపదనుభూతి యం దనుభవించుట విజ్ఞానభూమికయందు సాధ్యమగును; అనఁగా ఈ భూమికయం దాత్మ అతీత సమస్త వ్యస్త ములయందు (Transcendental, Universal, Individual) ఏకకాలీనముగా నివసింపఁగలదు, వ్యవహరింపఁ గలదు; ఏలన చైతన్యముయొక్క స్థాయియు నిట్టిదియే. లేదేని విశ్వ మెట్లు నిలుచును? కావున ముక్తమగు నాత్మ చైతన్యముయొక్క అతీతత్వము నందుకొనియు, విశ్వముయొక్క సఁబంధములయందు సక్రియమై నిలువఁ గలదు. కావున విజ్ఞానమును తనయం దావిష్కరించు కొని, దానిధర్మముచే మనః ప్రాణ భూత ధాతువులకు సంబంధించిన తనసకలజీవితమును నియమించి రూపాంతర మొందఁజేయుటయే మనుష్యుని కర్తవ్యము, ఇహ లోకమునందలి పరిణామముయొక్క చరితార్థత.

దివ్యసత్త తన అంతర్హితయొక్క పరమావధి యైన జడమునుండి పరిణామక్రమమున ఉత్తరోత్తరముగా అభివ్యక్త మగుచున్నది. ఈ అంతర్హిత (Involution)

యొక్కయు, అభివ్యక్తి (Manifestation, Evolution) యొక్కయు విధానముల ననుసరించియే పరిచ్ఛిన్నత్వము, పృథక్త్వము, అజ్ఞానము, అవిద్య, శోకము, మోహము. కాని తన యీ పరిణామక్రమముచేఁగాని దీని ఫలితములచేఁగాని దివ్యసత్తయొక్క నిత్యపరిపూర్ణతయందు, దాని అనంతసత్తయందు, అనంతచితియందు, అనంతానందమునందు ఏమాత్రమును తలుగులేదు, వికారము లేదు *. ఈ పృథక్త్వము వెనుకను అనంతమైన దివ్యసత్త, ఈ అజ్ఞానము వెనుకను అనంతచిచ్ఛక్తి, ఈ శోకమోహములవెనుకను అనంతమైన ఆనందము. తరంగములయందు పృథక్త్వము, పరస్పర సంఘర్షణము; కాని స్రుతి తరంగము వెనుకను అనంత సముద్రము; మఱియు ఇతర తరంగములకంటెను సముద్రము కంటెను అది అన్యమైనదికాదు. తరంగములనీను నిత్యశక్తి సముద్రమునందు. మఱియు తరంగము తన సముద్రాత్మకత్వము నెఱిగినపై నిష్పందమైన సముద్రగర్భమునందు నిలినపై పోనక్కఱలేదు; అనంతసముద్రము యొక్క శక్తిని తనతరంగక్రీడయందు వెలయుంపనగును.

---

* “పూర్ణస్య పూర్ణ మాదాయ పూర్ణమేవావశిష్యతే”
 “పూర్ణమునుండి పూర్ణమును వెలిచేయఁగా (గ్రహింపఁగా) పూర్ణమే మిగులుచున్నది” బృహ. ఉపనిషత్.

మన యునికియొక్క కేంద్రము పృథక్త్వముయొక్క పాదైన 'అహము' నందు; పృథక్త్వము పరిచ్ఛిన్నతవలన; పరిచ్ఛిన్నత తపశ్శక్తి అనఁగా సృష్ట్యర్థమై స్వనిమగ్నమగు చిచ్ఛక్తియొక్క ఒకానొక పరిణామమువలన. కాని, మన యునికియొక్క కేంద్రమును అహమునందుండి అది దేని మలినస్రతివింబమో ఆ దివ్యపురుషుని లేక ఆ దివ్యవ్యక్తిలోని కెత్తితిమేని, మన పృథక్త్వము వెనుకను, అజ్ఞానము వెనుకను, శోకమోహముల వెనుకను ఎల్లప్పుడును నిత్యపరిపూర్ణములై, తొలఁగిపోనివై అనంతసత్త, అనంతచితి, అనంతానందములు కలవని గోచరింపఁగలదు. 'అదియును పూర్ణము, ఇదియును పూర్ణము—' 'పూర్ణమదః పూర్ణమిదం', పరిణామక్రమముచే చైతన్యముయొక్క నిత్యపరిపూర్ణత కపాయములేదు. ఏలనదివ్యసత్త తన అతీత—సమస్త—వ్యస్తములను పర్యాయక్రమమునఁగాక ఏకకాలీనముగా నెల్లపుడును తనయందు భరించుచున్నది.

ఈ తెల్పినదానిని దివ్యపరిణామవాదమనఁదగును. సృష్టికతీతమైనట్టిదే సత్యమనియు సృష్టి యసత్యమనియు సమర్థింపఁ జూచువాదములు—మాయావాదముయొక్క స్త్రాకారములు—అనేకములు గలవు. ఈ వాదములందు ఐహికజీవితమునకు యథార్థమగు సార్థకత లేకపోవు

చున్నది. ఇంకొకతెగకుఁ జెందినవాదములు—వీని నైహిక
 వాదము లనఁదగును—ఈస్పష్టియే ఈ విశ్వసంభూతియే
 ఏకమును పరమునైన సత్యముగా గ్రహించుచున్నవి.
 జీవితముయొక్క సంపదను సాధ్యమైనంతవఱకు సమృద్ధి
 మొనర్పఁ బ్రయత్నించెడి మనస్సుకంటె పైనున్న శక్తు
 లను గ్రహించకపోవుటచే, ఈ వాదములు లక్షించెడు
 సమృద్ధి సమగ్రమును యథార్థమును అగు సమృద్ధి
 కాకున్నది. మఱియు కొన్ని వాదములు — ఇవి ఆముష్మిక
 వాదములు—మానవుని ఇహజీవితమును స్థానభ్రంశముగాఁ
 గాని లేక స్వర్గార్హతను సంపాదించుకొఱకు మాత్రమే
 ఏర్పడినక్షేత్రముగాఁగాని కైకొనుచున్నవి, స్వర్గమునం
 దమృతత్వమును బడయుటయే పరమలక్ష్యముగా
 వీక్షించుచున్నవి. ఆకారణముచే ఈవాదములు ఇహ
 జీవితముయొక్క పరిపూర్ణసార్థకతను సాధించుటలేదు.
 మఱియు ఉచ్ఛభూమికలైన స్వర్గాదుల నంగీకరించెడియు
 విశ్వకారణముయొక్క విశ్వాతీతత్వమును పూర్ణముగా
 లక్షింపకున్నవి. మనయునికినిగూర్చిన వాదములను స్థూల
 ముగా అతీతవాదములు, ఆముష్మికవాదములు, ఐహిక
 వాదములు అను మూఁడు తెగలక్రింద విభజింపవచ్చును.
 మానవసత్తయందలి సర్వాంశలయొక్కయు సత్యమును
 కృతస్పృహతో వీక్షింపకుండుటచే, అవి నెలకొల్పిన

లక్ష్యములును అసమగ్రములైనవి. అసమగ్ర లక్ష్యము లచే మానవజీవితము కుంటుపడుచున్నది. మానవజీవిత మందలి సకలాంశమును వానికి వానికిఁ దగినస్థాన మిచ్చి సమగ్రమైన జీవితలక్ష్యమును సాధించుటకై, ధర్మార్థకామమోక్షములను నాలుగు పురుషార్థముల నంగీకరించిన ప్రాచీనదృష్టి చాలవఱకుఁ బ్రయత్నించినది. కాని అదియును పరమపురుషార్థమైన మోక్షమును ముఖ్యముగా ఇహలోకమునుండి తప్పించుకొనిపోవుటగా లక్షించుటచే, కడకు దాని లక్ష్యమును ఐహికజీవిత మున కపకారియై, తద్ద్వారమున ఐహికజీవితప్రతిష్ఠితమైన ఆధ్యాత్మికజీవితమునకును అపకారియైనది.

ఇచటి దివ్యపరిణామవాదము అతీతముయొక్క సత్యము నంగీకరించుచున్నది, మరియు దాని యుపలబ్ధి చేతనే విశ్వముయొక్క సర్వార్థమును గ్రహింపఁబడు ననుచున్నది. కాని విశ్వసత్తను భ్రాంతియనదు. ఆముష్మికవాదములవలె దివ్యపరిణామవాదము ఇతర భూమికల నంగీకరించుచున్నది. కాని ఆకారణముచే ఈ భూమిని నిరసింపదు. ఇచటి సృష్టియొక్క భౌతిక నిబంధనయందు ఆత్మయొక్క జ్యోతిశ్శక్తులను విరియఁ జేయుటకే భూమిపై మనుష్యుని ఆగమనము. ఈ విధ మున దివ్యపరిణామవాద మైహికజీవితముయొక్కయు

పరిపూర్ణసార్థకతను లక్షించుచున్నది. కాని ఐహిక వాదములవలె నది మానవజీవితమునం దిపుడు వెలువడి యున్న శక్తులయొక్క వికాసమును మాత్రమే సాధించుటతో తృప్తిపడదు.

ఆత్మయొక్క జ్యోతిశ్శక్తులను తనయందు సంపూర్ణముగా విరియఁజేసికొనుటయే మానవుని స్వముక్తి ; కాని మానవుఁడు మానుష్యకమునుండియు, విశ్వసత్తనుండియు విడిచుకొనఁడు. విశ్వసత్త మనుష్య రూపమునందు తనచరితార్థత నభిలషించుచున్నది. కావున ముక్తుఁడగు మానవుని పరిపూర్ణత మానుష్య కమునం దాత్మయొక్క పూర్ణతరాభివ్యక్తికి సాధనము కావలయును.

మానవునియం దాత్మయొక్క పూర్ణాభివ్యక్తిని సాధించుటయే మానవజీవితముయొక్క ఉత్తమలక్ష్యము. కాని యిది సాధించుట యెట్లు? జగమునం దీ యభివ్యక్తి పరిణామధర్మముచే నిర్వహింపఁబడుచున్నది. జడము నందు ప్రాణమును, ప్రాణమునందు మనస్సును పరిణామ క్రమమున ఆవిర్భూతములగుచున్నవి; ప్రాణమావిర్భూతమైజడమునకు నవతరములైన నిర్మాణ-సామర్థ్య-ప్రయోజనములఁ గల్పించుచున్నది; అట్లే మనస్సును ప్రాణము నకు. ఈ ధాతువులయొక్క ఆకృతులయందు సచ్చిదా

నందములు తమ్ముఁ దా మన్వేషించుకొనుచున్నవి. అనంత
సత్త పృథక్త్వములయందు, అనంతచేతన పరిమితము
తైన గ్రహణప్రకారములయందు, అనంతానందము సుఖ
దుఃఖాదులందు తమ వాస్తవము నిచట ఉత్తరోత్తరాతి
శయములతో వెలయింపఁ జూచుచున్నవి. కాని తమ
స్వవాస్తవమున కిచటిభాషలో అవి ప్రకటింపఁ జూచు
ననువాదములు చాల దూరచ్ఛాయలు, వికారములు.
మనస్సునకంటె ఉచ్చతరమైయున్న విజ్ఞాన మావిష్క
రింపఁబడునేని, సచ్చిదానందముల అవికృతమైన అభి
వ్యక్తి యిచట సాధ్యమగును.

దివ్య విశ్వసత్త ఈ పరిణామమును తనయందు
వహించుచున్నది. దానియం దతీత సమస్త వ్యస్తముల
యొక్క అనుభూతియు, ఆనందమును ఏకకాలీనమై
కలవు. అట్లే ఈ అతీత సమస్త వ్యస్తములు దివ్యసత్త
యందలి ఒకగ్రంథియనఁదగు ప్రతివ్యక్తియందును
లోలోనఁ గలవు. కాని అతీతత్వముయొక్కయు సర్వా
త్వముయొక్కయు అనుభూతి బాహ్యజ్ఞానమున లేదు.
ఏలన మన యహంతయొక్కయు, మన మనోమయసత్త
యొక్కయు పృథక్త్వధర్మముచే ఆయనుభూతి యిట
తిరోహితమగుచున్నది. వీనిని పూర్తిగా నతిక్రమించినఁ
గాని మన యధ్యాత్మసత్తయొక్క సంపూర్ణోపలబ్ధి

చేకూరదు. మన మనోభూమిక యందొక విధముగా ఆత్మయొక్క అనంతసచ్చిదానందముల నెఱుఁగవచ్చును; కాని ఆయనుభవము ఆత్మయొక్క ప్రతిబింబకల్పమై లేక చైతన్యమున మనసు మునిగిపోవుటవంటిదై, క్రియా శీలము కానేరదు. ఏలన మన యిప్పటి క్రియాకేంద్రము-మనోభూమికలోని యీ 'నేను' - పృథక్త్వము నవలంబించియున్నది. సర్వాత్మానుభవమునుండి వెడలు కర్తల నిది యాచరింపఁజాలదు. ఇది దేని వికృతియో దేని దూరచ్ఛాయయో ఆదివ్యవ్యక్తి లేక దివ్యపురుషుఁడు విజ్ఞానభూమికయందు. సర్వాతీతత్వ సర్వాత్మానుభవము స్వవ్యక్తిత్వముతోపా టేకకాలీనము లై దివ్యవ్యక్తియందుఁ గలవు. కావున విజ్ఞానభూమికనుజేరి, మన అహము నాదివ్యవ్యక్తిగా పరివర్తిత మొనర్చి, మనోమయ సత్తను విజ్ఞానమయ సత్తగా పరిణత మొనర్చినఁగాని, ఇచట మనయం దాత్మశక్తియొక్క పూర్ణాభివ్యక్తి సాధింపఁబడదు.

అంతర్హిత యం దీ విజ్ఞానము మనలోనఁ గలదు. దీనిని మన మభివ్యక్తము చేయవలసియున్నది. వెలిచూడ్కి కిది, పరిణామముచే ప్రాణమయ మనోమయ సత్తల నతిక్రమించి పోవుటగాఁ దోచుచున్నది. కాని లోని యాత్మజ్ఞానమునకు, ఈ తనుఁ దా నతిక్రమించి

పోవుట లేక ఈ స్వాతిక్రాంతి, యథార్థముగా స్వసంభూతియే, రహస్యత్వయందున్నదానిని వెలికిఁ దెచ్చుటయే. మఱియు అన్నమయసత్త నతిక్రమించి ప్రాణమయసత్త, ప్రాణమయసత్త నతిక్రమించి మనోమయసత్త, మనోమయసత్త నతిక్రమించి విజ్ఞానమయసత్త; ఇందు తరువాతిది వెనుకటిదాని నున్నూలింపదు, నశింపఁజేయదు; స్వధర్మముచే దానిని నియమించును, పరివర్తిత మొనర్చును. ఇక విజ్ఞానమయసత్తయొక్క ధర్మముచే నివన్నియు శాసింపఁబడవలయును, మార్పఁబడవలయును. ఇంతవఱకును మనుష్యుఁడు శరీరియైన మనోమయసత్త; ఇక నతఁడెట శరీరియైన విజ్ఞానమయసత్త కావలయును.

సత్తయొక్క అవరార్థమునందు చేతన పరిచ్ఛిన్నము, పరిచ్ఛేదకారి ; ఈ చేతనయొక్క ఉపకరణము మనస్సు. సత్తయొక్క పరార్థమునందు చేతన అపరిచ్ఛిన్నము, ఐక్యకారి. ఈచేతనయొక్క ఉపకరణము విజ్ఞానము. అవరార్థమును దాటి పరార్థమును జేరిన పిమ్మట, మన పరిణామ మంతయు యథార్థమైన స్వసంభూతి యగును—‘బ్రహ్మైవ సకా బ్రహ్మోహ్నోతి’;* అవరసత్తయంతయు అపుడు పరివర్తనకు స్వాధీనమగును.

* తాను బ్రహ్మమై బ్రహ్మమును బడయుచున్నాఁడు.

అగ్ర్యమగు బుద్ధియు ఈ పరివర్తనమును సాధింపలేదు. ఈ పరివర్తనముచే మానవుఁడు తన యిప్పటి ప్రకృతిని దివ్యప్రకృతిగా పరిణమింపఁజేయఁగలఁడు.

ఈ పరివర్తన—పరిణామములను దివ్యసత్తయొక్క శక్తియే సాధింపఁగలదు. ఏలన దివ్యసత్తయే ప్రాకృత సత్తను దివ్య మొనరింప నేర్చును. దివ్యసత్త సాయము లేనిది ఈ పరివర్తనము సాధ్యపడదు. అవరసత్త తన ఉత్కాంక్షచే (Aspiration) మనస్సును తెఱచినైచి,^౧ అట ద్వార మేర్పఱచి దివ్యసత్తను తనలోని కాహ్వానింపవలయును; దీనిశక్తిచే తనప్రకృతిని దివ్య మొనర్చివైచి, దివ్యములగు జ్ఞానేచ్ఛాక్రియలను, ఆనందప్రేమలను, విశుద్ధైక్యములను బడయవలయును. కడకు శరీరప్రాణములనుగూడ పైఁదెలిపిన దివ్యగుణములకు తగిన యాధార మగునట్లుగా రూపాంతరీకృతముల చేయవలయును. మనోమయుఁ డైయున్న మనుష్యుఁడపుడు విజ్ఞానమయుఁ డగును. ఇదియే మనుష్యుని సర్వాంత్యమైన పరమావధి యనరాకున్నను, ఇచటి

---

^౧ వేదర్షుల హృదయమందుండి ‘తెఱచినైపుము, అవరణమును తొలగింపుము, ద్వారముల తెఱచినైచితివి’ అను నీ మాటలే మాటిమాటికిని దేవతలకడ కెగయుచున్నవి — (అపావృధి, అపావృణ, వివృణ, అపొర్ణహి; అపాహః)

యీ పరిణామమున కంతముననున్న పరమావధి యిదియే
యనవలయును.

మనుష్యుఁడు విజ్ఞానమయుఁ డగుట యనఁగా
మర్త్యశరీరమునందుండియును ఆత్మయొక్క ఐక్యామృ
తత్వములయందును, జ్యోతిశ్శక్తులయందును జీవించుట,
వర్తించుట, వ్యవహరించుట; భౌతిక ధాతుబద్ధమైన
మానవసత్తను మరల చిన్తయ మొనర్చుట. ఈ సృష్టి
చైతన్యమునకు విరుద్ధమగు నొకానొక తత్త్వముయొక్క
కార్యమేని, అంతవంతానంతములు పరస్పర ప్రతిషేధ
కము లేని, ఈ తెల్పిన పరివర్తన మసాధ్య మనఁదగును.
అపుడు ఈ ప్రకృతినుండి తప్పించుకొనిపోయి అనిర్దేశ్య
మునందు లయమగుటయే ముక్తియు అమృతత్వమును
అగును. కాని దేశకాలములం దనంతముయొక్క ప్రతి
బింబమే యీ అంతవంతము; మఱియు అంతర్హితమై
యున్న చైతన్య మభివ్యక్తమగుటయే యీసృష్టి.
మఱియు సర్వవ్యాపియై యీవిజ్ఞానతత్త్వము నిశ్చేతన
మనఁబడు జడమునందుఁ గూడఁ గలదు. ఈ విజ్ఞానము
యొక్క రహఃప్రేరణచేతనే జగమునందలి పరిణామరేఖ
ఉనికియొక్క ఉత్తరోత్తర సానువుల నధిరోహించు
చున్నది. కావున మానవుని విజ్ఞానమయదశ అతని

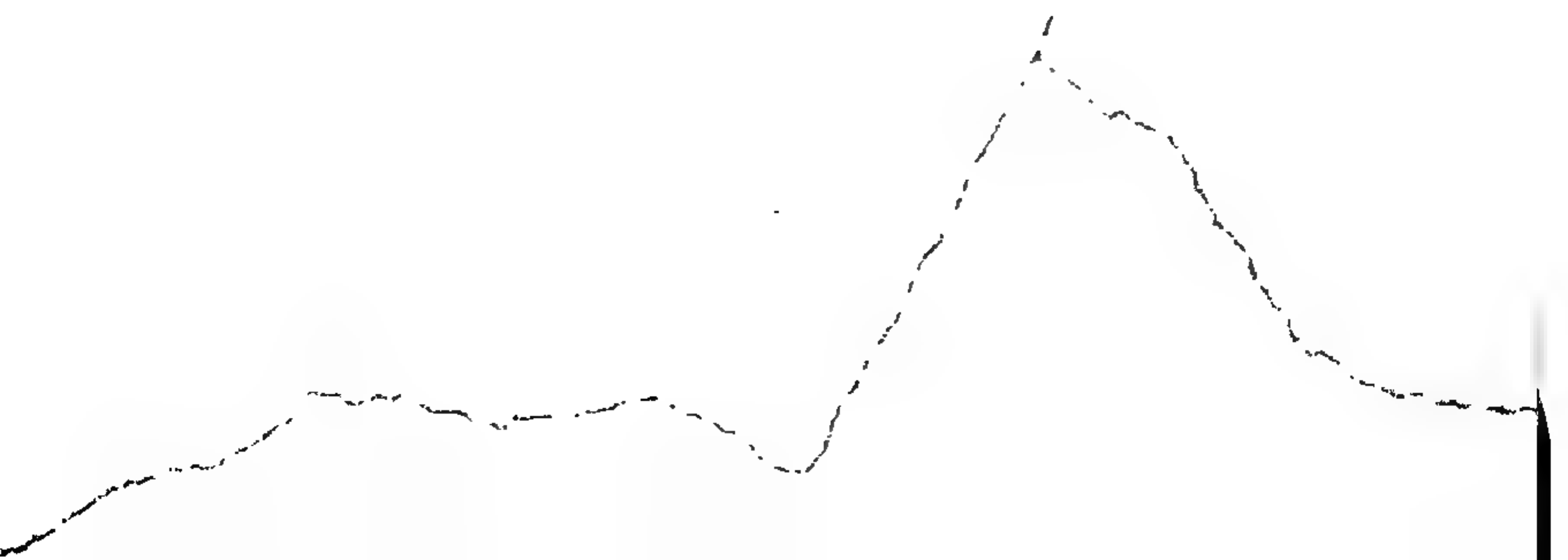
పరిణామముయొక్క సహజ పర్యవసానము; అతని ఇహ జీవితముయొక్క దివ్యచరితార్థత.

విజ్ఞానమయుడై మనుష్యుడు అనంతసచ్చిదా నందముల ననుభవించుటయే గాక, వాని శక్తిచే తన మనః ప్రాణ శరీరములయొక్క ధర్మములను మార్పఁ గలఁడు, వీనిని గూడ దివ్యసత్తయొక్క ప్రకారములఁగాఁ బరిణామింపఁ జేయఁగలఁడు. తన బాహ్యజీవితముయొక్క అంతవంతమగు నునికిషట్టును అనంతముయొక్క ప్రతి మగా వెలయుంపఁగలఁడు. నిత్యముక్తమును, నిత్యశుద్ధ మును, అనంతమును, అమృతమును అగు ఆత్మయొక్క స్వారాజ్య సామ్రాజ్యములఁ బడయఁగలఁడు. జగమున భగవంతుని క్రియాశక్తికి కేంద్రమై ఐక్యజ్ఞానమునుండి వెడలు దివ్యకర్మల ప్రవర్తింపఁజేయఁగలఁడు. మానుష్య కమునందు విజ్ఞానమయసత్తయొక్క అవతరణమునకు ద్వారములను తెఱచివేయఁగలఁడు. ఇదియే అమృతత్వము; ఇదియేమోక్షము; ఇదియే దేవత్వముయొక్క జన్మ.

కాని యిట్టి మహాపరివర్తనము మనకెట్లు సాధ్యమగును? అని జంకు వొడమఁగలదు. ఐనను ఈ పరివర్తనము కొఱకే మన ప్రకృతి యందలి రహఃకాంక్ష, ఆత్మయందలి రహఃప్రేరణ. మానవుడు తనలోని దివ్య

సత్తను వీక్షించి, దివ్యశక్తిపై ఈకార్యభారము మోపె
నేని, ఇంక అసాధ్యమనుమాట కవకాశమెక్కడిది ?
అటుపై ప్రయాసకరమగు సాధనతోఁ బనిలేదు, ఇంక
సిద్ధియొక్క క్రమవికాసము.

శ్రీకృష్ణ మహర్షిగారియను,
లేటి స్త్రీలు.

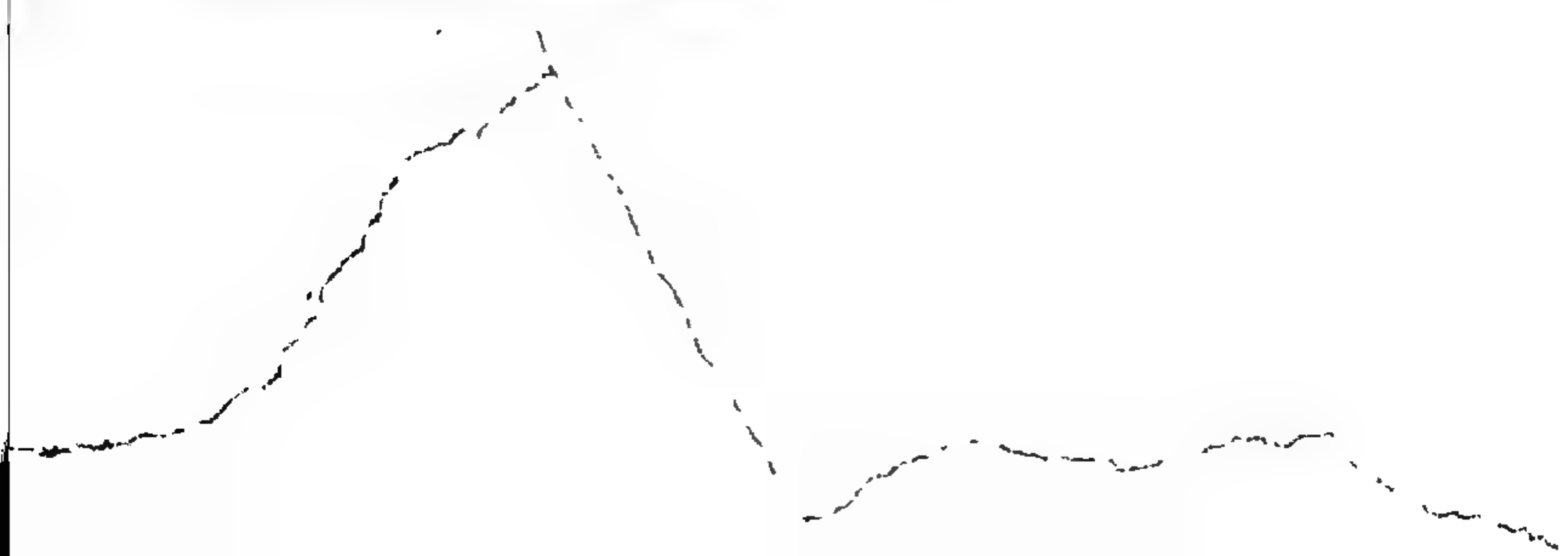
అథ కి మేవ మకస్తా దస్తా నతి వికటాభి రత్యంతా
ప్రసిద్ధాభిః కర్ణాట గౌడ లాట భాషాభి ర్భీషయతే
భవాన్ ?

నహి వయం భవంతం భీషయామహే. కింతు
మధుమత్యాది పదార్థ వృత్తాదనేన తోషయామః.
తతశ్చాకుతోభయేన భవతా శ్రూయతా మవధానేన.

(కర్ణాట గౌడ లాట భాషలనుండి గైకొన్న ఉద్దండములగు
నప్రసిద్ధపదములతో ముష్టి కకారణముగా భయపెట్టెదరు?

మిమ్ము మేము భయపెట్టుటలేదు. ప్రత్యుత, మధుమతి మొదలగు
భూమికల సంగతి వివరించి సంతోషపెట్టుదుము. కావున నిర్భ
యముగా శ్రద్ధతోవిందురు గాక.)

పాతంజల దర్శనమును వివరించుపట్టున సర్వదర్శన సంగ్రహ
మందు శ్రీ మాధవాచార్యుఁడు.

శ్రీ అరవింద దర్శనము

దివ్య పరిణామ వాదము

మన యునికిని బరిశీలింపఁగా మూఁడు ప్రధాన తత్త్వములు గోచరించుచున్నవి. మొదటిది భౌతిక పదార్థము, రెండవది అందుండి వెలువడుచున్నట్లుగా కనఁబడు ప్రాణశక్తి, మూడవది ప్రాణశక్తియందుండి వెలువడు మనస్సు. నేటి ప్రకృతిశాస్త్రముల ననుసరించు ఆధునిక విచారణ ఈ మూఁడు తత్త్వములను మాత్రమే యంగీకరించి, వీనిని ఒక భౌతికపదార్థముయొక్క లేక నిశ్చేతనమైన శక్తియొక్క పరిణామములుగా, లేదా ఒక మహాప్రాణముయొక్క రూపాంతరములని కాలాంతర్గతమైన క్రమితసంభూతియొక్క ఫలితములని గ్రహించుచున్నది. దీనికి హేతువు, ప్రకృతి విజ్ఞానము భూత-ప్రాణ ధాతువులయొక్క రూపములను బరిశీలించినట్లు మనోధాతువును బరిశీలించియుండలేదు,

శ్రీ అరవింద దర్శనము

అదేవిధముగాఁ బరిశీలింపను జాలదు. కాని మన స్సునం దంతర్నిహితములై యున్నశక్తు లొకమారు గ్రహింపఁబడినచో, వానిచాలునఁ బోయి పైఁ జెప్పఁ బడిన మూఁడుతత్త్వములకును మూలము నందుకోఁ గలము.

పూర్వసిద్ధమైయున్న ఇట్టి మనస్తత్త్వపరిశీలనపై, ఇదివఱకే ఆవిష్కరింపఁబడియున్న ఆధ్యాత్మిక సత్యములపై ఇచటి విచారణ యుపక్రమించుచున్నది. వీని నిరూపణము మనకు నిలిచినరీతిని సమగ్రముగా లేక పోవచ్చును. ఐనను వీనిని నిరూపదముగా ననునరింప వచ్చును; కారణము వీని ప్రధానాంశములను, ముఖ్య ఫలితములను ఎల్లప్పుడును అనుభవముచే ద్రువపఱచు కొనుట సాధ్యము. మఱియు నేటి విజ్ఞానములు అత్యంత భిన్నమైన తావున మొదలిడియు, అనఁగా భౌతికము యొక్క పరీక్షయందుండి యుపక్రమించియు, పేరులు భేదముతోమాత్రము ఇంచుమించు పూర్వవిజ్ఞానము యొక్క సిద్ధాంతములలోనికి దిగుచున్నవి. ఇది పూర్వ పరిశీలనమార్గముయొక్క సాధకతకు చక్కని ఋజువు.

ఈ ప్రాచీనవిజ్ఞానముయొక్క అవగాహనకు లభించెడున దేమన, మనః ప్రాణ భౌతికముల మూఁడింటి

కంటె వేటైన యొకశక్తి. ఈమూఁడు తత్త్వములును దాని
గర్భమునం దున్నవి. ఆ శక్తియొక్క యావిష్కరణము
లివి, దానిక్రియాఫలితములు. ప్రాచీనవిచారణమున, నిత్య
మును, సర్వవ్యాపియు నైన ఆ మూలతత్త్వమునకుఁ
జేర్చెడుద్వార మాత్మ. పైచూడ్కి కీయాత్మ మనఃప్రాణ
శరీరముల మిశ్రఫలముగా, సంహతకార్యముగాఁ దోచ
వచ్చును; కాని లోనికిఁబోయి, శక్తియందును అభివ్యక్తి
యందును దానిస్వభావమును బరిశీలించితిమేని, ఆత్మయే
మూలతత్త్వమగు చైతన్యముయొక్క సత్యమును గోచ
రింపఁజేయఁగలదు. ఈ చైతన్యమునందు రెండంశములు:
సత్త, సంభూతి; అనఁగా ఉనికియును, అగుటయును.
మొదటిది చైతన్యముయొక్క మూలస్వరూపము, రెండ
వది క్రియాస్వరూపము. మూలస్వరూపము కేవలమైన
సత్త, కేవలమైన చితి, మఱియు కేవలమైన యానందము.
తపస్సు, లేక సంకల్పము, లేక శక్తి యిందలి చితియొక్క
స్వరూపము. సత్త, చితి, ఆనందము- ఈ మూఁడును
ముప్పిరియైన ఒక్కటియై, విడఁదీయరానివై, పరమ
తత్త్వముయొక్క ఆత్మజ్ఞానమునందు కలిసియున్నవి.
సౌకర్యముకొఱకై ఈ పరమతత్త్వమును సచ్చిదానంద
మని వ్యవహరించుచున్నాము.

శ్రీ ఆ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

సర్వమును దీనియందుండి వెలువడుచున్నది, దీని లోనికి తిరిగి పోవుచున్నది, దీనిచే నిలిచియున్నది. ఇది విశ్వాతీతము, ఐనను విశ్వము నిది తనయం దావిష్కరించుచున్నది. విశ్వముయొక్క సర్వరూపములందును ఇది దాగియున్నది, మఱియు తన్నుఁదాను వెలిపుచ్చుకొనుచున్నది. ఇది దేశ కాలాతీతము, నిమిత్త నియతుల కావల; ఐనను దేశకాలములందు, నిమిత్త నియతుల యందు తన్నుఁ దాను ప్రపంచింపుకొనుచున్నది. అతీతత్వమునందు దీనిని సర్వాతీతమైన కేవల సత్త, లేక పరబ్రహ్మ మనవచ్చును; లేదా, ఏ కేవలమైన యాత్మ ద్వారమున దీనిని జేరుచున్నామో దానికిని ఇది యావలగాఁ దోఁచుటచే, దీనిని సర్వాతీతమైన అసత్త యనవచ్చును. కాని ఈయనుటలు ఒకేతత్త్వమును లక్షించుట యందలి భిన్నమార్గములు. వ్యతిరేకమార్గము బుద్ధిచే సత్తగా నిరూపింపఁబడు సర్వమునకును అతీతత్వమును ద్యోతనచేయుచున్నది. కావున నది బుద్ధియందు ప్రతిషేధ ("నేతి నేతి"); కాని ఆత్మయం దుపలబ్ధి- కేవలమును, నిరుపాధికమును ఐన ఆనందముయొక్క ఉపలబ్ధి. మన సత్తయొక్క లేక అసత్తయొక్క సర్వాతీతమైన తత్త్వమును అట్టి నిరుపాధికమైన ఆనందము ద్వారముననే

యెఱుఁగనగును. ఏలన, కేవల సత్తయందలి నిరుపాధిక మైన చేతన* కదియే చిహ్నము.

కాని యీ పరమతత్త్వముయొక్క స్వరూప స్వభావములకును, దానినిగూర్చిన మన యుత్తమానుభవ మునకును అత్యంతవిరుద్ధము లై తోఁచెడు ధర్మము లీ సంభూతియందు, లేక విశ్వముతోడి సంసర్గచే జనించెడు మన అనుభవమునందు చూపట్టుచున్నవి. ఈ విరోధమును సమన్వయించుట యెట్లు? ఈ సంభూతిని భ్రాంతిగా, పరస్పరప్రతిషేధకములైన ధర్మముల విరోధాభాసగా, స్పర్శాత్మకమైన లేక భావాత్మకమైన మనస్సుయొక్క సృష్టిగాఁ దలపోయవచ్చును; న్యయంభువైన మూలసత్త నిత్యశుద్ధమయ్యును, నిరంజనమయ్యును, భ్రాంతిజనక

* తెలియికయందు లెక్కలేని విధములు, విశేషములు. ఇంద్రి యముల తెలియిక, మనో బుద్ధి హృదయముల తెలియిక, అతీంద్రియ మైన తెలియిక అని యిట్లు పలుతీరులు. మఱియు మనుష్యుల యొక్కయు, జంతువులయొక్కయు, తరులతాదులయొక్కయు తెలి యికయందు తారతమ్యములు. మఱియును తెలియని తెలియిక - అద్భుత మైన విరోధాభాస - సత్తయొక్క గుహయందు. ఈ తెలియికల సర్వ విశేషములందును గల సామాన్యధర్మమును దెలుపుటకై చేతనాశబ్ద మిచ్చట వాడఁబడుచున్నది. బుద్ధ్యుపహితమైన చైతన్యమే చేతనయని వేదాంతశాస్త్రమునందు వాడుక.

శ్రీ ఆ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

మగు వ్యామోహకశక్తియై యీ మన స్సెట్లో జగత్సత్త
లోనికి వచ్చి పడెనని అప్పుడు మన మూహింపవలసి
వచ్చును. ఈ విరోధమును ద్రైపుట కిది సులభోపాయము
కావచ్చును, కాని సమన్వయము కాదు. సత్తాసంభూతు
లకుఁ జూపఁబ్బెడు విరోధ మిచట శమింపఁజేయఁబడుట
లేదు; రెండిటిని కలిపిచెప్పి, ఒకదానిని భ్రాంతి యని
ఎగురఁగొట్టుట తటస్థించుచున్నది. దీనితర్కము బుద్ధి
నిర్మితమైన ఒక యభ్యుహపై నాధారపడియున్నది. ఈ
యభ్యుహను విమర్శింతుమేని, ఇది విడఁదీసెడు చిక్కుల
కన్న ముడివెట్టెడు చిక్కులు మెండు. మఱియు ఆధ్యాత్మి
కానుభవమందలి యొకసత్యము ఈవాదమునకు వేఱొక
యాధారము. ఈసత్యమాధారముగా, సత్తాసంభూతుల
విరోధ మాత్యంతికము చేయఁబడుచున్నది; ఈ విరోధ
మును శమింపఁజేయఁగల అన్యానుభవము నిరాకరింపఁ
బడుచున్నది. కాని ఇట్లు నిరాకరింపక ఈ యనుభవము
ననుసరించినచో, పైఁజెప్పిన విరోధముయొక్క ఉభయ
పక్షములకును ఐక్యముజేయు రహస్యము లభింపఁగలదు.
సర్వాతీతమైన సత్తయొక్క అనుభూతి యొకపక్షము,
దానికి పరమవిరుద్ధమై తోఁచెడు ఈ సంసారముయొక్క
అనుభూతి రెండవపక్షము. ఈరెండుపక్షములకును విరో

ది వ్య ప రి జా మ వా ద ము

ధము లేదన దీ యన్యానుభవము, ఈరెంటికిని సామరస్యమును కలిగించుచున్నది. మనకు సాధారణముగా అనుభవమయ్యెడు చేతన పరిచ్ఛిన్నము, పరిమితము, మొగదలయందలిది. ఇది ప్రాణముయొక్క కానుపు; పునాది దీనికి భౌతికశరీరము. కాని వేటొకచేతన కలదు-మిక్కిలి యూర్ధ్వమున; దానిప్రసారము మిక్కిలి విశాలతరము, దానియవగాహన అగాధము. జగత్సత్తకును తదతీతమైన సత్తకును గోచరించెడు విరోధము మనుష్యుని ఈ చేతనయందు శమించుచున్నది. వ్యష్టిజీవితముయొక్క సంపూర్ణోద్దేశము ఇచట సువ్యక్తమగుచున్నది. మఱియు ఈ ఊర్ధ్వచేతనయందలి ధ్రువనిష్ఠ ఆమూలాగ్రముగా మన సర్వజీవితమును మార్చి వైవఁగల శక్తికి మూలమగుచున్నది.

ఇఁక మనబాహ్యదృష్టికి గోచరించెడు భౌతికాది తత్త్వముల యథార్థము నరయవలసియున్నది. ముని మొదటిదిగాఁదోఁచు భౌతికపదార్థమును బరిశీలింతుమేని, అదియు మూలతత్త్వము కాదు, కార్యజాతములోనిది; స్వతస్సిద్ధముకాదు; స్వయంభువు కాదు. ఆకారణముచే అది అసత్య మనరాదు, సత్తయే; ఇంద్రియమునకు గోచర మగునట్లుగా తన్నుఁ దా నాకారించుకొనెడు సత్త.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ మద గ్రంథాలయము,
శ్రీ లక్ష్మీ బి.

శ్రీ ఆరవింద దర్శనము

ఈయింద్రియము వ్యక్తిదని, ప్రత్యేకతఁబడసినమనుష్యుని దని కాదు; సర్వవ్యాపియైన విశ్వచేతనయొక్క యింద్రియజ్ఞాన మిచ్చట నుద్దిష్టము; సర్వానుభవగు ఈ విశ్వచేతనయందు పరిచ్ఛిన్నమైన ఆంశికవ్యాపారము మాత్రము మనుష్యుని ఈ ఇంద్రియాదిజ్ఞానములు. అందుచే, ఇంద్రియగోచరత్వమునకనువుగా తన్నుఁదా నాకారించుకొనెడుశక్తి అనఁగా స్రష్టృత్వము వ్యప్తిచేతనయందుండఁజాలదు; అది సమప్తిచేతనయందు. తనచిచ్ఛక్తియొక్క ఒకానొక విశిష్టవ్యాపారముచే తనచేతనకు తనుఁదా నిరూపించుకొనునత్తయే భౌతికతత్త్వమగుచున్నది. ఇది భౌతికజగతియొక్క పునాది; ఇదిలేనిది శరీరగతములై ప్రాణము, మనస్సు, ఆత్మ యనునవి వికసింపవు. కాని యీహేతువుచే, భౌతికవాది తలపోయునట్లు, ఇదియే మిగిలిన యన్నింటికిని మూలము, ఉపాదానము, సత్యమును కానేరదు. భౌతికతత్త్వమును ఆత్మయు సత్యమున కొక్కటియే; ఇంద్రియగోచరమైన ఈ జగమంతయును వాస్తవముగా బ్రహ్మమే; అన్యమేమియును కాదు,— ‘సర్వం ఖిల్విదం బ్రహ్మ’. కాని ఆత్మ, లేక చైతన్యము నత్తయొక్క స్వతస్సిద్ధమైన పరమసత్యము, మఱిభౌతికపదార్థమానత్తయందలిశక్తియొక్క ఒకానొక

బాహ్యఫలితము, దానిని సమగ్రముగాఁ దెలుపలేని ఒక చిహ్నము, విశ్వవ్యాపారమునందు చైతన్యముతనుఁ దా నావిష్కరించుకొనెడు బహ్యంశములలో ఒకానొకయంశము.

బాహ్యదృష్టి కీ విషయము గోచరింపదు ; ఏలన భౌతికపదార్థము ఏశక్తియొక్క పూహముగా, ఫలితముగా లేక ఆధారముగాఁ జూపట్టుచున్నదో, ఆశక్తి అనాధ్యాత్మికముగా, అచేతనముగాఁ గాన్పించుచున్నది. భౌతికపదార్థమునుండి ప్రాణము వెలువడిన తరువాత, ఆ ప్రాణమునందు చేతన * ధాతు † బద్ధమై, మనోగతమై తలచూప వచ్చును గాక; కాని భౌతికశక్తి జడశక్తిగానే మనకు మొదటఁదోఁచుచున్నది. ఐనను అది నిశ్చేతనము కాదు, నిమగ్నచేతనము. మనుష్యులందును జంతువు

---

* ప్రాణ చేతన పదము లిచట భిన్నతత్త్వములను దెలుపును. ప్రాణధాతువు లేక ప్రాణతత్త్వము యొక్క లక్షణము చేష్ట, స్పందము ; చేతనధాతువుయొక్క లక్షణము తెలియక, ఎఱుక. వాడుకయందు చేతనము అనుపదమునకు ప్రాణముకలది యను వ్యవహార ముండుటచే, ఇచట గ్రహింపఁబడిన భేదము విశేషము చేయవలసివచ్చినది. వేదాంతములందును ప్రాణము వేఱు, చేతనము వేఱు.

† ప్రాణవాహకములైన సూక్ష్మతంతువులు, ధాతువులు Nerves ధాతుశబ్దము తత్త్వము (Principle) అను సర్థమునందుఁగూడ వ్యవహరింపఁబడినది.

లందును కనఁబడు మానసికచేతనయే చేతనయొక్క
సర్వరూపమును కాదు, దానికి మైనను ఉత్తరోత్తర
వికాసము గల చేతనయొక్క ఆరోహణ కలదు.
దానికి క్రిందను, పోయినకొలఁదిని ముడుచుకొనిపోవు
చేతనయొక్క అవరోహణ కలదు. మనయందును
నిగూఢమైన వేఱొకచేతన కలదు; అందు కొంత మన
సాధారణ బాహ్యచేతన కథఃస్థితము, కొంత ఊర్ధ్వ
స్థితము. మఱియు నది మన నిదురయందును, అగ్రహణ
యందును జాగరూకము, సవ్యాపారము. అట్లే భౌతిక
పదార్థముయొక్కయు, భౌతికశక్తియొక్కయు నిదుర
యందును, అగ్రహణయందును ఒకానొక చేతన కలదు;
వ్యాపారమునందు, అతిశయమునందు, అవయవవ్యూహ
మునందు భేదించినను, చేతన అన్నింటియందును, అందఱి
యందును తత్త్వమున నొక్కటియే. కావున నీభౌతిక
పదార్థము సత్తయొక్కరూపముమాత్రమేకాదు, సచేతన
మైన సత్తయొక్కరూప మనవలయును. అవయవి సా
ధారణమైన మనస్సుయొక్కచిహ్నము లేకపోయినను,
మనస్తత్త్వము దానియందు కలదు; కావున భౌతికపదా
ర్థము విశ్వగతచైతన్యమందలి సత్తాశక్తియొక్కఫలితము,
కార్యము, స్వాంకితమైన చిహ్నము.

ఏ హేతువు చే మనుష్యులందును జంతువులందును తప్ప ఇతరత్ర చేతనలేదని మనము సాధారణముగా అనుకొనుచున్నామో, ఆ హేతువుచేతనే ప్రాణమునుగూడ కొన్నింటియందే కలదానినిగాఁ దలపోయుచున్నాము. మనమునిర్జీవములుగాఁ దలపోయువానియందును బ్రాణము కలదు. లోహమునందును, ఇతర భౌతికపదార్థములందును గల ప్రాణమును తరులతాదులయందుఁ గల ప్రాణమును తత్త్వమునం దొక్కటియే ; కాని లోహాదులయం దది ధాతుసూత్రములచే సంసద్ధము కాలేదు, తరులతాదులందువలె దాని యావిష్కార మంతపైకి రాలేదు. కావున శక్తిరూపముగాఁ బ్రవర్తించు చైతన్యముయొక్క బహు స్థాయి భేదములు గల ఒకానొక వ్యాపారముగాఁ బ్రాణమును మనము నిరూపింపవచ్చును. దీనిప్రథమ స్థాయి భౌతికపదార్థము నందు; తరువాత దీనిని లుకు ధాతువ్యూహము కల అవయవి యందు; (ఇట్టియవయవియే మనము ముఖ్యముగా ప్రాణమని వ్యవహరించు దానికి ప్రతిష్ఠ లేకయాధారము); తరువాత మనస్సుకల సత్తయందు. ప్రాణ మీ యన్నిస్థితులందును ఏస్థాయికిఁ దగిననిర్మితిభేదముతో, వైలక్షణ్యముతో, అతిశయముతో ఆస్థాయియందు కనఁబడుచున్నది; ఐనను ఈసోపానదశల

యం దన్నింటను అది తాత్త్వికముగా నొక్కటియే. మఱియు నీయారోహణ మింతటితో ఆగిపోవునని యేల తలఁపవలయును? మనస్సునకు పైన చైతన్యముయొక్క ఉచ్చతరశక్తు లున్నచో, అయ్యవి బయల్పడినపుడు ప్రాణముయొక్క అతిశయమును ఈ ఆరోహణక్రమమునం దింకొక ఉచ్చస్థాయిని జేరుననుట న్యాయము.

భౌతికపదార్థము సత్తయొక్క రూపము, చైతన్య శక్తియొక్క చిహ్నము, క్రియాఫలితము; ప్రాణము సత్తయొక్క విశ్వవ్యాపియైన వ్యాపారము, చైతన్యశక్తియొక్క క్రియా విధానము. మఱియును ఈ ప్రాణవృత్తియం దెల్లప్పుడును చేతన, లేక తెలియిక కలదు; ఈ తెలియిక ఒకప్పుడు కేవలము తనవ్యాపారమందు నిమగ్నమై తన్నుఁ దాను మఱచిన ట్లుండును మాత్రము. కాని యిక మన స్సేమి? సత్తయం దంతర్గతమైన చేతన ఇట్టి నిమగ్నతలోనుండి బయలు వెడలి, తన్నును, తనబాహ్యమును ఏవృత్తిద్వారమున చూచునో ఆవృత్తియేమనస్సు. తాను నిర్వహించిన, నిర్వహించుచున్న, నిర్వహింప నున్న కార్యము నంతను సరిగ్రహించి, పరీక్షించి, తెలిసికొని నియమించుటకై చేతన నిర్మించుకొన్న ఉప కరణ మిది. నిమగ్నదశయందు ధాతుతంతువుల ప్రతి

స్పందరూపముగా మాత్ర ముండియున్న చేష్టితము ఇపు
డింద్రియ మగుచున్నది; అంతర్లీనమును, నైసర్గిక
మును, యంత్రక్రియాసదృశమును ఏ యుండిన గ్రహణ
ఇపుడు బుద్ధి యగుచున్నది; అంతర్లీనమును,
నైసర్గికమును, యంత్రక్రియాసదృశమును ఏయుండిన
ఆవేగము, చిత్సత్తయొక్క శక్తియందలి యొక ప్రకారమే,
ఇపుడు సంకల్పము, లేక ఇచ్ఛ యగుచున్నది.
ఇవన్నియును క్రొత్తగా సృష్టింపఁబడుటలేదు, సత్త
యొక్క అన్నిరూపులయందును, పరమాణువునందును
పరమాణువుయొక్క విద్యుదంశములయందును, తమ
తత్త్వాంశయందు, జడవృత్తియొక్క విధానముతో,
పూర్వమునుండియు నిలిచియే యున్నవి. కాని మను
ష్యునియందు వానివ్యాపారము విలక్షణమై తోచుటచే,
ఆ విలక్షణతగల వృత్తులకే ఇంద్రియ - బుద్ధి - సంకల్పము
లని పేరిడి, వానిని మనుష్యునందు (జంతువులందును)
క్రొత్తసృష్టి మై దిగినట్లు భావించుచున్నాము. కాని
యివన్నియును తత్త్వాంశయందు సర్వగతములైయుండి,
మనుష్యునందు విలక్షణరూపమున పరిణమించుచున్నవి.
కావున ఏవిధముగా ప్రాణము సర్వవ్యాపియని గ్రహించి
తిమో అట్లే మనస్సును సర్వవ్యాపియని గ్రహింపఁగలము.

కాని యీవిషయమును ఊహతో గ్రహించుట కాక, ప్రతిపత్తియందును, అనుభవమునందును ఆరూఢము చేసికొనవలయునేని, శారీరమును, ప్రాణబద్ధమును ఐనమనస్సుయొక్క బహిరాకృతులనుమాత్రమే చూచి తృప్తిపడఁజనదు. అట్లు తృప్తిపడితిమా భౌతికవాదమో, ప్రాణవాదమో అవలంబింపవలసియుండును. అనఁగా మొదటిపక్షమున మనఃప్రాణములు సచేతనమును, సక్రియమును కాఁజాలిన భౌతికపదార్థ మనవలయును; లేదా రెండవపక్ష మవలంబించి, ప్రాణమేమూలమైన ఏకతత్త్వమనియు, దానిపైకార్యము మనస్సనియు, క్రిందికార్యము భౌతికపదార్థ మనియు గ్రహింపవలయును. కాని మనస్సుయొక్క బాహ్యమునుమాత్రమే చూడక లోన ప్రవేశించితిమేని, ఇచటను అనేక సోపానములు గల వని గ్రహింపఁగలము. అధోవ్యవస్థితమైన చేతనయందు, లేక అధశ్చేతనయందు (Sub-Conscience) మనస్సు తత్త్వాంశయం దున్నను ఒకరూపమును ధరింపలేదు ; తన్నుఁదా తెలిసికొను వృత్తికైన ఒకానొక ఉపకరణమై మొదట నది పశువునం దేర్పడుచున్నది ; స్వసంవేదనయొక్క అతిశయముతో, ఉచ్చితరస్థాయీయందు కుశలతర నిర్మాణముతో నది తరువాత మనుష్యునం దేర్పడు

చున్నది ; మనుష్యుని తెలియకకు పైనున్న చేతన
యందు, అనఁగా ఊర్ధ్వచేతనయందు (Super-consci-
ence) మనస్సుయొక్క శక్తు లత్యంతమైన యతిశయ
మున కెత్తఁబడుచున్నవి. చేతనయొక్క ఈ ఉచ్చభూమిక
లందు మనము మేల్కొనవచ్చును. ఇపు డీమనస్సు
మనయందలి వ్యాపారములను నిరీక్షించుచు, నియ
మించుచు, వాని కొక అర్థమును, ఉద్దేశమును ఎట్లు
వెలయించుచున్నదో, అట్లే కొంతగడచితిమేని ఈమన
స్సును వీక్షించుచు, దీనిసర్వవృత్తులను వ్యాపారము
లను భాసింపఁజేయుచు, నియమించుచు, దీనికంటె సర్వ
విధముల శ్రేష్ఠమై యున్న ఒక చేతనాశక్తియందు
మనము చేరఁ గలము. ఈ ఉచ్చతరమైన చేతనాశక్తి
కిచట విజ్ఞానము (Supermind) అను పే రిడఁబడు
చున్నది. ఇది ఇంద్రియద్వారకముగాని అంతర్భావము
లేక స్వతఃస్ఫురణము (Intuition) యొక్కయు మఱియు
ప్రత్యక్షానుభవము యొక్కయు వెలుఁగును మనస్సు
లోనికిఁ బాఱఁజేయును. ఇది బుద్ధిని కొంతగాఁగాని లేక
నిండుగాఁగాని స్వతఃస్ఫురణముచేతనే ప్రవర్తించెడు
ఇంద్రియముగా నిర్మింపఁగలదు. మానసముయొక్క
ఉచ్చతమస్థాయికిని పైనిదై, సమగ్రములైన జ్యోతిఃశక్తు

శ్రీ అ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

లతోనిండినది దీనిస్వస్థానము. సృష్టి కతీతమైన పుట్టుక కలదై, సృష్టియం దంతటను వ్యాప్యతమైయున్న యనంత దివ్యప్రజ్ఞయొక్కవృత్తియై, సంపూర్ణత త్వజ్ఞానమునకింద్రియమై, ఈవిజ్ఞానము తనస్వస్థానమునందు వెలువడును.

ఈవిజ్ఞానముయొక్క వెలుఁగు మనబుద్ధిపై పడుట తోడనే చైతన్యముయొక్క సత్యము మనకు భానమగుట తటస్థించుచున్నది. ఈ భానము మెఱపులలోవలెను, ఆంశికమైన అనుభవముల ద్వారమునను మొదటమొదట కలుగును; కాని కొంత గడచువఱకును ఇది మనసాధారణవృత్తులకు పైనున్న ఊర్ధ్వచేతనయొక్క ఒకానొక ప్రతిబింబమువలెమాత్రమే అనుభూత మగును కాని, ఆ ఊర్ధ్వచేతనలోనికి మనము ప్రవేశింపవచ్చును; మన యిష్ట టిస్థాయి నందులోని కెత్తవచ్చును; అప్పు డాయూర్ధ్వ చేతన మన సాధారణజ్ఞానమునందు జాగరూకమగును. ఎల్లప్పుడును చైతన్యమే మనవాస్తవమైన సత్తయై యున్న దనియు, మనయందలి మిగిలిన వన్నియును దాని ఆంశిక రూపములందు, లేకదాని అవరోహణక్రమమునకుఁ జేందిన క్రిందిరూపములందు ఆచైతన్యముయొక్కయే పరిచ్ఛిన్న వ్యాపారము లనియు మన మప్పుడు గ్రహింపఁగలము. అనఁగా మన జ్ఞానము, సంకల్పము, మనసత్తయొక్కశక్తి,

ఆకృతి, మన సత్తయందలి సుఖానుభూతి- ఇవన్నియు ఆ
 చైతన్యముయొక్క క్రిందియునికిగా నపుడు వీక్షింతుము.
 మన యథార్థపుటునికియైన ఈ చైతన్యము కేవలసత్త.
 దీనియం దాత్మజ్ఞానము, ఆత్మానందము. ఇందు దేశ-
 కాల- నియమములు లేవు. దీనియునికి దీనికార్యశక్తి
 యొక్క రూపములపై నిలువఁబడదు; దీనియెఱుక దీని
 బాహ్యవస్తుజ్ఞానముపై ఆధారపడదు; దీనియానందము
 స్థూల సూక్ష్మములైన దీనిబాహ్యస్వర్మలపై అధీనపడదు.
 ఇదియే ఆత్మ. ఇది మనయం దెట్లున్నదో అందఱియం
 దును అట్లేయున్నది. ఈభూతజాతమునం దిది విభక్తము
 కాలేదు, కాని యన్నిఁటను ఒక్కటియైయున్నది; ఇదియే
 దేశ కాలము లందును, ఘటనల యందును వ్యాప్తమై
 యున్నది. ఇది సర్వగతము, సర్వమును సృజించునట్టిది.
 ఇది సర్వాతీతము, సమస్తము, వ్యస్తము. ఒకటిగా
 నుండియే ఇది యనేకము : ఈభూతజాతమంతయును ఐన
 దేదియో అదియే ఈసత్త. ఇదియే ఒక్కటియైన మూల
 తత్త్వము. దీనిని సరిగా నెఱిగితిమేని సర్వము
 నెఱుఁగవచ్చును, ఏలన ఇదియే సర్వము. అందు
 కనియే, “యస్మిన్విజ్ఞాతే సర్వమిదం విజ్ఞాతం” అని చెప్పఁ
 బడినది.

శ్రీ అరవింద దర్శనము

కాని ఈయాత్మను సమగ్రముగా నెఱుఁగుట విజ్ఞానమునకే సాధ్యమగును. బుద్ధియందలి జ్ఞానముచే మొదట, దాని నన్నింటియందున్న తత్త్వముగాఁ దెలిసికొందుము; తరువాత దాని నన్నింటియందును నివసించెడునట్టియు, మఱియు నన్నియెడలను వ్యాపించెడునట్టియు ఆత్మగాఁ దెలిసికొందుము; ఆపై దానిని సర్వభూతములకును, సర్వకార్యములకును నివాసమైన యాత్మగాఁ దెలిసికొందుము—“ఆత్మానం సర్వభూతేషు, సర్వభూతాని చాత్మని” అని; పిమ్మట ఈఅన్నిభూతములును, అన్నిఘటనములును, అ దొక్కటే అనియు, ఇ దంతయు ఏసత్త అయ్యెనో అట్టిదే అది యనియు మఱియు దీని నంతయు సత్త్విమించియు ఉన్న దదియే అనియుఁ దెలిసికొందుము; అనఁగా స్వయంభువగు సత్తయే ఈ కల దంతయు నయ్యె నని—“ఆత్మా అభూత్ సర్వాణి భూతాని”—అని.

ఇఁక బుద్ధి కిక్కడ క్లిష్టము. అది సత్త-సంభూతి, బ్రహ్మము-జగము, ఈరెంటిని పరస్పరవిరుద్ధములఁగాఁ దలఁచుచున్నది; తన ఆధ్యాత్మికానుభవముతో, ఈ రెంటికిఁ దోచు విరోధమును శమింపఁజేయలేకున్నది. చైతన్యము, లేక యాత్మ సర్వాతీతమును, అనంతమును,

సర్వవ్యాపియును, అపరిచ్ఛిన్నమును ఐనసత్త; కాని
 జగమునందు మన మొదటి యనుభవము పరిచ్ఛిన్నమైన,
 వ్యప్తిసత్త- ప్రత్యేక శరీరము, ప్రత్యేకమైన ప్రాణము,
 ప్రత్యేకమగు నహంత. ఆత్మ సర్వాతీతమును, అనంత
 మును, సర్వవ్యాపియును, అపరిచ్ఛిన్నమును ఐనచేతన;
 కాని మన మెఱిగినది మనప్రత్యేకసత్తకుఁ జెంది పరి
 చ్ఛిన్న మైనట్టియు, ప్రత్యేక మైనట్టియు మానసము.
 చైతన్యముయొక్కశక్తి సర్వాతీతమును, అనంతమును,
 సర్వవ్యాపియును, అపరిచ్ఛిన్నమును ఐన సంకల్పము,
 లేక ఇచ్ఛాబలము; కాని మన కనుభవమైనది, ప్రత్యేక
 ములైన మన మనః ప్రాణ శరీరాహంతలకుఁ జెంది, మేరలం
 దరికట్టఁబడిన ఒక ప్రత్యేకమైన ఇచ్ఛాశక్తి. మఱి చిత్సత్త
 మైన ఆత్మయొక్కయు అందలి సంకల్పముయొక్కయు,
 అందలి గత్యాత్మకమైన సకలవ్యాపారముయొక్కయు
 నైజమే ఆనందము — సర్వాతీతమైన, అనంతమైన, సర్వ
 వ్యాపిమైన, అపరిచ్ఛిన్నమైన ఆనందము; ఇక మన
 మెఱిగినది సుఖదుఃఖముల ద్వంద్వము, లేక ఈరెంటి
 యొక్క అగ్రహణ, లేక సుఖమును దుఃఖమునుగాని
 యొకమధ్యమస్థితి. ఈసందర్భమున, ‘ ఈ జగత్సత్తయంత
 యు నొక భ్రాంతి, బ్రహ్మము తనకేవలసత్తయందే సత్య

ము, యథార్థము; బ్రహ్మముయొక్క ప్రాతిభాసికమైన, అనఁగా ఈ కనఁబడునట్టి వ్యాపారమంతయు మిథ్య, స్వవ్యామోహకము, బ్రాంతిసత్యము మాత్రమే యైన వ్యావహారికసత్యము' అని యూహించుట సహజ మగుచున్నది. ఈయూహ నిజమైనచో జీవితమునుండి తప్పించుకొని బైటపడుట పూర్ణమైన యాధ్యాత్మికత కావశ్యక మగును.

కాని అది నిజము గాదు. ఏలన జీవి లేక ఆత్మ తన అనంత సచ్చిదానందముల గుణక్రియారహిత మైన కేవల శాంతిని బడయుటచేతనే తన పరిపూర్ణతను బడయదు. దాని పరిపూర్ణత, తననత్తయొక్క విశ్వాతీతత్వ విశ్వగతత్వము అగు యుగపదను భూతిచే చేరుపుట యందు; ఒక్కటనేఅతీతత్వమునందును విశ్వవ్యాపారము నందును, మఱియును ఆహేతువుచేతనే, విశ్వాంతర్గతమైన వ్యప్తిచేష్ట సకలమందును, సత్తయొక్క సర్వదశా భేదమునందును సంపూర్ణమైయున్న ఆనందము ననుభవించుటయందు. ఇదియే ఆత్మయొక్క పరిపూర్ణత. చైతన్యము విశ్వాతీత మయ్యును, విశ్వగతమైనసత్తయు నానందమును ఏక కాలీనమై దానియందుఁ గలవనుట తెల్లము; లేదేని యీవిశ్వ మొక్కక్షణము నిలువనేరదు.

డి వ్య ప రి జా మ వా ద ము

కాని మనుష్యుఁ డీపూర్ణస్థితికి చేరఁగలఁడా యని ప్రశ్న. నిష్క్రియమైన అనుభూతియందును, ప్రతిబింబమువలె నైన గ్రహణయందును చేరుటమాత్రమే కాదు; అట్లు చేరఁగలఁడనుటయందు సునిర్ధారితమైన యాధ్యాత్మికానుభవముయొక్క యంగీకారము కలదు; సక్రియమైన అనుభూతియందును, స్థిరమును, ధ్రువము నైన ప్రాప్తియందును మనుష్యుఁ డీస్థితికిఁ జేరఁగలఁడా యను విషయమును విచారింపవలయును.

మనస్సున కూర్ధ్వగతమైన విజ్ఞానము అనేకత్వమందును ఏకత్వమును స్థిరముగా నూఁదెయున్నది; అంతవంతమందును అనంతముయొక్క అనుభూతి దానికిఁ గలదు; వ్యప్తిచేతనయందును సర్వాతీత - సమప్తిచేతనలనది యెఱుఁగును; పరస్పరము ఘర్షణపడు ఇచ్ఛల అసంఖ్య బాహుళ్యమునందును వానినన్నింటిని మేళవించెడు పరమేచ్ఛ నది అనుభవించును; పరస్పర ప్రతియోగికములైన మానసికజ్ఞానముల కన్నింటికిని సంవాదము కలిగించు సూత్రము దానియందుఁ గలదు; మనయునికి యందు పైకిఁగనఁబడు ఈమర్త్యభర్తమునం దది యమృతత్వమును రసించును; మనస్సుపట్ల సుఖదుఃఖ నిర్వేదరూపమైన సర్వానుభవమునందును అది తొలఁగి

పోజాలని స్వతస్సిద్ధమైన యానందము ననుభవించును. మనుష్యుఁ డీవిజ్ఞానముయొక్క శక్తిస్వభావముల నందు కొనఁగలఁడేని, పోనీ దానిని తనయందు ప్రతిబింబింపఁ జేసికొని తనయునికియం దంతటను దానితో సామం జస్యమును నెలకొల్పుకొనఁగలఁడేని, పైవివరింపఁబడిన ఆత్మపరిపూర్ణత నతఁడు చేరఁగలఁడు. ఇది చేయలేఁడేని అతని ఈ ఉత్తరోత్తర పరిధవము కల ఐహికయాత్రకు, సంభూతికి అపజయమే అవసానము. లేదా నిజమగు ఉత్తరోత్తరాతిశయ మిచట లేదనవలయును; అతని ప్రకృతి విరుద్ధ ధర్మమయమును, దోషజుష్టమునై, ఇప్పటి గిటిలోపలనే ఎప్పుడును వర్తింపవలయును; సృష్టిలో నుండి తన్నుఁ దా రద్దుచేసికొనుట యొకటియే అతనికి ముక్తిమార్గము కావలసివచ్చును.

పై పరిపూర్ణతయొక్క సాధ్యాసాధ్యతలను నిర్ణయించుటకు, చైతన్యము (లేక యాత్మ) ఏవిధమున ఈ విజ్ఞానముచే విశ్వమును సృజించి, దీనియందఁ బ్రవర్తించుచున్నదో ముం దెఱుఁగవలయును. విశ్వమం దన్నింటియందును ఆత్మ కలదు ; మఱియు ప్రతిరూపు వెనుకను ఆత్మయొక్క యునికి యంతయును ఉపస్థితమై యున్నది ; మఱియు నది యిచట విభక్తమైలేదు. ఏలన

ఈ ఒక్కయాత్మయే యన్నింటియందును కలదు. ఇది మొదటివిషయము. ఇక రెండవవిషయము : ప్రతిదాని యందును, అన్నింటియందును విజ్ఞానము కలదు ; ఇది ఆయా ప్రత్యేకసత్తకుఁ జెందినధర్మమును తనయందు వహించి, తనగ్రహణయందు లక్షించి, స్వైరముగా నిర్వహించును ; విశ్వవ్యాపియైన ఈవిజ్ఞానము అణువు అణ్వంశముకడనుండి సమస్తమునందును నిహితమై యున్నది. ఇదియే సర్వసత్తయందును స్వగతమైయున్న దివ్యప్రజ్ఞ, దివ్యసంకల్పము. ఇదియే ప్రతిసత్తయందును దాఁగి, దానిదానికర్తయందు దానిని ప్రేరించెడు అంతర్ జ్ఞానము ; ఇదియే సృష్టియొక్క సకలకార్యమును ప్రారంభించుచున్నది, నియమించుచున్నది, మార్పుచున్నది, పరస్పరము మేళవించుచున్నది. ఆత్మ యిట్లు మఱుఁగు నందుండి వర్తించెడు నీచందమంతయును భౌతికప్రపంచ మునందు మాత్రము. మన సాధారణానుభవమునందు మనః ప్రాణములు భౌతికపదార్థమునం దవరుద్ధములు ; మఱియు చైతన్యవిజ్ఞానములుకూడ భౌతికములైన ప్రాణ మనఃశరీరములయం దవరుద్ధములైయున్న రీతిగాఁ దలఁచు చున్నాము ; కాని సృష్టియందంతటను ఇది సత్యము కాదు. ఏలన, చైతన్యముయొక్క ఆవిష్కారమందు

శ్రీ అరవింద దర్శనము

భౌతికపదార్థము మొదటిరూపు కాదు, కడపటిది ; అట్లే
చైతన్యముయొక్క వ్యాపారమునందు భౌతికస్పృష్టి
మొదటిసోపానము కాదు, కడపటిది. భౌతికస్పృష్టికంటె
పూర్వములైనట్టియు, ఉన్నతములైనట్టియు భూమికలు
కలవు. ఇయ్యవి భౌతికసత్తయొక్క కార్యములు కావు ;
ప్రత్యుత భౌతికసత్తయొక్క ఉనికియే వానిపై ఆధార
పడియున్నది. కావున విజ్ఞానమయమగు స్వభావమును
సంపూర్ణముగాఁ జేరి పరిపూర్ణతఁ బడయవలయునన్నచో,
ఈభౌతికమైన యునికియందుండియు మనుష్యుఁడు తన
చిత్తసత్తయందలి ఉచ్చభూమికలను తెఱచివేయవల
యును.

ఉనికి యనునల్లిక సత్తయొక్క సప్తధాతు
పులతో* నేయఁబడియున్నది ; ఈసప్తధాతుపుల నవలం
బించియే వేర్వేరు భూమికలు. సచ్చిదానందముయొక్క
కేవలమైన యునికికిఁ జెందిన మొదటి మూఁడు ధాతు
పులును చైతన్యమయములు. అవి అనంతసత్త, అనంత
చితి, అనంతానందము. ఇందొక్కొక్క తత్త్వము క్రమ
ముగా ప్రధానమై మిగిలినవి అప్రధానములై నిలుచుట
చేత సత్తయొక్క భిన్నఛందస్సులై ఊర్ధ్వభువనము

---

* సచ్చిదానందములు, విజ్ఞానము, మనః ప్రాణ భౌతికములు.

లేర్పడుచున్నది. సచ్చిదానంద ధాతుత్రయాత్మకమైన ఉనుకువయందు, చైతన్యముయొక్క ఈషరమోన్నతము లైనలోకస్థితులయందు, ఆనంత్యముయొక్క అనుభూతియు, మఱియు సమష్ట్యనుభూతి వ్యప్తియందును, వ్యప్త్యను భూతి సమష్టియందును ముఖ్యధర్మములై యుండును. కాని ఏ లోకమందైనను, దాని ఉనికి యెచటనైనను, శాస్తిస్థాయి యేదైనను, షరస్పరములైన సంబంధము లును, వానిని నియమించెడు ధర్మమును ఉండి తీర వలయును. ఈధర్మము దివ్యవిజ్ఞానమునందు కలదు; ఐక్యబహుత్వము లను రెండుపోగులుగల దీనికర్తృసూత్ర మువలన, ప్రతీతి స్థిరమై నిలిచియున్న ఐక్యమను పునా దిపై బహుత్వము నిర్మింపబడుచున్నది. విజ్ఞానమునందు సత్తయొక్క చిచ్ఛక్తియే జ్ఞానసంకల్పముల రూపమును బొందుచున్నది. వీనియొక్క జ్యోతిరైశ్వర్యముల సాయ మున, తనయందు శక్తిరూపమున లోనిమిడియున్న సర్వ మును విజ్ఞాన మభివ్యక్తము చేయుచున్నది. దీనిభావమే వస్తువు, వస్తువే భావము; ఇచట భావమునకును అర్థ మునకు లేక వస్తువునకును తాదాత్మ్యము; విజ్ఞానము యొక్క భావసర్గమే వస్తుసర్గ మగుచున్నది. దీని సృష్టి అవస్తు వగు భావమాత్రము కాదు, వస్తువు

వాస్తవము. ఇది కేవల ప్రాతిభాసికరూపముల సృజించు
 ఇంద్రజాలముకాదు ; సత్తయొక్క వాస్తవాంశముల
 సృజించెడు సత్త యిది. కావున ఈ విజ్ఞానమును స్రష్ట
 యైన వాస్తవభావ (Real Idea) మనఁ దగును. విజ్ఞాన
 ప్రధానమైన భూమికయందు ఏకము తన ఐక్యమందలి
 బహుత్వమును వెలిచేసి దానియం దానందించుటయే కాక,
 ఆ బహుత్వమునందలి ప్రతిదియును ఐక్యమును గ్రహించి,
 యనుభవించి, దానియం దానందించుటయుఁ గలదు.
 అనేక మిచ్చటబయలుపడి ముందునకు వచ్చుచున్నది;
 అనేకమందలి ప్రతిదానికిని ఇచట ప్రత్యేకసత్త; ఐనను
 త దితర సత్తలనుండి యది పృథక్క్రత మగుటలేదు,
 పూర్తిగా వేరుపడదు; ఏలన సమస్తమునందు వ్యస్తము,
 వ్యస్తమునందు సమస్తము, లేక సర్వమునందు ప్రతి
 దియును, ప్రతిదానియందు సర్వమును అను ధర్మమింకను
 చేతనయందు నిలిచియున్నది. మనఃప్రాణభౌతికము లిచట
 స్వతంత్రధాతువులు కావు; ఇచట సత్త యం దింకను అవి
 అప్రధానవృత్తులు; అవి యిచట చేతననుండి విడిపడని
 భావము, శక్తి, సత్తాపదార్థముగామాత్ర మేర్పడియున్నవి.
 ఇంక మనఃప్రాణభౌతికములు క్రమముగా, తమతమ
 భూమికలలోఁబక్కొక్కటిగా, ప్రధానధాతువులైనప్పుడు,

చేతననుండి ప్రాణముయొక్కయు, ప్రాణమునుండి భౌతికము
యొక్కయు విడిపాటు అనుభూతియొక్క ముఖ్యవిషయ
మగుచున్నది. ఇక నీ యనుభూతి పృథక్త్వమునం
దిమిడియున్న వైవిధ్యము నానందించుకొను. ఈ వైవిధ్య
ముపై మానసిక ప్రాణిక భౌతికప్రపంచములు ప్రతిష్ఠింపఁ
బడియున్నవి.

కాని పృథక్త్వ మీ భూమికలయందును
బాహ్యము, మొగదలయందుమాత్రము. ఏలన ఐక్య
మెల్లప్పుడును ఉనికియొక్క పునాదిమైయుండక తప్పదు.
ఎట్లన, పృథక్క్యతమైన యీశరీరము విశ్వగతమైయున్న
ఒకేషదార్థముయొక్క ఒక ప్రత్యేకాకారము; అట్లే
పృథక్క్యతమైన యీ ప్రాణము విశ్వప్రాణమునందలి ఒక
ప్రత్యేకకళ, మఱియును పృథక్క్యతమైన యీమనస్సు
సమష్టి మానసమునందలి ఒక ప్రత్యేకాంశ. మన పై
తెలియిక యం దీ ఐక్య మే శక్తివలన మఱుఁగుపడి
ఎఱుక కందకున్నది? తన సత్తయందలి ఒకభావ
మందు, ఒక క్రియయందు, ఒక ఆకృతియందు
చిత్సత్త అవధానతత్పరతతో నిమగ్నమై నివసింపఁ
గలదు; ఇదియే దీనిసమష్టిశక్తి, లేక తపస్సు; ఈశక్తియొక్క
ఒకానొక పరిణామమువలననే ఐక్య జ్ఞానముయొక్క

విచ్యుతి కలుగుచున్నది. తన యొకానొక అగ్రతలవర్తి
యనఁదగు వ్యాపారమునందు, పృథక్కారులగు ఈభావ
క్రియాకారములలో చిత్సత్త కొంతనిమగ్నమై, తన
మిగిలిన చేతన నంతయును వెనుకకొదిగించి, అగ్రతలము
నందు పరివర్తియైయున్న వ్యాపారమునకు తన్ను
మఱుఁగుపఱచుకొనుచున్నది. ఆత్మయు దానిచేతనమును
సంపూర్ణముగా వెనుకనిలిచియే యున్నవి; కాని
ఈ ఉపరివర్తియైన వ్యాపారమున వానిగ్రహణ లేదు;
ఐనను సకలమగు నాత్మచేతనే సమగ్రమైన దానిజ్ఞానము
చేతనే ఆ వ్యాపారము నిర్వహింపఁబడు చున్నది.
చిత్సత్తయొక్క ఉపరితలవృత్తియందలి భాగ మీ విధ
మున బహిర్గోచరమైన పృథక్త్వమునందు నివసించి,
సర్వమును పృథక్త్వ దృష్టితోఁ జూచుచున్నది.
ఇదియే మనముండెడు అజ్ఞానము — సమగ్రమైన,
అనఁగా సర్వగతమైనట్టియు, సర్వాతీతమైనట్టియు
మన సత్త నెఱుఁగలేకపోవుట. ఇందుచే మనయునికి
ఆత్మయందుఁ గాక భౌతికపదార్థమునం దున్నట్లు,
ఆత్మయొక్క అనంతచైతన్యమునందుఁగాక విభక్తమైన
మనస్సునం దున్నట్లు మనకుఁ దోచుచున్నది. కాని
మనయథార్థమైన యునికి మనయెఱుక కందని దాని

యందు; మిగిలిన యాయెఱిగినది దాని పరిమితమును,
 ఉ ప రి గ త ము ను ఐనవ్యాపారము. ఇట్లు పరిమితి
 ఏర్పడుటయే ఈ బహిర్గోచరమైన పృథక్త్వమునకు
 మూలము; ఇదియే అజ్ఞానముయొక్క ముఖ్యధర్మము.
 ఇది, మనసత్తయొక్కయు చేతనయొక్కయు శక్తిని పరి
 మితము చేయుటచేతనే, సత్తయందలి యానంద సామ
 ర్థ్యమునుగూడ పరిమితము చేయుచున్నది; సచ్చిదా
 నందమునందలి సత్యమును ప్రతిషేధించుచున్నట్లు
 తోచు వ్యతిరేకానుభూతిని మనకుఁ గలిగించుచున్నది.
 స్వవ్యాపారనిమగ్నతచే చిత్సత్త తన్నుఁదా విస్తరిం
 చుట యీ భౌతికశక్తియందును, భౌతికపదార్థమందును
 అవధి నంటుచున్నది. ఈ శక్తియొక్క కర్తవిధానముల
 యందు చేతన సంపూర్ణముగా తిరోహితమై లీనము;
 ఈ పదార్థముయొక్క ధర్మము నిశ్చేతనము. భౌతిక
 సత్తయందు తిరోహితమైన చైతన్యము తిరిగి యాత్మ
 జ్ఞానమును బడయుటకై పట్టినదారియందు మన
 యజ్ఞాన మొక మజిలీ. ఈ ఇహలోకపు టునికియొక్క
 నిబంధనమునందు ఆ ఆత్మజ్ఞానమును బడయుట, ఇప్పటి
 యునికిని సత్తయందలి ఉచ్చభూమికలధర్మముచే నియ
 మించుట, కడకు చైతన్యముయొక్క పూర్ణధర్మము

నందు దీనిని నిలుపుట—ఇదియే మానవజాతియొక్క
యాత్రకు గమ్యమైన పరమావధి, ఇదియే పరిపూర్ణత.

జగమునందలి పరిణామధర్మముచే మనుష్యున
కీ పరిపూర్ణత సాధ్యమగుచున్నది. ఇచటి భౌతికపరి
ణామమునందు భౌతికధర్మమును భౌతికనిబంధనయు
మొట్టమొదటివైనను, భౌతికపదార్థమునందు సత్తయొక్క
మిగిలిన ధాతువులన్నియును అంతర్నిహితీయం దుపస్థిత
ములై యున్నవి. ఈ అంతర్నిహితీయందుండి యవి వెలు
వడుట యనివార్యము: ఇదియే పరిణామము. మొదట
ప్రాణము, పిమ్మట మనస్సు, తరువాత నాత్మయు వ్యక్త
మగుచున్నవి; ఇక నాత్మవ్యక్తమై విజ్ఞానమును, మతియు
తన మూలధాతువులైన సచ్చిదానందములను వాని సం
పూర్ణతతో వ్యక్తముచేయక తప్పదు. ఇచట మనుష్యుడు
మనోమయసత్త్వము, ఇతనియం దాధ్యాత్మికమైన పరి
ణామము సాధ్యమగుచున్నది. కేవలము భౌతికప్రపంచ
మే యుండేనేని, భౌతికసత్తయొక్క నిబంధనమునందే
ఆ పరిణామముయొక్క వ్యాప్తి నిలిచియుండవలసివచ్చె
డిది. కాని మనుష్యుఁ డందుకొఁగల ఉచ్చభూమికలు
కలవు; యథార్థమునకు, వాని నతఁడు తన తెలియకకు
పైనున్న ఊర్ధ్వచేతన ద్వారమున, తన యాత్మయొక్క

పూర్ణసత్తయందు, పడసియేయున్నాఁడు; వానితో నతఁడు కలిసియే యున్నాఁడు. ఇచటి తన ఐహిక జీవితమునందు వానికి రూప మేర్పటచుట; వానియొక్క మహత్తర సత్యములకు తన్నుఁదాఁ దెఱచుకొనుట; చైతన్యముయొక్క ఉత్తరోత్తరము లైన ధర్మముల ననుసరించి, వానిచే అవరసత్తయందలి తన సకల జీవితమును శాసించి నియమించుట— ఇది అతని పరిపూర్ణత కావశ్యకమైన విధానము. ఇప్పటి కతఁడు మనస్సుచే ప్రాణమును, శరీరమును నియమించు యత్నమువలకు మాత్రము చేరినాఁడు; కాని ఆధ్యాత్మికములగు నంశ లిదివఱకే అతనియం దభివ్యక్తము లగుచున్నవి. విజ్ఞానముయొక్క శక్తిస్వభావములను తనయందు సమృద్ధముచేసికొని, తద్ద్వారమున మనోమయ—ప్రాణమయ—అన్నమయ శరీరములను నియమించుటయేగాక, చైతన్యసత్తచే వానిని రూపాంతరమొందఁజేసి, పరిపూర్ణత నతఁడు సాధింపఁగలఁడు. ఇది క్రమక్రమముగా ఉత్తరోత్తర వృద్ధిచేఁగాని సాధ్యపడదు. ఈ క్రమవృద్ధికొఱకే భూమిపై మానుష్యరూపమున జీవియొక్క జన్మప్రవాహము; ఇందుకొఱకే మృత్యుపునర్జన్మల యంతరమునం దుత్తరభూమికల కతఁడెక్కి, తన యనుభూతికి క్రొత్త రూపిచ్చుటకై, మానుష్యకము

నందు బయలుపడు చైతన్యముయొక్క ఆవిష్కృతికి సాయపడుటకై మఱల తిరిగి వచ్చుచున్నాఁడు. తన్నుఁ దా అధికాధికముగా తెలిసికొనుట, తన్నుఁదా అధికాధికముగా ఆవిష్కరించుకొనుట— ఇది మనుష్యుని ఉనికి యందలి ధర్మము. ప్రతి జన్మయును అతని అభియాసమునందలి యొక ఘట్టము.

ఆత్మయొక్క ఈ అపావృత్తియు, ఆవిష్కారమును వ్యక్తియందు సాధింపఁబడవలసియున్నది. ఏలన అతీతము నందు ఆత్మయొక్కయు జగతియొక్కయు సంపూర్ణోపలబ్ధి ఎల్లప్పుడును కలదు; సమష్టియందును జగత్సత్తయొక్క సంపూర్ణోపలబ్ధి కలదు, మరియు నది అతీతముతోడి పూర్ణ సంబంధమున నిలిచియున్నది. వ్యక్తియందే అతీతముయొక్కయు సమష్టియొక్కయు నరియైన ఉపలబ్ధి లేకున్నది; ఈ రెంటిని వ్యక్తి జయింపవలయును. చైతన్యమీ అనేకమునందు, ఈ వ్యక్తియందు అవిద్య లేక అజ్ఞానముయొక్క మహోద్యమమును ప్రారంభించుచున్నది; కాని ఈ యనేకమునందుఁగూడ, ఈ వ్యక్తియందుఁ గూడ చైతన్యము తన యైక్యము నానందించుచున్నది. వేఱుచేసెడు అహంత యను ముడియందు ముడివడియున్న మనఃప్రాణ శరీరముల పృథక్త్వమును

పడఁగొట్టి సమష్టి-అతీతముల యుపలబ్ధికి తనుఁ దా తెఱచుకొని, వానితో వ్యక్తి ఒక్కటి కావలయును; నూతనమైన ఈ యాత్మానుభూతిచే తన ముక్తసత్తయందు ఆత్మయొక్క జ్యోతిరైశ్వర్యములను సమృద్ధము. చేయవలయును; ఇది మానవాత్మయొక్క లిఖితము, నియతి. ఏలన నిత్యవ్యక్తియైన యీ మనుష్యుఁడు, అనేకత్వమున బద్ధమైన జీవితమునందు యీ ఆత్మ, తన బాహ్యసంభూతియొక్క నియతభ్రమణమునందు తృప్తి పడఁజాలక, అందుండి వెలువడి, తన స్వపరిణామమును తానే నిర్వహించుకొనుటకై ప్రేరితుఁ డగుచున్నాఁడు. భౌతిక జీవులం దెల్ల మనుష్యుఁడే తన్నుఁదా సత్త్విమింఛిపోవుటకు యత్నించుచున్నాఁడు, తన ఉత్తమాత్మతో తాదాత్మ్యమును బొంద నుద్వేగపడుచున్నాఁడు, ఉపరిమర్త్యమైన దివ్య మానవత్వమును గమ్యముగా లక్షించుచున్నాఁడు. మఱియు వ్యక్తి ఈ యున్నతికిఁ జేరుటయే జాతియును ఈయున్నతికిఁ జేరఁగలదనుటకు భావిసూచన, పరిణామశక్తియొక్క భవిష్యత్ఫల వాగ్దానము. ముక్త పురుషుఁ డీ గమ్యవిషయమై జాతి కాదర్శమగుటయేకాక ఆ గమ్యమునకుఁ జేర్చు కార్యమునందు పురోహితుఁడును సాధనమును కావలయును.

ఈ తిరోధాన మేల, ఈ యావిష్కార మేల? ఏల
చైతన్యము తన నిష్పందమైన ఆనంత్యమందు నిమగ్నమై
నిష్క్రియమై యుండదు? అని ప్రశ్నింపఁబడు నేని దానికి
సమాధాన మిది: అనంతసత్తయొక్క స్వభావమునందే
ఐక్యాంతర్గతమైన నిత్యబహుత్వము కలదు; దానిచిత్ -
శక్తియొక్క ప్రవృత్తియందే బహుత్వమునందలి తన
యానందముతో తన యైక్యానందముయొక్క సంక్రీడ
కలదు. గాయకుఁడు గాన మేల సృజించుచున్నాఁడని,
కవి తన ఛందస్సుల నేల స్వరించుచున్నాఁడని, గణితజ్ఞుఁ
డవకాశమునకును సంఖ్యకును సంబంధించిన ప్రశ్నల
నేల ప్రపంచించుచున్నాఁడని మన మడుగవచ్చును. సత్త
యందు తన యైక్యములయొక్కయు బహుత్వముల
యొక్కయు ఆనందముకలదు. ఆత్మయుండఁగా విశ్వసర్గ
మనివార్యము.

ఇక ప్రతియోగికములైన ఈర్ష్యంద్వములేల, అశుభ
ఫలములైన ఈ జడత, అవిద్య, అజ్ఞానము, ఇవియేల?
అని ప్రశ్నయేని ఇది సమాధానము: పృథక్కరణము
నందలి ప్రవృత్తి తన కట్టకడపటి యవధివఱకును పోయి
తీరవలయును; దానిని వాస్తవమందుఁ జేరుటకై ఆత్మ
యందు సంకల్ప ముద్భవింపఁగలదు; మఱియు తాను

చేయుదానియందు, తాను తనయందు నృప్తించుదాని
యం దేకాగ్రతచే నిమగ్నమైపోవు శక్తి ఆత్మయం
దున్నది; ఇదంతయు ఎచ్చటనో ఒకచోట క్రియలోనికి
రాక తప్పని ఒక కార్యాంకురము నుత్పన్నము చేయు
చున్నది. సర్వానంత్యమును వెనుక కొదుగఁజేసి తన్నుఁ
దాఁ బరిమితము చేసికొనుటయందు, సర్వమైన ఆత్మా
విష్కారమును ముంగల నిలుపుకొని తన్నుఁదా మఱపు
గొనుటయందు, సర్వవిధమైన ఆత్మవశిత్వమును ఊర్ధ్వ
ముననుంచి పోరుటయందు, శ్రమించుటయందు ఒక
యానందము కలదు. భేద మైక్యముయొక్క ఆనందము
నొసఁగుచున్నది; పోఁగొట్టుకొనుట, దాఁపురముచేసి
కొనుట అను వీనిరూపుచే ఆత్మ తన ఐక్యములకును
ఐశ్వర్యములకును నడనవత్వము కల్పించుచున్నది. అది
మన జగతియొక్క అర్థము.

—

శ్రీ అరవింద దర్శనము

సృష్టియెడ నాల్గు దృష్టులు

ప పంచముయొక్క సత్య మిదియని, ఈ యునికి
యొక్క యుద్దేశ్య మిదియని ఒప్పుదలచేసి,
అనగా పైఁజెప్పిన తత్త్వదర్శన మంగీకారమగునేని, దీని
కనుగుణముగా, జీవితమునెడ మనకుఁగల దృష్టియును,
దాని లక్ష్యమును నిర్ణయింపఁబడవలయును. సత్తను దాని
క్రియావిధానములనుండియు, వానివలన జన్యమగు కార్య
జాతమునుండియు విడిపఱచి, దానియొక్క మూలతత్త్వ
ములను మూలధర్మములను నిరూపించుటయే దర్శనముల
లేక తత్త్వశాస్త్రముల ప్రయత్నము. కాని యావిధానము
లా మూలతత్త్వముల నాశ్రయించియే యుండును. మఱి
యును సత్తయొక్క సత్య మిదియని మనము గ్రహించిన
దాని కనురూపముగా మనజీవితముయొక్క విధానమును

నిర్వహణమును, లక్ష్యమును ఏర్పఱుపవలయును; లేదేని జౌద్ధముగా నంగీకరించిన సత్యమునకు మనమున తప్పి వార మగుదుము. ఏది మనకు జీవితముయొక్క పరమార్థ మో, అదియే మన స్వజీవితముయొక్కయు అర్థమును, ఉద్దేశ్యమును, లక్ష్యమును కావలయును. లోకమునఁగల ఈ యుద్దేశ్యములును, లక్ష్యములును స్థూలముగా నాలుగువిధములక్రింద పరిగణన చేయవచ్చును; అవి పరమార్థమునుగూర్చిన నాలుగు భిన్నభావనల నాశ్రయించియున్నవి. సౌకర్యముకొఱకై ఈక్రిందివిధమున వానిని పేర్కొనవచ్చును. ఒకటి, అతి జాగతములు లేక మాయావాదములు; రెండు, జాగతములు లేక ఐహిక వాదములు; మూడు, ఆముష్మికములు లేక మతవాదములు; నాల్గవది పై సూచించిన దివ్యపరిణామవాదము. ఈ దివ్య పరిణామమునందు మానవజీవిత మొక మహా ఘట్టము, మఱియు పరిపూర్ణతకు త్రోవతీసెడు ముఖ్య తీర్థము.

మాయావాదములందు మానవజీవితమునకు వాస్తవమైన ప్రయోజనము లేదు. అది జీవియొక్క ప్రమాదము, లేక జీవితతృష్ణయొక్క విభ్రమము, ఏదో చెప్పనలవిగాని విధమున కేవలము నందుఁ బ్రవేశించిన

భ్రాంతి, అజ్ఞానము; అసలు నిజమైననిజము విశ్వాతీతము, కేవలము, పరబ్రహ్మము అగునేని మంటిపైఁగాని స్వర్గము నందుఁగాని సకలవిధమైన జీవితమునుండియు సాధ్యమైనంతశీఘ్రముగా తప్పించుకొనిపోవుటయే కర్తవ్యము. మాయలోనున్నంతవఱకును మాయ సత్యమేకావచ్చును గాక, మాయలోనున్నవానికి దాని నిబంధన పాటింప వలసినదియే యగునుగాక; ఐనను అదంతయు కనఁబడు రూపు, కలరూపుకాదు; వ్యావహారికము, పారమార్థికము కాదు. యథార్థజ్ఞానమునకు దాని నిబంధన విశ్వముతో సమానవ్యాప్తికల ఉన్మాదగృహముయొక్క నిబంధన వంటిది. పిచ్చివదలనిహేతువుచే ఈపిచ్చియింట నుండ వలసినంతవఱకును, దానికట్టుబాటుల ననుసరించుట తప్పదు; కాని లక్ష్యము, మనపిచ్చిమాన్పుకొని, కట్టు బాటులనుండి బైటపడుట. ఈపక్షమున మనలను జీవితము నుండి విడిపించి, నిర్వాణమునకు, వ్యష్టిసమష్టులయొక్క విలయమునకు, కేవలమునం దాత్మనిమజ్జనమున కే విధానము మిక్కిలి దగ్గఱదారి చూపునో ఆవిధానమే మన జీవితముయొక్క ఉత్తమవిధానము కాఁగలదు. బౌద్ధులచే నీయాత్మనిర్వాణము నిస్సంకోచముగా నిస్సందిగ్ధముగా పరమలక్ష్యమని చాటఁబడుచున్నది; ఐనను

యిదియే మాయావాదమునం దాత్మప్రాప్తిగా నిరూపింపఁ
బడుచున్నది. కాని యిది స్వపరిణామముచేత, స్వపరి
పాకముచేత వ్యక్తి తనకేవలమైన యథార్థసత్తను జేరుట
కాదు; ఆపక్షమున వ్యక్తియును కేవలమును రెండును
యథార్థముకావలయును. మిథ్యయైనవ్యక్తి తనప్రత్యేక
సత్తను ప్రవిలయముచేసి, తనమిథ్యావ్యక్తిత్వముయొక్క
యెఱుకకు సమస్తముగాను వ్యస్తముగాను దోచు
సత్తను సర్వమును నశింపఁజేసి, కైవల్యమును జేరుటయే
మాయావాదమునం దాత్మప్రాప్తి; మరియు నీప్రాప్తివలన
బ్రహ్మముయొక్క మిగిలిన అజ్ఞానమునందు, బ్రహ్మము
యొక్క విశ్వగతమును, శాశ్వతమును, అనశ్వరమును
ఐన అవిద్యయందు, భ్రాంతి ఎప్పటియట్లు చెల్లుబా
టగుచుండుట కేమియు చెఱుపు వాటిల్లదు. కాని పేరు
నకు నిర్వాణమన్నను, ప్రాప్తియన్నను ఈమార్గముల
ఫలితమేమన, మానవజీవితమునకు సార్థకత లేకపోవుట;
కాదేని, ప్రమాదవశమున ఈ జగత్సత్తలోనికి జారిపడిన
ఏదోయొకానొకదానిని ఏదోవిధమైన నిర్వాణములోనికి
తప్పించుకొని పోనిచ్చుట కీమానవజీవితము కడపటి
కెప్పటికో అవకాశ మిచ్చుచున్నదనిమాత్రము సార్థకత
కల్పింపవలయును.

సృష్టి యెడ నాల్గు దృష్టులు

ఐహికవాదముల దృష్టియందీ జగతియే, ఈజగత్సత్తయే సత్యము, మఱియును ఏకసత్యము. భగవంతుఁడు—భగవంతుఁడని యుండెనేని—నిత్యమైన ఒక మహా సంభూతి; భగవంతుఁడు లేఁడేని శాశ్వతమగు ఆ మహాపరిణామముయొక్క పేరే ప్రకృతి. ఈ ప్రకృతి వివిధముగా లక్షింపఁబడవచ్చును. భౌతికపదార్థముతోడి శక్తియొక్క క్రీడయే యీ ప్రకృతి; లేక విశ్వవ్యాపియైన బృహత్ప్రాణము ప్రకృతి; లేదా ప్రాణమునందును భౌతికపదార్థమునందును ప్రవర్తించెడు నొక సర్వగతమైన, అపూరుషమైన ప్రజ్ఞయే యీ ప్రకృతి. వ్యక్తిరూపమున నీ మనుష్యుఁడు నిశ్శేషముగా నశించును; మనుష్యజాతియును ఈభూమియొక్క ఆయుష్యమునందు బహుస్వల్పకాలము మాత్రము జీవించును; భూమియు తన సౌరమండల వాసముయొక్క అవధిలో పై పరిమితి కంటె కొంచె మెక్కువకాలముమాత్రము ప్రాణము నీనఁగలదు. ఈసౌరకుటుంబమును ఒకనాడు నశింపకతప్పదు; లేదా సంభూతియందు సక్రియమైన, అనఁగా నవీనధర్మముల ప్రసవించునట్టి, ఒకానొక అవయవముగా నుండుటయైనను ఆగిపోకతప్పదు. జగద్వ్యాపియైన సంభూతిమాత్రమే నిత్యము. జీవితము తనయందుండి వెడలి

పోనంతఱకును ఏదోవిధముగా బ్రదికినఁ జాలునని
 తృప్తిపడఁజేసి, మనుష్యున కీసందర్భమం దుత్తమ
 కర్తవ్య మేది? సంభూతియొక్క నియమ నిబంధనల
 పరిశీలించుట; వాని సాయమున సంభూతిక్రమమునందు
 ముందు నెఱవేఱఁ దగియున్న వివిధ భవితవ్యముల
 గ్రహించి, బుద్ధియొక్క విచారణచేతనో, స్వతః ప్రతీతి
 యొక్క ప్రతిభచేతనో వానిని సాధించుట; మఱియును
 ఉన్నట్టిభావ్యాంకురముల పూర్ణముగా వినియోగించుచు,
 సంభూతిగర్భమునం దింకను అస్ఫుటస్థితియందున్న
 ఉత్తమభవితవ్యములకై ప్రయత్నించుట. ప్రత్యేకచేష్టల
 యొక్కకూడికచే, కాలక్రమమున, మానవజాతి యం
 తయు కలసి ఒకటియైకాని, ఈపనిని నిండుఫలితము
 కలుగునట్లు నెఱవేర్పఁజాలదు; కాని వ్యష్టిగా ప్రతి
 మానవుఁడును తన కొలఁది మేరలందు ఈపనియొక్క
 నిర్వాహమునకు సాయపడఁగలఁడు; తనస్వల్పమైన
 ఆయుస్సమాణమునందు ఈపనిని కొంతవఱకైనను తన
 యందు నిర్వర్తించుకొనఁగలఁడు; ముఖ్యముగా తన
 చింతచే, చేష్టచే మానవజాతియొక్క మానసిక-
 హృదయిక- శారీరిక జీవితముల వర్తమాన స్వాస్థ్యము
 కొఱకును భవిష్య దభ్యున్నతికొఱకును ప్రయత్నింపఁ

శృష్టి యోగ నాల్గవ పుష్టలు

గలఁడు. ఒక యశాదార్య మతనిచెందికలోనిది; వ్యష్టి
యగుతాను మున్నుండు నిశ్శేషముగా నశించిపోవుట అని
వార్యమే యన్నను, తనయందు పరిణామ పరిణతములై
యున్న ప్రజ్ఞాసంకల్పములను ఉచ్చలక్ష్యములకొఱకు
వినియోగింపఁ గలుగుటయేగాక, మానవజాతిచే ముందు
ముందెన్నఁడో సాధింపఁబడవలసియున్న మహార్థముల
కేసియు వానిని ప్రవర్తింపఁజేయఁగలఁడు. మఱియు
మిక్కిలి మొఱతైన భౌతికవాదమునందు తప్ప, మానవ
జాతియు కడకు నశించుపోవుననుమాట పైసందర్భమున
కెక్కువ మార్పు కలిగింపదు; ఏలన ఎంతవఱ కీ విశ్వ
సంభూతి మనుష్యుని మనఃశరీరములరూపమును చేకొను
చున్నదో అంతవఱకును, ఈమనుష్యుని ఉనికియందు
దానిచే పెంపఁబడి యాకారింపఁబడిన భావసంకల్పములు
తమనెఱవేఱికకై తాము యత్నింపక తప్పదు, చరి
తార్థములు కాకతప్పదు; ఆహేతువుచే వానిని సజ్ఞాన
ముగా ననుసరించుటయే మానవునిజీవితముయొక్క
సహజధర్మమును, శ్రేష్ఠనియమమును కాఁగలదు. మానవ
జాతి, మఱి యది యీ నేలపై మనునంతకాలము దాని
స్వాస్థ్యము మఱియు క్రమాభ్యున్నతియు - ఇవియే
మనజీవితమును కేవల మైహికదృష్టితో చూచెడు వాద

ముల మేరలు; ఈమేరలందే వానిలక్ష్యములును నిబద్ధములై యుండును.

ఆముష్మికదృష్టి ఈభౌతికజగతియొక్క సత్యము నంగీకరించుచున్నది; మఱియు భూమియు మానవజాతియు నశ్వరమనుట ప్రధానాంశముగా స్వీకరించి, కొంత ముందునకుఁ బోవుచున్నది; అనశ్వరములైన, లేదేని యీలోకమువలె నశ్వరములుకాని, యితరలోకములయొక్క, భూమికలయొక్క యునికి నది గ్రహించుచున్నది; మఱియు మనుజుని శారీరకజీవితము వెనుక నతనియందున్న అమృతత్వము నది వీక్షించుచున్నది. అమృతత్వమునందు, మనుష్యుని యాత్మయొక్క నిత్యావస్థానమునందు విశ్వాసమే యీ జీవితదృష్టియందలి ముఖ్యాంశము. దానిచే ఈ ఇహలోకము కంటె నుచ్చతరములైన భూమికలు కలవనువిశ్వాసమనివార్యమగుచున్నది; ఏలన ఈప్రపంచముయొక్క ప్రతివిధానమును భౌతికపదార్థమున భౌతికపదార్థముతో శక్తియొక్క ఒకానొకఫేల — ఆశక్తి ఆధ్యాత్మిక — మానసిక-జీవ - జడములం దేదియైనను కానీ. ఇట్టి ప్రపంచమందు అశరీరియైన ఆత్మకు చిరమైన నిలుకెట్లుండఁగలదు? మఱియు మనుష్యుని నిజమైన స్వగృహ

సృష్టి యెడ నాల్గు దృష్టలు

మావల యనియు, ఇహజీవిత మతని అమృతత్వమునం దొక అవాంతరఘటనమాత్రమే యనియు, లేదేని స్వర్గ్యమును ఆధ్యాత్మికమును ఐన ఉనికియందుండి భౌతికమైన యునికి లోనికి భ్రంశమువంటి దనియు పైభావమునుండి యే సహజముగా బయలుపడుచున్నది. కాని ఈభ్రంశము యొక్క స్వభావ మేమి, హేతువేమి, ఉద్దేశ్య మేమి? కొన్ని మతము లిట్లు: మనుష్యుఁడు మొదట సప్రాణమైన భౌతికశరీరముగా సృజింపఁబడు చున్నాఁడు; దివ్యమగు నవజాతమైన ఒకయాత్మ సర్వశక్తిమంతుఁడగు సృష్టికర్త శ్వాసద్వారముననో, అతని స్వేచ్ఛానియతిచేతనో ఆశరీరమునందు సంక్రమించుచున్నది. మనుష్యుని యీజీవిత మేకాంతఘటన. దీనినుండి యతఁడు నిత్యసుఖమైన, లేదా నిత్యదుఃఖమైన లోకమునకుఁ జేరుచున్నాఁడు. అతని కర్మలు మొత్తముమీద మంచివైనచో మొదటి లోకము, చెడ్డువైనచో రెండవలోకము; కాదేని, నష్టిక యొక్క ఒక ప్రత్యేకమైన నిబంధన, ఒకపూజావిధానము, ఒక భగవత్ప్రార్థకుఁడు—వీనిని దెలిసికొని యంగీకరించెనా, మొదటిలోకము, కానిచో రెండవలోకము; లేదా యీలోకప్రాప్తి సృష్టికర్తయొక్క నిర్దేశితమును, భవితవ్యనియామకమును అగులీలావిలాసము ననుసరించి యుం

శ్రీ ఆ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

డును. కాని ఆముష్మికవాదముయొక్క ఈరూపములు
 'హేతుబుద్ధికి మిక్కిలి సరిపడనట్టివి. భౌతికజన్మద్వారము
 ననే ఆత్మస్పృష్టియగుచున్న దనుభావముతో ప్రారంభిం
 చియు, అన్నింటియెడను చెల్లెడు ఒకవైసర్గికనియతిచేతనే,
 ఈయాత్మ తనభౌతికకోశమునుండి విడిపడిన తరువాత,
 మనుష్యజీవితమునందలి కట్టకడపటిభాగము భూలోకము
 నకుపైఁగా నావల నిర్వహింపఁబడునని ఊహింపవచ్చును
 —కోశమునుండి బైట పడిన సీతాకోకచిలుక తేలికగా
 పలురంగురెక్కలతో గాలిపై తేలాడునట్లు. లేదా ఇహజీవి
 తమునకు పూర్వ మాత్మకలదనియును, భౌతికమునందది
 పతితమై గాని, లేక యవతరించిగాని, తిరిగి తనస్వర్గ్య
 స్థాయిలోని కారోహించుచున్నదనియును ఊహింప
 వచ్చును. ఆపక్షమున ఈ భౌతికస్పృష్టి, ముఖ్యముగా
 ఈభూమి, ఈచిత్రమైన అవాంతరఘటనయొక్క ప్రయో
 గముకొఱకై దివ్యమగునొకశక్తి, ప్రజ్ఞ, లేక ఇచ్ఛా
 విలాసముచే నిర్మింపఁబడిన రంగ మగును. అప్పు డీభూమి,
 మన కంగీకారమగుదృష్టి ననుసరించి, పరీక్షాస్థానము
 గానో, స్వర్గోచితమైన పరిణామమున కేర్పఱుపఁబడిన
 తేత్రముగానో, లేక ఆధ్యాత్మికసత్తనుండి పతితులైన
 వారల కీయఁబడిన విదేశవాసముగానో కల్పింపఁబడును.

సృష్టియెడ నాల్గుదృష్టులు

మఱియు నీవిషయమున భారతీయదృష్టియు నొకటిగలదు. అది యీ ప్రపంచమును భగవల్లీలయొక్క యుద్ధానము గాను, ఈయునికిని అపరప్రకృతినిర్మితము లైన ఇహ లోకపుకట్టడులయందు భగవత్సత్తయొక్క ఫలగాను నిరూపించుచున్నది. అనేక జన్మపరంపరల ద్వారమున జీవి యీ ఫలయందు పొల్గొనును; కాని కట్టకడకట భగవత్సత్తయొక్క స్వభూమిక కారోహించి, అచ్చట శాశ్వతమైన సాయుజ్యసామీప్యముల ననుభవించుట జీవుని నియతి. ఇది యెఱ్ఱైనను, ఆముష్మికదృష్టియొక్క వివిధనిరూపణములం దన్నింటియందును ప్రధానలక్షణము లై మూడంశములు కలవు. ఒకటి, మనుష్యుని ఆత్మకు వ్యష్టిగా అమృతత్వము; రెండు, దీని కనివార్యమైన ఫలిత మీభావన : భూమిపై ఈ జీవితము, ఆత్మతన ఉచ్చితమమును శాశ్వతమునగు స్వభావమునుండి తాత్కాలికముగా తొలఁగుటవలనఁగాని, వము తాత్కాలికముగా మలినీకృత మగు తటస్థించుచున్నది, మఱియును ఆవలి స్వర్గమే ఆ ఆత్మయొక్క స్వస్థానము; మూఁ ఘ్యుఁడు తిరిగి తనస్వస్థాన మారోహియందలి ధర్మసత్తకును, ఆధ్యాత్మి

గూర్చుటయే సాధనము, కావున నదియే జీవితమున కసలైన ఏకకర్తవ్యము.

ఈపైఁజెప్పిన మూఁడు దృష్టులయందు కేవల మొక్కదానినే ఆశ్రయించి, మిగిలినవానిని బహిష్కరించి, మనుష్యుఁడు తనజీవితము నెల్లపొడవునను నడపఁజాలఁడు; అక్కడక్కడ కొందఱుదుగా అట్లుచేయఁగలిగినను, మొత్తముమీఁద మానవజాతి కది కార్యకముగా సాధ్యపడదు. మనుజుని స్వభావమునందీ పైఁజెప్పిన మూఁడు దృష్టులచేతను ఆకర్షింపఁబడు వివిధ ప్రవృత్తులును, మేల్కొల్పఁబడు స్ఫురణములును కలవు; కావున మనుష్యుఁ డాదృష్టులలో రెంటినో లేక అన్నిటినో మిశ్రముచేసిగాని, తనజీవితోద్దేశ్యములను కొన్నింటి నొకదృష్టి కప్పగించి మఱికొన్నింటిని మిగిలినదృష్టుల కప్పగించి తా నా విరోధిలక్ష్యము సంపిదిపోయిగాని, లేదా వీనికేదోవిధమగు నమన్వసాధించుకొనిగాని వ్యవహరించును. సాధామనుష్యు లందఱును తమశక్తియందలి అధికగ్రహికజీవితముకొఱకు, అనఁగా వ్యష్టిసమయక్కఱలకొఱకు, ఇచటి ఉద్దేశ్యము కోరికలను, లక్ష్యములను నెఱవేర్చు

శృష్టి యోగ నాల్గవ పుట

కొఱకు వెచ్చింతురు. అది ఈవిధముగాక ఇంకొకరీతి ఎట్లు
కాఁగలదు? ఏలన శరీరమును సంరక్షించుటయు, ప్రాణ
మనఃసత్తల కభివృద్ధినొదవించుటయు, మఱియు ఇచటి
సహజపరిపాకక్రమము ననుసరించియే మనుజుని పరిపూ
ర్ణత ఈషదూనముగానో లేక సమగ్రముగానో ఇచట
పడయవచ్చు నను తలఁపువలన నేర్పడు కొన్ని ఉదాహ
రణములను, వ్యష్టికేకాక సర్వమానుష్యకమునకును
సంబంధించినట్టివానిని, ఆరాధించుటయు, మనయునికి
యొక్క సహజరీతిచేతనే మనపై మోపఁబడుచున్నవి;
ఇవన్నియును మనజీవితస్వభావముయొక్క స్వధర్మము
నందలివి, దాని సహజ ప్రవృత్తికిని సహజ నియతికిని
చెందినట్టివి, దాని యభివృద్ధికి వలసిన పరికరము నం
దావశ్యకము లైనట్టివి; ఇవి వినా మనుష్యుఁడు తన
పూర్ణమానవత్వమును జేరఁజాలఁడు. మనయునికిఁ
గూర్చిన యేద్యష్టియేని వీనిని లెక్కనేయదేని, అన్యాయముగా నిరసించునేని, సైరణలేక నిందించునేని, ఆ
హేతువుచేతనే అది మానవజీవిత నిర్వాహవిషయమున
సాధారణమును, సమగ్రమును ఐననిబంధన మొనఁగఁ
జాలదు. అట్టి నిరసనయందు వేలుమేలు, గుణము, లేక
ఉపయోగ ముండుఁగాక, మఱియు ఒకానొక స్వభావ

మునకు, ఒకానొక ఆధ్యాత్మికదశయం దున్నవానికి అది వినియోగించుఁగాక. మనయందు నెఱవేఱవలసియున్న దివ్యోద్దేశమున కవసరములైన ఈయంశములను మానవ జాతి నిర్లక్ష్యము చేయకుండుఁగాక యని ప్రకృతియే తగినజాగ్రత వహించుచున్నది.

ఐనను, మానవత్వమున మొదటిదగు ఈ ఐహికా సక్తమైన స్వభావము సత్క్రమించియున్న యొకానొక వస్తువు మనకూర్పునందుకలదను ప్రతిపత్తిని ఆప్రకృతియే మనలోన పాదుకొల్పినది. మఱియు ఆహేతువుచేతనే ఈ ఉచ్ఛమగు సూక్ష్మప్రతిపత్తిని నిరసించి, జీవితమును కేవల మైహికమైనవిధానమునందు నిలుపుటకు పాటు పడెడు ఏప్రపంచదృష్టియు మానవజాతిని చిరకాలము వశముచేసికొనలేదు. ఆవల నేదో కలదను ఒక ఆంతర మైనస్ఫురణ, మనఃప్రాణశరీరములకన్న భిన్నమైనట్టిది, లేక మిన్నమైనట్టిది, అనఁగా వాని నిబంధనచే బద్ధము కానట్టిది, జీవి లేక ఆత్మ కలదను తలంపు, లేక అనుభూతి మఱలమఱల మనపై తిరిగిపడుచున్నది, కడకు స్వాధీనము చేసికొనుచున్నది. సాధారణుఁ డీ అనుభవమునకు కొన్నివేళలను ప్రత్యేకించిగాని, తన ఐహికసక్తమైన స్వభావమందలి తృష్ణారభస మీదుచే

మెల్లనయ్యెడు పశ్చిమవయసు నర్పించికాని, లేదా ఆ
యనుభవమును తనసాధారణచేష్ట కెచటనో, పైననో
పెనుకనో, విడిగానున్నట్లు తలఁచి, తన స్వాభావికమైన
యునికిని ఏదో అసమగ్రవిధమున దానివైపునకుఁ ద్రిష్ట
యత్నించికాని, ఎట్లో సులువుగా తృప్తిపడుచున్నాఁడు.
విలక్షణుఁ డిఁక ఆముష్మికమే జీవితముయొక్క ఏకలక్ష్మ్య
ముగా, ఏకధర్తముగా గ్రహించి తన స్వర్గ్యస్వభావ
మును పెంపొందించు నాశతో ఐహికస్వభావమును
కృశింపఁజేసి తపింపఁజేయుచున్నాఁడు. కొన్ని కాలముల
యం దాముష్మికదృష్టి మిక్కిలి ప్రబలమగుటచే, మా
నవ జీవితము మిక్కిలి సంకుచితమగుటయు, మఱియును
కఠినతాపసికతవలనను కృచ్ఛ్రత్యాగమువలనను బుట్టిన
యొకానొక రుగ్ణమైన పరలోకతృష్ణ మనుష్యుల నావ
హించుటయు తటస్థించుచున్నది ; ఐహికజీవిత మపుడు
సహజమైన తనవిశాలప్రసారమును వహింపఁజాలదు ;
ఆముష్మికప్రవృత్తియు తన శ్రేష్ఠమును, విశుద్ధమును,
సుకుశలమును ఐన నడకయందు నడువఁజాలదు. అం
దుచే ఐహికాముష్మికములమధ్య సాధారణజనులు సంది
హోనులై యూగులాడుచుండుట తటస్థించును. జీవితము
నందు మిథ్యావిరోధముయొక్కసంక్షోభమును సృష్టించు

కొని, భగవద్విధానముచే నిర్మితమైన ఈ మన ప్రకృతి
యం దెచ్చటనో యొకచోట దానివెలుపలి విరోధముల
నన్నింటిని శమింపఁజేయుటకై యుండితీరవలసిన సమీ-
కరణసూత్రమును గ్రహింపలేకపోవుటయే ఈ రుగ్గతా
చిహ్నములకు నిశ్చయమైన నిదానము.

మన మనోజీవితము లోతులలోనికిఁ బ్రసరించి
నప్పుడు, మనసూత్పజ్ఞానము వృద్ధియైనప్పుడు, తుదకు,
ఈ ఐహికాముష్మికము లీ భూస్వర్గములుమాత్రమే ఉనికి
యొక్కచందములుకావనియు, అతిజాగతము లేక విశ్వా-
తీతమైన యొకానొకటి, మనయునికికంతయు ఉన్నతతమ
మును దూరతమమును ఐన ఉత్పత్తిహేతువు, కలదనియు
తెలుపుభానము మనలో విరియుచున్నది. మన ఆధ్యా-
త్మికావేగము, మనబుద్ధియందలి పరమతాసహానము, మన
ఇచ్ఛయందలి ఆతురత, జీవితముయొక్కకస్తిచేఁగాని
దానిఅపఫలితములచేఁగాని నిరుత్సాహమైన మనప్రాణ-
సత్తయందలి రుగ్గజగుప్ప-ఈయన్నిఁటితో లేక కొన్నిఁటి-
తోకలసి యీభానము ఆ సుదూరమైన పరమముకంటె
అన్యమగు సకలమును అవస్తువనియు, అయథార్థమనియు,
మానవజీవిత మసారమనియు, జగములనిలు కనత్య-
మనియు, వెగటుకలిగించు వికారముతోడను, నిష్ఠురత

శృష్టియెడ నాల్గు సృష్టలు

తోడను, క్రౌర్యముతోడను నిండిన దీ నేలయనియు,
 మనలనింపుటకు చాలనిదా స్వర్గమనియు తోపఁ జేయును.
 మఱి యిచటను, సాధారణుఁ డీభావములతో సమగ్ర
 ముగా నేకీభవించి జీవింపలేడు; మిక్కుటములై యివి,
 అతఁ డనుసరింపవలసిన జీవితమును అశాంతి-అతృప్తుల
 తోఁఁగూసరముచేయునుమాత్రము. కాని అసాధారణుఁడు
 తానుచూచిన సత్యము ననుసరించుటకై సర్వమును
 పరిత్యజించును. నృప్తియెడ నిట్టిదృష్టి కొన్ని దేశములం
 దైనను కొన్ని కాలములందు చాలప్రబలమగుట తట
 స్థించినది. ఆహేతువుచే జాతిలో చాలమంది సన్యాస
 మున కేసి, లోన నిజమైనప్రేరణయున్నను లేకున్నను,
 ఆకృష్టు లగుదురు. ఇతరులు సాధారణజీవితము ననుస
 రించినను, అది అయథార్థమను నమ్మికచే వారిసత్తువ
 తప్పటయు, ఈవిశ్వస్థితియందు భగవంతుని యానందము
 నందుకొనలేకపోవుటయు, మఱియు ఏప్రాప్యనిష్ఠ సామా
 జికమగు సమున్నతికేసి మనుజుని తఱుముచున్నదో,
 మఱియు ఇచటి అవరోధములతోడి పోరులోనికిని,
 ఇచటిపరిశ్రమములోనికిని ఉదారమగు నుత్సాహముతో
 దుముకఁజేయుచున్నదో అట్టి ప్రాప్యనిష్ఠ హతమగుటయు
 తటస్థించుచున్నది. మఱి యిదియును ఒకానొక

దోషముయొక్క, కల్పితమైన యొక మిథ్యావిరోధము
యొక్క చిహ్నం. దివ్యమగు అవినంవాదసూత్రమిచటను
అందుకొనఁబడలేదు.

బహ్వాంశ జటిలమైన మన యీ మానవస్వభావ
మునకును, మానవజీవితమునకును సృష్టియొక్క మహా
గతియందుఁగల స్థానమేమో నిరూపించి, తద్ద్వారమున
వానియద్దేశమును గ్రహింపవలయును; మన యీమిశ్ర
స్వభావమునందలి ప్రతిఅంశకును, ఆస్థకునుగల ప్రయో
జనమును, ఈయవలసిన విలువను సమగ్రముగా నెఱుఁగ
వలయును; మఱియు దాని ఐక్యముయొక్క కీలకమేదో
కనిపెట్టవలయును; అప్పుడుగాని అవినంవాదముయొక్క
సూత్ర మందుకోఁజాలము. మఱియు దీని నందుకొనుట
సముచ్చయము లేక సమన్వయము ద్వారమున. జీవి
యొక్క ధర్మము ఉత్తరోత్తర వికాసమగుట విశదము.
కావున, ఈసముచ్చితి లేక సమన్వయము పరిణామక్రమ
ము ననుసరింపవలసియుండును. ప్రాచీన భారతవిజ్ఞానమం
దట్టి యొక సమన్వయమును సాధించుటకై యత్నము
చేయఁబడెను-మనుష్యజీవితమునకు నాలుగర్థములు, లేక
ప్రయోజనములు న్యాయములని గ్రహింపఁబడెను.
మొదటియర్థము: అతని ప్రాణన త్తకుఁజేందిన అక్కఱలు,

సృష్టియొడ నాల్గుదృష్టులు

ఈహాలు; రెండవది: అతనికోరికలు, అభిలాషలు
 మూడవది: నీతియందును మతమునందును అభివ్యక్త
 మగు నతని ఊర్ధ్వకాంక్ష. నాల్గవది: అతని ఆధ్యాత్మిక
 లక్ష్యములు. ఈనాల్గుపురుషార్థములను మనుష్యుని ప్రాణ-
 శరీర-హృదయాంశలకును, భగవంతుఁడు - ప్రకృతి -
 మనుష్యుఁడు అను నీత్రితయముయొక్క సంబంధ విధాన
 ముల జ్ఞానముచే ప్రవర్తించుచు నీతి మతపంథలందు
 వ్యాసక్తమయ్యెడు ధర్మాంశకును, మఱియు ఈయంత
 కును ఆవలయైన దానికొఱకై, జీవితమునుండి యెట్టకే
 లకు విడివడుకొఱకై, ఉత్కంఠపడు ఆధ్యాత్మిక కాంక్ష
 కును సంబంధించిన అక్కఱలని చెప్పవచ్చును. ఈ
 పురుషార్థదృష్టిననుసరించి కొంతవయసు విద్యకొఱకును,
 ముందు కావలసిన సాధనసంపత్తి నలవరించుకొఱకును,
 తరువాత కొంతవయసు ధర్మముయొక్కయు మతము
 యొక్కయు కట్టుబాటులలో అర్థకామముల తృప్తికైన
 సాధారణ జీవితము జీవించుకొఱకును, పిమ్మట కొంత
 వయసు జీవితమందుండి యొదిగి ఆధ్యాత్మికసాధనయందుఁ
 బ్రవర్తించుకొఱకును, కట్టకడపటివయసు సన్యాసము
 కొఱకును, మోక్షముకొఱకును నియమింపఁబడెను. ఈ
 జీవితవిధానము ఎల్లరకును సార్వజనీనముగా వర్తింపఁ

జేయఁబడునేని, ఈ పరిపాక క్రమము నంతయును అందఁ
ఱును ఒకజీవిత కాలమునందు మెట్టలేరను విషయమును
గ్రహింపమియగును; కాని పరిపూర్ణ పరిపాకము దీర్ఘ
జన్మ పరంపరా ద్వారమునఁ గాని సాధింపఁబడదను నుప
పత్తిచే పై వ్యవస్థితమందు దశాభేదము ననుసరించిన
మార్పులకు తావు కల్పింపఁబడెను. పురుషార్థముల ఈ
సమన్వయము మానవ జీవితమునకు ఉదారతయు, ఉన్న
తియుఁ గల్పించుటయందు చాల సాధకమయ్యెను. కాని
కాలక్రమమున నది పతితమై, దాని స్థానము మిక్కిలి
అతిచేయఁబడిన . సన్యాసప్రవృత్తిచే ఆక్రమింపఁబడెను.
ఫలితమున పూర్వ సమన్వయముయొక్క చతురస్రతకు
భంగము వాటిల్లెను; అందలి దూరాంతరములైన రెండు
జీవితపంథలుమాత్రము మిగిలిపోయెను. ధర్మాధర్మముల
యొక్కయు, మతవిధులయొక్కయు వ్యవస్థచే కొంత
హద్దు చేయఁబడిన అర్థకామములసాధారణజీవిత మొకటి;
రెండవది, అసాధారణమైన సన్యాసజీవితము. పూర్వ
సమన్వయమునందే నిజమున కీఅతికృతియొక్క బీజము
కలదు, అందుచేతనే ఈ అతి కృతిలోని కది పడిపోవుట
యనివార్యమయ్యెను; ఏలన జీవితమునుండి తప్పించుకొని
పోవుటయే కోరఁదగిన పురుషార్థమని మనము గ్రహింతు

శృష్టి యోగ నాల్గవ పుటలు

మేని, విలంబము సహింపనివై మనుష్యుని బుద్ధిసంకల్పములు సులభసూత్రముకొఱకు ద్వేగపడితీరును. విసువు కల్గించునట్టియు, చిరకాలముపట్టునట్టియు, పొడుగైన పరిపాకమార్గములను విడిచితిరును. శ్రేష్ఠమని యొకదానిని గమనించీయు దానినివీడి, దానిక్రిందిదనియును, వికల్పముగా శ్రేష్ఠమనియును చెప్పఁబడుదానిపట్టున ఓపికతో శ్రమించుట స్వభావమునందలి దౌర్బల్యముచే అగత్యము కావచ్చును; కాని ఉత్తమప్రేపునగు ఉత్కాంక్ష కది సహజనియమము కాఁజాలదు.

ఇచట స్థాపింపఁబడు వాదమైనది దివ్యపరిణామమునకు భూమిపై ని మనుష్యుఁడు ప్రధానకరణము, ఉచ్చస్థితికిఁజేరిన మానవజీవితము సంధిస్థానము. ఈవాదము మానవస్వభావమునందలి వివిధాంశలసాకల్యమును గమనించుచున్నది, పైఁజెప్పిన మూఁడువిధములైన అక్కఱల యాకర్షణమును అంగీకరించుచున్నది. కాని పరము యొక్క జ్యోతి - శక్తి - ఆనందములచే స్వాయత్తము చేసికొనఁబడి, పునర్నిర్మితమై, నవపరిణాతమైనఁగాని అవరము తన పరిపూర్ణప్రయోజనమును నెఱవేరుదు; మరియు దానిని ప్రతిపేధించుటచే స్వాధీనమొనర్చుకొని రూపాంతరీకృత

శ్రీ ఆ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

ననే, పరమును అవరముతోడి సరియైన సంబంధమున నిలిచినదగును. ఆధునిక విచారణయందు ప్రబలములైన ఐహికాదర్శములు మనుష్యునకును, ఇహజీవితమునకును, మనుష్యజాతియొక్క భవితవ్యమునకును తిరిగి న్యాయమగు స్థానమిచ్చినవి; ఇదియే ఇవి సాధించిన గొప్పమేలు. కాని ఇవి మనుజునిమేర ననవసరముగా సంకుచితము చేయుచున్నవి; అతని స్వభావమునం దేది ఉచ్ఛ్రతమమో, కడపటకన్నింటికంటె నేది ముఖ్యతమమో దాని నివి చూడకున్నవి; మఱియు ఈసంకుచితచేత తమ స్వోద్దేశమునే కట్టకడపటదాక వెంబడింప లేకున్నవి. మనుష్యునియందును, ప్రకృతియందును మనస్సే ఉచ్ఛ్రతమమగువస్తువయ్యెనేని ఇట్లనుట చెల్లదు; కాని మనస్సు చేతనయొక్క ఆంశికవికాసముమాత్రమే అయ్యెనేని, మనజాతియందు ప్రకృతి వెలిచేయఁగల అధికశక్తులుండెనేని, ఆపక్షమున, ఆముష్టికముమాట యటుంచినను, భూమిపై మన భవితవ్యాశ యంతయు ఆశక్తుల ఆవిర్భూతి - అభివృద్ధిలపై ఆధారపడుననుటయేకాక, వానిని సాధించుటయే మన పరిపాకమున కసలుబాటయగును. యును ఏవిపులతరమును శక్తిమత్తరమును సమీపమునుమాత్రమే యీమనస్సు

శృష్టియెడ నాల్గుదృష్టులు

చేతఁగలదో ఆచేతనను తెఱచివైచుటవలనఁ గాని,
 మనఃప్రాణములు తమ పరిపూర్ణతనుఁ బడయఁజాలవు.
 సరియైన గ్రహణయం దావిపులతరమును శక్తిమత్తరము
 నగు చేతనయే అధ్యాత్మచేతన; ఏలన అధ్యాత్మ
 చేతన మిగిలిన యన్నింటికంటె ఉచ్చతరముమాత్రమే
 కాదు, దానివ్యాప్తియు విపులతరము; అది విశ్వగత
 మును విశ్వాతీతమును అగుటచే మనఃప్రాణముల నది
 తనవెలుఁగులోని కెత్తి, వేనికొఱ కవి యన్వేషించు
 చున్నవో వాని పూర్ణప్రాప్తిని చేకూర్పఁ గలదు. దాని
 యందు బలీయములైన జ్ఞానోపకరణములు; గభీరము
 లైన శక్తినంకల్పములబుగ్గ దానియందు; మఱియు ఆనం
 దముయొక్క ఏయున్నదిగాని, తీవరముగాని దానిచేరిక
 కందనిదిలేదు. ఈ జ్ఞానశక్త్యానందములకొఱకే మన మనః
 ప్రాణశరీరములు వెదకుచున్నవి. దేనిసాయమున నియ్యవి
 తమయంతిమమైన పూర్ణతను చేరునో దానిని నిరాక
 రించుటయన, వీని యుత్తమపరిపాకమునకు దారిని నిరో
 ధించుట. ఇఁక మాయావాదము ఆధ్యాత్మికసత్తయొక్క
 విగతవర్ణమైన యొకానొక స్వచ్ఛతనుమాత్రమే లక్షిం
 చుటచే చైతన్యముయొక్క సర్వక్రియను ప్రతిషేధించు
 చున్నది; స్వసత్తయందుండి యది వెలువరించు సర్వ

మును చైతన్యమునుండి అన్యముచేయుచున్నది; పరిణామగతమై పరిణతమైనదానియొక్క పరమనిష్పత్తిని లేక నెఱవేఱకనుగాక, దానివిచ్ఛేదమునే పరిణామముయొక్క చరమపరిపాకముగా, చరితార్థతగా నిరూపించుచున్నది. ఈ ఐహిక - మాయావాదముల రెంటినడుమనున్న ఆముష్మికవాదముల యందలి ఉచ్చ - కాంక్షయు పరమోచ్చమైన ఐక్యమువఱకునుపోక, ఉనికిని పైకడ కొలఁదిపఱచుచున్నది; మఱియు దిగువకడ, ఇహజీవితమును దానిన్యాయమైన విశాలతాత్పర్యమును గ్రహింపక తక్కువపడఁజేయుచున్నది.

ఈ అర్థములను పరస్పరప్రతిషేధకములగాఁగాక, ఐక్యముయొక్క ఒకానొక విపులసంబంధమునందు గ్రహించినప్పుడే మనయునికియొక్క న్యాయ్యమును, సంపూర్ణమును అగునర్థము గోచరింపఁగలదు. అప్పుడే తన సమగ్రసత్యముయొక్క వెలుఁగునందు జీవితము వర్తింపఁగలదు. ఇచటి దివ్యపరిణామవాదము విశ్వాతీతమగు సత్యమును గ్రహించుచున్నది దాసఁజేరుట యందే మనతెలియికయొక్క ఉన్నతతమమైన ప్రసారము. కాని ఆ విశ్వాతీతమైన సత్తయన నేదియో అదియే ఈవిశ్వసత్త, ఈవిశ్వవ్యాపియైన చేతన, ఈ

విశ్వాంతర్గతమైన సంకల్పము, ఈవిశ్వపర్యాప్తమైన ప్రాణము; అదియే ఈయన్నింటిని వెలువరించినది—తన వెలుపలఁగాదు, ఒకానొక ప్రతియోగితత్వమువలెఁగాదు, లేక యొకబ్రహ్మాండమైన భ్రాంతివలెఁగాదు. ఈయన్నింటిని తనయందే అది వెలువరించినది—తన స్వవికాసముగా, ఆత్మావిష్కృతిగా. ఈవిశ్వసత్త నిరర్థకమైన వేడుక కాదు, బుద్ధిహీనత చేసిన మోసమేని, ప్రమాదమేని కాదు; దివ్యమగు, భగవత్కృతమగు తాత్పర్యమును, సత్యమును అందు కలవు. మఱియు చైతన్యము యొక్క ఆత్మవికాసమే ఈ విశ్వసత్తయొక్క పరమ తాత్పర్యము, ఈవిషయమే ఈ విశ్వస్థితియందలి ప్రహేళికలకును, తికమకలకును విప్పుడు. మఱియును మనుజుని రూపునందు చైతన్యముయొక్క పరిపూర్ణమగు స్వావిష్కారమే మానవజీవితముయొక్క ప్రయోజనము. విశ్వాతీతమగు సత్త యుపలబ్ధముకానిది, ఈప్రయోజనము సరిగా సాధింపఁబడదు; కాని విశ్వసత్తయందలి సర్వమును వెలిపెట్టి, కేవలము విశ్వాతీతమునే యనుసరించియును, ఈప్రయోజనము సరిగా సాధింపఁబడదు. అతీత-సమష్టి-వ్యష్టల యొక్క మున్నప్పడే, స్వావిష్కార మొనర్చుకొను చైతన్యముయొక్క పూర్ణత సాధ్యము

కాఁగలదు; అట్టి ఐక్యమునకు కొలఁదిపడునట్టి దేదైనను, అసమగ్రమును, అనిష్పన్నమును ఐనరూపై తీరవలయును; పైమూఁడింటియందు ఏయొకవస్తువును విడుచునదైనను, ఆంశికోపలబ్ధిమాత్రము కాఁగలదు, కృతస్ని సత్యమును బయలుపఱచునట్టిది కాఁజాలదు. మఱియు కృతస్ని సత్యమును బయలుపఱచుటయే ఆధ్యాత్మిక మగు పరిపూర్ణాత్మవికాసమున కావశ్యకము.

ఆముష్మికదృష్టియందలి సత్యమును ఇచట నంగీకరింపఁబడుచున్నది. మనయునికియొక్కభూమిక కేవలమీ భౌతికముమాత్రమే కాదు, మనముచేరఁగల యితరభూమికలును కలవు. మనయత్నముచే అందనైయున్న ఆయుత్తరభూమికల నందక, వానియనుభూతిని సంపాదింపక, వానిధర్మమునెఱిఁగి మనయందు దానిని వ్యక్తము చేయకుండుట, మనయునికి తనయొక్కయున్న తిని, పుష్కలత్వమును చేరక కొలఁదిపడుటగును. కాని విశ్వమునందు చైతన్యముయొక్క స్వావిష్కారమునకు స్వర్గములుమాత్రమే ఏకరంగముకావు, అందువలననే దాని పూర్ణతాత్పర్యమును కావు. ఈప్రపంచము, ఈభూమి, ఈమానవజీవిత మివియును దానియందలి భాగములు; వీనికిని వీనిఆధ్యాత్మికభవితవ్యములు కలవు; ఇవియును

చైతన్యస్వవికాసమునం దొకభాగము. ఈయునికి అదివ్యమును, నిష్ఠురమును, నిరర్థకమును, తుచ్ఛమునగు ఏదో యొకదానియందు, ఊబియందువలె, అజ్ఞానముచే లేక పాతకముచే పడిపోవుటకాదు; చైతన్యము తనకుఁ దాఁగాని, తనజీవులకుఁగాని, ఈయునికిని, అనుభవించిన పిమ్మట పరిత్యజించుకొనుమాత్రమే కల్పింపలేదు. ఈ భూమిపై మనుష్యునందు చైతన్యముయొక్కవికాసము, అనఁగా, తనజ్యోతిఃశక్తులతో ఆనందైక్యములతో మనుష్యునం దది యిట విరియుట, భగవత్ - సంకల్పమునందలి ముఖ్యాంశము, ఈ ఐహికమును మానవము నగు సృష్టియొక్క విశదతాత్పర్యము. ఆహేతువుచేతనే పృథ్విపై ఈయునికియందలి సత్యమంతయును, మఱియు ఇట దీనికాఁగల మేలురూపును ఇచటివాదమునం దంగీకరింపఁబడినవి. కాని తొలిచూపుల కిహజీవిత మేమిగాతోచుచున్నదో దానియందే మనము నిబద్ధులమగుదుమేని, శక్తిస్థితియందున్న మనదివ్యభవితవ్యమును నిరాకరించినవార మగుదుము; మానవజీవితముయొక్క విపులతరప్రయోజనమును కొలఁదిపఱచినవార మగుదుము; రహస్థితమైన మనయునికియందు మన మేమయియున్నామో ఆ అధికమునంతయును అరయనివార మగుదుము.

మన అమృతత్వముయొక్క వెలుగునందే మనమర్త్య
త్వము సమర్థింపఁబడఁజాలును; స్వర్గములకు తన్నుఁదా
తెఱచుకొనిగాని, భూమి సమగ్రముగా తన్నుఁదా
నెఱుఁగఁజాలదు. భగవత్సత్తయొక్క వెలుగునుదర్శించి
తత్ - శక్తియందు వర్తింపనేర్చినఁగాని మనుష్యుఁడు
తన్నుఁదా కలరూపునందు చూచుకొనలేడు, భగవద్వి
ధానమున కనువుగా తనప్రపంచమును వినియోగించు
కొనలేడు.

చైతన్యము క్రమితమైన ఆత్మాభివ్యక్తిని, లేక
పరిణామముయొక్క ఆరోహణమును సృష్టియం దనుస
రించుటకుఁగా, పూర్వావశ్యమై యొకస్థితి యేర్పడి
యుండవలయుననుట తెల్లము; అది యెట్టిదన, చై
తన్యముయొక్క తత్త్వమేదో అదంతయును తొలుత
అంతర్హితమగుట, నిలీనమగుట. ఇటుకాక తనసత్తను
జ్యోతిర్తయమగు ప్రసారణమునందు విరియఁజేసి, చై
తన్యము స్వప్రస్తారమును చేసికొనఁగలదను కల్పము
లేకపోలేదు; కానిఅట్లే, అంతర్హితమిచ్చుట స్వోపలబ్ధిద్వార
మున స్వావిష్కారము చేసికొను విధానమును కలదు. ఈ
భూమిపై చైతన్యముయొక్కప్రసారణము క్రమితమైన
ఆత్మప్రాప్తియొక్కరూపముధరించి, ఉత్తరోత్తరమైన అభి

వ్యక్తి ననుసరించుచున్నది. ఈ కల్పమే, ఈ విధానమే శౌతిక ప్రపంచమున చైతన్యముయొక్క అభిసంధి; ఈ ప్రపంచముయొక్క తాఱుమాఱున కంతకును హేతువు నీసందర్భమే తెలుపఁగలదు. మొదట, జడిమయందు, నిశ్చేతనము నం దంతర్నితి; పిమ్మట, అవిద్యద్వారమున అభివ్యక్తి — అనఁగా శకలజ్ఞానము లేక ఆంశికజ్ఞానము నవలంబించి భవితవ్యముయొక్క బహురీతులతో, సాధనీయముయొక్క భిన్నకల్పములతో క్రీడించుట; కడకు సత్తయొక్క జ్యోతిఃశక్త్యానందముల ఆనంత్యము నందు, తన స్వనిర్నితైమాత్రమే ఆధారపడెడు నిండు విరియికతో, తాత్త్వికమగు ఆత్మజ్ఞానము తనచరమ పరిపాకమును బడయుట—ఇవి ఆవిష్కృతచక్రమునందలి మూఁడుదశలు. ఇందు కడపటిదశయే భాగవతజీవితము లేక దివ్యజీవితము. దీని కవశ్యమగు పూర్వనిబంధనమును కనుఁగొని, దానిని మనుష్యుఁడు తనయందు నెలకొల్పుకొని, పిమ్మట నా దివ్యజీవితము నందుకొనవలయును; అందుకొని ఆజీవితముయొక్క సమృద్ధిని జేరవలయును. ఇది మనుష్యుని స్వకీయమగుముక్తి, దీని నతఁడు పునర్జన్మయొక్క దీర్ఘపరంపర ద్వారమున వెంటాడుచున్నాఁడు. కాని యితరులతోడి ఐక్యమునం

దతఁడు గ్రువ్వఁబడియున్నాఁడు ; ఆకారణముచే అతని
స్వముక్తియే అతనికి చాలినలక్ష్యముకాఁజాలదు; అతని
ముక్తియు, సిద్ధియు జాతియొక్క ముక్తికిని, సిద్ధికిని
పూర్వావశ్యములు. అతనిఃరిణామచక్ర మేకాంతరేఖ
గాదు, విశ్వసత్తయొక్క షరిణామచక్రమునందలి యొక
భాగము, మనుష్యునిరూపునం దా విశ్వసత్తయే తన్నుఁ
దా చరితార్థ మొనర్చుకొనుచున్నది. కావున వ్యక్తి
గతములైన తన అత్యున్నతము లగుశక్తులను, భవితవ్య
ములను కనుఁగొని, అటుపై మానుష్యకమునందలి
చైతన్యముయొక్క దివ్యశక్తులను, భవితవ్యములను విరి
యించుకొఱకు ఏ జీవితము సాధనమగునో ఆ జీవితమే
దివ్యజీవిత మగును. కాదేని అట్టిజీవిత మొకదానిని,
దివ్యసత్త తనయం దెప్పుడును రక్షించుదానిని, కోల్పోవు
చున్నది. ఆయొకటి ఇది : ఈ సకలమును కౌఁగిటఁబట్టు
విశ్వశక్తి.

శ్రీ కేశవన గ్రంథాలయము,
తేలస్త్రాలు.

శ్రీ అరవింద చర్మనము

విజ్ఞాన సత్తయాక్క ఆవశ్యకత

మనుష్యునందలి చైతన్యముయొక్క శక్తి సభివ్యక్తము చేయుటయే మనజీవితముయొక్క పరమోద్దేశము. ఒకవైపునుండి, ఈ అభివ్యక్తి మన యీ తోచెడు నునికియందు బీజముగానున్న దానియొక్క క్రమ పరిణామము; మఱియొకవైపునుండి, అది మనయం దెల్లస్వదును ఉండినదయును, లోన తన్నుఁదా నెఱిగినదయును, మన యీ వెలియెఱుక కింకను నిగూఢమైయున్న మన నిజమగు నాత్మయొక్క అపావృతి, సాక్షాత్కారము. ఒకటనే ఈ ప్రక్రియ స్వాతిక్రాంతి, మఱియును స్వసంభూతి, లేక స్వోపలబ్ధి. క్రమాభివ్యక్తియగు పరిణామముయొక్క దృష్టితోఁ జూచినయెడల నిది, మానవసత్త దివ్యమైన అతిమానవత్వములోనికిఁ బెరుగుటగా తోచును—ఏలన

అతిమానవత్వ మన, మన యీశరినిబద్ధమైన మనుష్య
 ధర్మమును దాటిపోవుట; ఉన్నతమగు నధ్యాత్మదృష్టి
 తోఁ జూచినయెడల ఇదియే ఈతీరుఁ గైకొనును: మన మే
 భగవత్సత్తనుండి వెడలి నామో, తెలియకున్నను
 దేనియందు మనము వర్తించుచున్నామో, అది తన
 సత్తాస్వభావముల ఐక్యములోనికి మనలను జేకొనుట;
 మఱియు మనయందలి, విశ్వమునందలి, తదూర్ధ్వము
 నందలి మనచేతనకు తన్నుఁ దాఁ బ్రకటించుకొనుట;
 మఱియు తద్ద్వారమున, తనతోడి సాధర్మ్యములోనికిని,
 ఐక్యములోనికిని పెరుగుకొఱకై, అనఁగా మనుష్యునకు
 సాధ్యమైన సర్వవిధమునను, మనము తనచైతన్యము
 లోని చైతన్యము, తన జ్యోతిలోని జ్యోతి, తనశక్తి
 యందలి శక్తి, తనసంకల్ప మనఃప్రాణములందలి సంకల్ప
 మనఃప్రాణములు, తనపదార్థమునందలి పదార్థమును
 అగుటకై మన కవకాశ మిచ్చుట. జీవితము భౌతికప్రకృతి
 యొక్క కందమునందుండి వెడలి మానుష్యకమను నాశ
 మున భగవత్సత్తయొక్క పూవును సారమును అగు
 చున్నది. ఉనికి కంతయు విశ్వాతీతమగు నవసానమును
 లేక గమ్యము నొకదానిని మనము కల్పించినను, ఈ తెలి
 పినది మనుష్యవిధమైన యునికికైనను విశ్వాంతర్గత

మగు గమ్యమును, ఆదర్శమును, పరమతాత్పర్యమును అనఁదగినను. ఇది సాధింపఁబడనంతవఱకును లోకముల యందలి జననజీవితములందుండి తప్పించుకొనిపోఁజూచు తొందఱ, మనుష్యునం దీశ్వరసంకల్పముయొక్క సూత్రమును సమయమురానిదే ముందుగా తెంపఁబూనుట వంటిది.

మనయునికియొక్క తాత్పర్యమిదియని నిర్ణీతమై మనబుద్ధి సంకల్పములచే ఆనిర్ణీతియొక్క ఫలితము లంగీకరింపఁబడెనేని, ఇంక జీవితముయొక్క యథాస్థితి ననుసరించి మనప్రయత్న మేవిధ మవలంబింపవలయునో, ప్రాణముయొక్కయు చైతన్యము యొక్కయు ఏశక్తులిప్పుడు బీజదశయందు మన కందుబాటున నున్నవో, కల స్థితిగతుల నేవిధముగా వినియోగించి వాని నతిక్రమింపవలయునో, ఉపలబ్ధములు కాని ప్రాప్తవ్యముల నెట్లు క్రమముగాఁ బడయవలయునో అను విచారణ మొదలిడవలయును; కాని అది ఇచటఁ బ్రసక్తముకాదు*. ఇచట నుద్దేశింపఁబడిన దేమన, మన యునికియొక్కయు విశ్వపుటునికియొక్కయు మూలసత్యముల విడిపఱచి వానిసాయమున మన యూర్ధ్వమేమో, జీవితము మనయం దేమి

* అది యోగమునందు చర్చింపవలయును.

సాధింప నుద్దేశించినదో యదిగ్రహించుట. ఇంతకు మైకిఁ బోవుట దార్శనిక విచారణ ద్వారమునఁ గాదు, మన స్వత్వముయొక్క అవగాహనమువలన. ఇట్టి యవగాహనచే, మనుజుని ఉనికియొక్క స్థితిగతులయందు భగవంతుఁడు, ప్రకృతి, మనుష్యుఁడు, ఈ వీని పరస్పరసంబంధము లేవో తెలిసికొనవలసియుండును; మరియు వీని అన్యోన్య సంసర్గలను నియమించు పిధానము లేవో శక్తు లేవో గ్రహింపవలసియుండును; మరియును ఏ ప్రత్యేకశక్తిచే ఈ మనుష్యునందలి 'అహ' మతిక్రమింపఁబడి విపులతరమైన యాత్మ చేకొనఁబడునో నిర్ణయింపవలసియుండును. ఇక ఆప్రత్యేకశక్తి అతిమనస్సు లేక విజ్ఞానమగునేని, అపు డా విజ్ఞానముయొక్క స్వభావ మేమో, అధ్యాత్మచేతన నభివ్యక్తముచేయుటకు దానిసహజమార్గ మేదో, మరియు దానికిని మనస్సునకును మధ్యనున్న తేర తొలగింపఁబడి నపుడు దానిశక్తులును, కర్తృవిధానములును ఎట్టివై ప్రకటితములగునో ఎఱుఁగవలసియుండును. మరియు నీ మనః ప్రాణశరీరముల ముడిని సడలించి, వీని ప్రవృత్తుల నే విధమున విజ్ఞానచైతన్యముల ఉద్భాసితములైన క్రిందినడకలుగా మార్చవీలగునో విచారింపవలసియుండును. కడకు ఈ ఆంతరమగు పరిణామముచేఁగలుగు కార్యకమైన

బాహ్యఫలితమును గమనింపవలసియుండును; జాతి జీవితమునందు దివ్యమగు నతిమానవత్వము నవతరింపఁజేయు సూత్రము నందుకొనవలసియుండును. కావున ప్రస్తుత మిచట, పైనవివరింపఁబడిన దార్శనికసత్యములనుండి సహజముగా వెడలు కొన్ని ప్రధాన భావములుమాత్రము సూచింపఁబడును.

ఉనికి యొక్క ఏకసత్యము సచ్చిదానందము. అనంతములైన సత్తాచేతనానందములు దివ్యసత్తయొక్క నిత్యస్వభావము. దివ్యసత్త శాశ్వతమగు తన తత్త్వమందు దేశకాలముల యీజగమును వెలువరించి నిలుపుచున్నది. ఈ కలదంతయును ఈ వెలువరింత పోతపోసిన అచ్చును, ఆకృతియును అగుచున్నది; దీనియునికి ఆ దివ్యసత్తకలదు కావుననే కలదగుచున్నది; ఇది దాని రహశ్యేతనచే ఆవిష్టమైయున్నది, దానిశక్తి సంకల్పానందములచే నిలిచియున్నది. కాని యిచట నాసర్వమును దానికి పరమవిరుద్ధమైతోచు నొక ప్రారంభరూపమందంతర్లీన మగుచున్నది. అసత్తతో రమారమి పోల్పఁదగిన స్థితిలోనుండి సత్త బయలువెడలుచున్నది; ఒక మహానిశ్చేతనముయొక్క గర్భమునందు చేతనము గోపనము చేయఁబడుచున్నది; సర్వగతమగు చిత్సంక

ల్పము ఒకమహాజడమనఁదగు భౌతికశక్తియొక్క రూపు
చాటున మఱుఁగుపడుచున్నది. ఇఁక సత్తయొక్క
ఆనందము అనుభి దుఃఖమైన జడనిద్రయందు, అనుభూ
త్యవబోధములు లేని జడ చేష్టా ప్రతిగ్రహణలయందు
నిమగ్నమై కానరాకున్నది. భౌతికశక్తి యొక్కయు,
తద్వ్యాపాములయొక్కయు గర్భమందుండి, విశ్వగ
తములైయున్న ప్రాణ మనశ్చైతన్యముల యంశలై, జీవ
మును అనుభూతియు చేతనయును బయలుపడుచున్నవి.
ఈ బయల్పాటు ముందుసాగినకొలఁదియు, వ్యక్తియందలి
ప్రాణ మన శ్చైతన్యముల నుత్తరోత్తరస్థాయ కధిరో
హింపఁజేయుచు, విశ్వాంతరములైన ప్రాణమనశ్చైతన్య
ములు సత్తయొక్క బహురూపములందు వ్యక్తము లగు
చున్నవి. కాని వ్యక్తిగతములైన ప్రాణ మన శ్చైతన్య
ముల విన్యాసముల యందన్నింటను సత్తాజ్ఞానములును
సామర్థ్యకర్తములును అనుభూతియును ఆంశికములు,
పరిచ్ఛిన్నములు, విభక్తములునై తోచుచున్నవి. ఇఁక
నియ్యవి ఈ ఆంశికతచేతనే సదోషములు; మఱియు
అందువలననే ఏకాకారమైన జడిమి యను పటముపై
పరస్పర ప్రతియోగికములైన ద్వంద్వములు నిరూపింపఁ
బడినట్లు సృష్టియొక్కచందము మన కగపడుచున్నది.

సుఖము, దుఃఖము, సుఖదుఃఖముల రెంటియొక్కయు అగ్రహణ, లేక యీ రెంటి యెడను తటస్థస్థితి అను ఈ యనుభవముల అన్నింటిద్వారమునను సత్తయందలి యానందము తన్నుఁదా నన్వేషించుకొనుచున్నది; అరికట్టఁబడి, పరిమిత మొనర్పఁబడి, తడవుడుచే వలసినది గ్రహించుచు, అది తన స్వానుభవములను జేరుచున్నది. దాని శ్రేష్ఠములైన స్వానువాదములును వాస్తవమైన యానందముకావు, ఆ యానందముయొక్క దిగువరూపు, ఆయానందముయొక్క ఆర్థనిరూపణము లేక అపనిరూపణము. చేతన నిమగ్నదశయందుండి వెడలినదై ప్రాణికములు, వింద్రియకములు మఱియు మానసికములు నగు క్రియాప్రతిక్రియల పరిచ్ఛిన్నరూపములందు తన్నుఁదా నన్వేషించుచున్నది; తన దిగువ లోతులలో మునిఁగియున్న తన స్వవ్యాపారమే చాలవఱకు దానికి గహనము. తన యిప్పటి ఉత్తమములైన స్వానువాదములును దానిపరిమితములైన అవరూపములు; మఱియు స్వ తత్త్వముయొక్క యథార్థమగు ఉచ్చాయమును ప్రసారమును దానియిప్పటి స్వనిర్మితకందరానివి. దాని ఇచ్ఛాశక్తులకును ఇదేచందము; స్వాధీనములైన సామర్థ్యములయందు, నెఱవేఱికకురాని పెనకువల

యందు, ఈరెండునుకాని అశక్తతలయందు అవి వ్యత్యస్తముగా వ్యక్తము లగుచున్నవి; మఱియు వాని ఉత్తమస్వానువాదములును వాని ఇప్పటిచేరిక కావలదైన ఊర్ధ్వచేతనయందు నిరూఢమైయున్న యొకశక్తిని సూచించునట్టి అవరూపములు. చేతన ఇంతవఱకు సాధించిన అన్యోన్యతలు వానిప్రాప్తికైన అన్వేషణోద్యమముల దశయందలివి: ఒక యాకర్షణము, ఒకవికర్షణము; విసంవాదముల బాహుళ్యము, మఱియు అవిసంవాదమునకైకొంత మేళనప్రయాస. ఇదంతయు ఈ విరోధములకు చెలిమికలుపఁగల యొక విపులశక్తికేసి ప్రాకులాట. ఏలన చేతన తా నుద్దేశించెడునట్టియు, దాని యీశ్రమ యంతయు సూచించుటయేకాక పూర్వభావియై అవశ్యముండియుండవలయు నని స్థాపించునట్టియు ఉనికి, ఇప్పుడీ నెఱవేఱియున్న ఉనికికాదు; తన విభాగములద్వారమున నది వెదకుచున్న యొక ఐక్యము కలదు. అంతవంతములైన తనరూపములద్వారమున నది నిరూపింపఁజూచియు, విరూపముచేయు నొక ఆనంత్యము కలదు; కాని ఆ ఐక్యమును ఆనంత్యమును ఇట నిలిచియేయున్నవి, మఱియు ఈకలదంతయు వానియందే వర్తించుచున్నదనియు, వాని చేతనే నిలువఁబడియున్నదనియు, వానినుండియే తన

శక్తులను గైకొనుచున్నదనియు విశదము. సకలమును తన ప్రత్యేకతను స్థాపించుకొనుటకు మొదట యత్నించుచున్నదనుట నిక్కము; కాని యదిగాక, తన్నుఁ దా విరివి యొనర్చుకొనుటకును, ఉచ్చిత కెత్తుకొనుటకును, మరియు సత్త, చేతన, ఈశిత, ఆనందము—వీనిని మఱింతమఱింత కవుంగిటఁబట్టినేర్చుటకును, గూఢదశ యందున్న తన యాత్మను, మరియు చుట్టునున్న తనపరిసరమును ఎట్లేని అధికాధికముగా పడయుటకును, స్వాధీనమొనర్చుకొనుటకును ప్రయత్నించుచున్నది. మరియు నిట సమష్టియు వ్యష్టియు పరస్పర మాత్రయించియున్నవనుట తేటతెల్లము; కాని ఈరెంటినడుమ నేదో కలత యున్నట్లు మనకు తోచుచున్నది; ఒక విధమైన సామంజస్యమును సాధించియు, దానిధ్రువస్థితినిగాని, స్వాధీనతనుగాని, అం దానందమునుగాని అవి యనుభవించుట తోచదు. అదిగాక ఆ సామంజస్యమేని కట్టకడపటిదియు కాదు, తృప్తికరమును గాదు. ఇపుడు సాధింపఁబడిన ఆంశికమగు సామంజస్యమును దృఢముగా నిలుపుకొననేర్చుటకును, మరియు దీనిని సార్వత్రికముగా నిష్పన్నముచేయఁగలుగుటకును రహస్యము, అతీతము నందు మెలకువఁ గనుట; ఏలన దానియందు సమస్తమును

వ్యస్తమును ఒక్కటైయుండును. మనుష్యసత్తయందు ఈ తెలిపిన స్థితియంతయు మొదట తన్నుఁ దాఁ దెలిసికొని సజ్ఞాన మగుచున్నది, మఱియు మనుష్యునందలి చేతనా సంకల్పములు స్వప్రయత్నముచే తమబంధనముల నతిక్రమించి, తమయునికియందుఁగల సామంజస్య-రహస్యము నందుకొన గమకించుచున్నవి.

మనయునికియందు విశ్వసత్తకు ద్వివిధమైన అభిసంధికలదని మనము తొలుత గమనింపవలయును ; తన అసమగ్రమైన అభివ్యక్తియం దది యేస్థితియందున్నదో దానియందలి ఆనందమేకాక, రానున్న విపులతరాభివ్యక్తికేసి తనగతియందలి యానందమును దానికికలదు. పరిణామముయొక్క ప్రతిపదమును ఈ ద్వివిధమైన యానందమును, ఈ ద్వివిధమైన అభిసంధిని వెలువరించుచున్నది; సాధింపఁబడినదానియం దభినివేశమును, దానిని కొంతగడువు నిలువఁబెట్టు ప్రయత్నమును గలవు ; ఇవిగాక ఇప్పుడున్న రూపునందే ఇదివఱకునుండియు ఏర్పడుచున్నట్టియు, రహస్యముగా పూర్వలక్షితమైయున్నట్టియు ఉచ్ఛతరరూపము సాధించు నభిసంధియు కలదు. మఱియు ఆ ఉచ్ఛతరరూపము వెడలినపుడు పూర్వసాధితమునందెంతప్రధానమో, ఎంత రూపాంతరయోగ్యమో దానిని

గ్రహించి, విశ్వసత్త దానికి, చేతనాసంకల్పానుభూతుల వృద్ధివలనఁ గలిగిన నూతనశక్తి ననుసరించి, నవతరమైన లక్ష్యమును, ప్రయోజనమును, విపులతరమైన తాత్పర్యమును ఇచ్చుచున్నది. మన యారోహణయును ఈ ధర్మము ననుసరింపవలయును; ఐయున్నదానినుండి కాఁగలదానికి ప్రక్రమించుట, మఱియు పూర్వపు టునికియం దేది సారభూతమో, ఏది పరిణామార్హమో గ్రహించి, దానికి క్రొత్తరూపొసఁగుట. మఱియు నీప్రక్రమము, కొంతవఱకు, అయియున్నదానిశక్తిచే, కాని ముఖ్యముగా, మనము కాగమకించు దానిశక్తిచే సాధింపఁ దగినది. కాని వాస్తవమునకు ఆశక్తియొక్క అవర నిర్మాణమునందు రహస్థితమై, అసమగ్రలిఖితమై పర నిర్మాణ ముండనే యున్నది. బీజదశయందున్న అధికతర స్థితియొక్క రహస్యము యథాస్థితియం దెప్పుడును కలదు; దేనిసూచనల నది వెలువరించుచున్నదో దాని యం దెక్కువభాగమును తనలోన దాచియు, దాని ఛాయను మాత్రము ముందుపడఁ జేయుచున్నది, దాని ఇంగితమును పైకొత్తుచున్నది. ప్రాణముయొక్కయు, మఱియు ప్రాణము నుండి వెలువడు సర్వముయొక్కయు ఇంగితము భౌతిక ద్రవ్యమునం దెప్పుడును కలదు; మనసుయొక్కయు

మఱియు మనసునుండి వెడలు సర్వముయొక్కయు రహ
శ్శక్తి ప్రాణమునం దెల్లపుడును కలదు; మఱియు మనసు
నం దట్లే విజ్ఞానచైతన్యములశక్తియు నిహితమైయున్నది;
ప్రమాదోఽహతమయ్యును తా నే శక్తియొక్క నిర్మి
తియో, లోన మఱుఁగుపఱచియు మనసు దానిని ప్రతి
తరుణమునను మెఱపులవలెనైన సూచనలయందు వెలి
చేయుచునే యున్నది. ప్రాణము భౌతికసత్తను చే
కొనుచున్నది; మనస్సు ప్రాణమును భౌతికసత్తను
చేకొనుచున్నది; తాను చేకొన్నదానికి ప్రతిదియును
క్రొత్తసామర్థ్యములను క్రొత్తప్రయోజనములను కల్పిం
చుటయేగాక, దాని నతిక్రమించి దాని కావలవస్తువుల
తనయందు వ్యక్తముచేయుచున్నది. చైతన్య విజ్ఞాన
ములును అభివ్యక్తములై, ఇట్లే మనఃప్రాణభౌతికసత్తల
యీనిర్మాణములను గైకొనఁగలవు; కైకొని వాని నతిక్ర
మించి, వాని పరిణతి సాధింపఁగలవు. మఱియు, మనసత్త
యందలి ఆ ఉచ్ఛతమశక్తుల స్వభావమును, వానితో
ఈక్రిందిధాతువులకుఁగల సంబంధమును కొంత విచారిం
చితిమేని, ఇఁక నీరాఁగల పరిణామము ఆమూలవ్యాపి కాఁ
దగినదనియు, మఱియు నీఅతిక్రమణమును, తాస్యష్టించు
క్రొత్తనిలుకు వలనను స్థాయివలనను, తానొసంగెడు

విజ్ఞాన సత్తయొక్క ఆవశ్యకత

చూడ్కొయొక్క విరివిచేతను బౌద్ధత్యముచేతను
అత్యంతపరివర్తకము కాగలదనియు గ్రహింపవచ్చును.

దివ్యమగు విశ్వసత్త ఉనికియందలి యీసతత
పరిణామమును తన కవుంగిటఁ బట్టియున్నది. తొలుతటి
ఈ ఆంశికమైన స్వనిరూపణమును, తరువాతి ఈ స్వాతి
క్రమణమును సమానమైనయానందముతో నంగీకరించి
యున్నది. ఈయంతకును ఆ ఆనందమే ధారకము. విశ్వ
సత్తకు ఆరంభములయందును సమగ్రమైన యానందము.
బాటయందును బాటప్రక్క మజిలీలయందును సమగ్ర
మైన యానందము, మఱియు గమ్యమునకుఁ జేరుట
యందును సమగ్రమైనయానందము. మునుపును
ఇపుడును ముందును, ఉండిన ఉన్న కానున్న ఈనర్వ
మును ఉత్పత్తిచేసి ఏది పాలించునో అట్టి తన అతినర్వస్థితి,
లేక అతీతమునందలి ఆనందముతోపాటు, విశ్వసత్త తన
కాలగతమైన అభివ్యక్తియొక్క ప్రత్యంశమును తమలో
నిడుకొని ప్రపంచించు నీ ఉత్తరోత్తరములైన విశ్వముల
యందలి ఆనందము నేకకాలీనముగా ననుభవించును;
మఱియును, తనస్థితిగతులయొక్క వివిధములైన యొత్తి
డుల భరించుచు, లోన వహించియున్న నూతనస్థితిగతు
లను క్రమవికాసద్వారమున వెలుపలఁగూడ నుపలబ్ధ

మొనర్చుకొని స్వాయత్తము చేసికొనుటకై ప్రక్రమించెడు
 వ్యస్తనత్తయందలి, అభివ్యక్తి చక్రముయొక్క బహుళీ
 కృత కేంద్రమైన వ్యష్టియందలి ఆనందమును ఏకకాలమున
 విశ్వనత్త తనయందు వహించును. విశ్వమునందువలెనే
 ప్రతినత్తమందును ఈ అతీతము, ఉత్తరోత్తరభూమికలు
 గల ఈవిశ్వనత్త, మఱి ఈవ్యష్టియు కలవు; ఏలన
 విశ్వమునందుఁ గల ప్రతిదియును ఆత్మనత్తయొక్క ప్రతి
 ప్రత్యేకగ్రంథియందును కలదు. మన యధ్యాత్మనత్త
 యందు నిలిచి, విశ్వనత్తను కవుఁగిలించి, దానిని మీఱి
 యున్న అతినర్వచైతన్యము మనలోన కలదు; దేనికత
 మున మన మాతరముగాను, మఱియు మన యధార్థ
 మగు విశ్వప్రకృతియందును, ఉన్న యీ సర్వముతో
 ఒకటియై యున్నామో అట్టి విశ్వచైతన్యము లేక విశ్వా
 త్తయు మనలోన కలదు. మఱియు సమష్టినత్తయొక్క
 స్వానుభూతియందు ప్రవేశించుచు, ఆసమయముననే వ్యష్టి
 కేంద్రమునకు తనను లగింపఁజేసికొనునట్టి యనుభూతి
 యొక్క ఆధారమున, సమష్టివ్యష్టులచే కలసి నహింసఁ
 బడు ఈ విశ్వముయొక్క సంబంధములలో మెలఁగెడు
 వ్యస్తజీవి, లేక జీవాత్మయు మనయందు కలదు. సత్త తన
 యాత్మజ్ఞానగతమైన యీత్రివిధసత్యమునం దెల్లపుడును

వర్తించునదై తనయానికిని, స్వతత్త్వమునందేకాక సృష్టియొక్క సంభూతి ప్రక్రియయందును, ఆనందముతో వహించుచున్నది.

కాని విశ్వసత్త ప్రకృతియందు తన్నుఁదా సోపానమువలెనైన ఉత్తరోత్తర దశలందభివ్యక్తము చేసికొనుచున్నది; మఱియు వ్యష్టియగుజీవియు ఈదశలందలియనుభూతి కనువుగా తన్నుఁదా నాకాఠించుకొనుచున్నది. విశ్వాత్మ ఈ వేర్వేరుదశలన్నింటికిని తావలమై ఒకే కాలమున వీనినన్నింటిని వీక్షించుచున్నది; మఱియు వ్యష్టియగు నాత్మకును ఆంతరముగా అట్టి ఉనికియును శక్తియును కలవు. అనఁగా వ్యష్టియును ఒకటనే సచ్చిదానందాత్మకమగు చిన్మయానంతసత్త, మఱియు ప్రాణమన శ్శరీరములవలనఁగలిగిన పృథక్త్వములలో వ్యవహరించెడు వ్యస్తసత్త, మఱియును ఉనికియొక్క ప్రతియోగివిధములై తోచు ఈరెంటికిని, ఏకకాలికమైన ఏకత్వ బహుత్వానుభవముచే సంబంధమును గలుపు అతిమానసికమైన విజ్ఞానసత్త. కాని ఇయ్యది లోలోన; తనపై పయిచేష్టకు తావలమైన బాహ్యప్రకృతిలో; జీవి ఒకసోపానమునుండి వేతొక సోపానమునకు ఆరోహోవరోహములఁ గావించును, జన్మప్రక్రియాద్వారమున ఒకభూమికయందుండి

యింకొకదానిలోనికిఁ బ్రవేశించును, మఱియు వెలుఁగి
దగు తనమనస్సునందు ఆభూమికయందు మాత్రమే
తన యునికి యని తలపోయును. కాని అది వృథావిషయమై
నవతరించినప్పుడు దానినంతయుండలి ఇతరభాగమంత
యును దాని వెలుఁగి మనస్సునందలిచేతన కూర్ధ్వగతమై
అల నిలిచియేయున్నది. మఱియు జీవియొక్క ఈ పార్థివ
స్థాయియందఁగూడ, దానికాఁగలదంతయు, చేతన కధః
స్థితమైయున్న తనయునికియందు, కొంత నిబద్ధమై కొంత
సంసిద్ధమై, కలదు. మఱియు జాగ్రచ్చేతనకు దిగువనున్న
యాభాగమే దానిపార్థివమగు అనుభూతికిని వివృద్ధికిని
మిక్కిలి విరివియైనట్టియు రహస్యపులోతులందున్నట్టియు
పునాది. కావున మన మన స్తత్త్వమంతయును ఈమూఁడు
ప్రధాన విషయములపై నాధారపడియున్నది:—మొద
టిది : విశ్వాతీతము, సమస్తము, వ్యస్తము అను వీని
యొక్క ఐక్యము, మఱియు పరస్పరసంబంధము; రెండ
వది: అంతరనత్త, బాహ్యప్రకృతి, వీనియం దొకదానిపై
ఇంకొకదాని కార్యము; మూడవది: మన తెలియక
యొక్క మూఁడు తెఱఁగులు—ఉర్ధ్వచేతనము (Super-
conscience), అధశ్చేతనము (Sub-conscience), జాగ్ర
చ్చేతనము (Waking-consciousness).

విజ్ఞాన సత్య యొక్క ఆవశ్యకత

మన పరిణామము చేసినట్టి యవధి, ఈమన వెలి తెలియక; దీనిని మన మతిక్రమింపవలసి యున్నది; ఎల్లప్పుడును, మనలోని రహస్సునందునను, మఱియు ప్రాకృతికమైన యునికియొక్క యిప్పటి స్థాయి కూర్చు మందునను, యథార్థముగా మన మేమయియున్నామో అది యీ వెలితెలియకయందు వ్యక్తము చేయవలసియు న్నది; అధశ్చేతనయొక్క అధస్తమదశయై నిశ్చేతనమని (In-conscience) పిలువఁబడు దానియందు బీజరూపమున గుప్తమైయున్న సర్వమును పైకిఁ గొనిరావలసియు న్నది. మన వెలితెలియకయందు, సచేతనమగు నొక 'అహము' తో సంబంధపడియున్న మానసిక ప్రాణిక భౌతికమైన ఒక పృథక్త్వముగా మనకు మన మగపడు చున్నాము; కాని యీ అహము అధ్యాత్మపురుషుని యొక్క, వ్యష్టిదైవముయొక్క మాటువేషము మాత్రము. అహంతతోనేకమై, పుట్టునట్లును చచ్చునట్లును మనము తలఁచు చున్నాము; కాని వాస్తవమునకు మనుష్యుని ఆత్మ పుట్టుటయు లేదు, చచ్చుటయులేదు; ఈపార్థివశరీరము యొక్కయు, జీవితముయొక్కయు ప్రాకృతిక రూపమును ధరించుచున్నది, దానిని లయ మొనర్చి యటుపై అట్టిదే వేఱొక క్రొత్త రూపమును

ధరించుచున్నది. స్వర్గము, పృథివి, ఇతరలోకములు, వీనిమధ్య నది సంచరించుచున్నట్లు మనకు తోచుచున్నది; కాని యిదంతయు దాని వెలితెలియిక యందలి స్థాయియొక్క మార్పుమాత్రమే. యథార్థమునకు, మన యందలి యొకానొక భాగముతో మాత్రమే మన మీ పృథివిపై జీవించు చున్నాము; ఏలన ఇతరలోకము లెల్లప్పుడును ఇచటనే మనయందున్నవి. బాహ్యప్రకృతి యందు మన మొక లోకమునందు - ఈ లోకమునందో వేతొకలోకమునందో - ఉన్నట్లు తోచుచున్నది; కాని మనయాత్మ సత్తయందు విశ్వము మానలోనిదే యగుచున్నది. మనచేతన కదియొక ప్రతిభాస లేక దృశ్యము మాత్రము. ఏలన తన సత్తయందు విశ్వము సభివ్యక్తము చేసిన సచ్చిదానందమగు చైతన్యమునకు విశ్వమట్టిదియే. ఈ విషయమును మనము బుద్ధిచేతనేగాక ఆత్మయందు గ్రహింపఁగలమేని, ఈ జ్ఞానమునందు మనము జీవింపఁగలమేని, మన మానసికమైన నిలుకంతయు ఆమూలా గ్ర పరివర్తనముఁ జెందును; జీవితముయొక్క బాహ్య ర్థము మాటిపోవును; పైచూపులకు దానఁగల యసత్యము లేక శకలసత్యము జారిపోవును; దాని యథార్థము నది చేకొనును. అప్పుడు మనము మన ఆత్మసత్త

యందు జీవింప మొదలిడినవార మగుదుము. అటనుండి మనశక్తిని మనప్రాకృతసత్తపై ప్రవర్తింపజేసి, సాంకేతికములైన దానిరచనలందు అంతరములై అంతరతరములై యున్న అర్థములను ఉత్తరోత్తరముగా ఆవిష్కరించియు చక్కఁబఱచియు, దాని ప్రతిభాసలకును స్థాయిప్రకారములకును సంపూర్ణమైనట్టియు న్యాయమైనట్టియు వినియోగము కల్పింపనగును.

దీనికి సూత్రము యథార్థజ్ఞానమునకుఁ జేర్చునట్టి ఆత్మజ్ఞానము; ఆహేతువుచేతనే ప్రాచీన విద్యయందు మన యభ్యున్నతి అజ్ఞానదశయందుండి జ్ఞానములోని కెదుగుటగా నిరూపింపఁబడినది. మన మజ్ఞానమునందు స్థాయిగా నిలిచి యుండుటకు హేతువు అహంతయొక్కముడి. మన యారోహణక్రమమందు అసలుమెట్టనఁ దగునట్టియును, మన యునికియొక్క కూర్పునంతయు మార్చివేయునట్టియును అంతర్ముఖత్వము, లేక ప్రత్యావర్తనము సాధింపఁబడనంతవఱకును, మనసత్తయందలి సర్వఘటనమును మనయహంతకు ముడివెట్టుచున్నాము. మనయందలి ఆత్మతన అంతరసత్తయందును, బాహ్యప్రకృతియొక్క సకలఘటనలయందును సమానమైన యానందము ననుభవించును; అవిద్యలో తికమకపడు

మనసుయొక్క కస్తియందుకూడ దానికి రహస్యమై
 లోనిమిడియున్న యానందము గలదు; కాని బాహ్య
 మగు మనవనస్సు అహమునందు వర్తించునంతకాలము,
 ఛాయఛాయగానో సాపేక్షీకముగానో తప్ప, ఆత్మ
 యొక్క యానందమునందు పాల్గొనలేదు. ఒయటిస్థితి
 చేతను ప్రతిభానచేతను అది నిబద్ధమగుచున్నది. వెద
 కుటయందును పడయుటకైన యత్నమందునను కల
 దుఃఖము సమస్తమును అనుభవించుచున్నది, తన
 ప్రగతియందును సోపద్రవమైన న్యూనసుఖమును మాత్ర
 మనుభవించుచున్నది. మఱియును ఈ సుఖమును ఈ
 ప్రగతియు మనోమయ సత్తయొక్క ఇప్పటి ఈ యస
 మగ్ర నిర్మితియొక్క మేరయందు, ఇప్పుడది మెట్టఁ
 గల బాటయొక్క పొడవునందు, ఇప్పుడది విశ్రమింపఁ
 గల మజిలీలయందును బద్ధములై యున్నవి. ఈ యహం
 తను దాటినఁగాని, స్వాతిక్రమణమునందలి తరువాతి
 మెట్టుత్రొక్క సాధ్యముకాదు. ప్రాణ-మనః-శరీరముల
 అడ్డగోడలనడుమ ప్రత్యేకమైయున్న అహంతచే నేర్పడిన
 యిప్పటిస్థాయితో ఏకీభావమున నుండుట మానవల
 యును. కావున అహంకారమునువీడని అతిమానవత్వ
 ముండఁజాలదు. వాస్తవమున కిది స్వోక్తివ్యాఘాతము.

ఏలన అట్టి యతిమానవత్వము వేరలందు బంధింపబడి యున్న యిప్పటి మానవత్వముయొక్క ధర్మములను నిజముగా నతిక్రమింపదు, అంతగా చేసినచో, వానిని విపులములను, ఉన్నతములను జేయును మాత్రము. ఆపని సాధింపఁదగినది కావచ్చును; కానియది ప్రకృతి-పరివర్తకమైన స్వాతిక్రమణముగాని స్వసంభూతిగాని కానేరదు.

అదియునుగాక మనోమయ సత్తయొక్క స్థాయి సంతను అతిక్రమించినఁగాని, ఆరోహణ సమగ్రముగా సిద్ధింపదు; ఒకవేళ సిద్ధించునన్నను, సంపూర్ణముగా క్రియాశీలము గానేరదు. మన అహమును వీడి అధ్యాత్మ సత్తయొక్క ఉపలబ్ధిని మనోభూమికపైఁ బడయవచ్చును. మనము తాత్త్వికముగా నేమైయున్నామో, దేని యందున్నామో, అట్టి సచ్చిదానందముల యానంత్యము నచ్చటఁ దెలియవచ్చును; కాని ఇది మనస్సునందు చైతన్యముయొక్క ప్రతిబింబ మగును; లేదేని చైతన్యమునందు మనస్సు మిగుల మిగుల నిమగ్నమైపోవుట యగును. మఱియు ఈనిమగ్నత కడముట్టినదై, మన కర్మసామర్థ్యముయొక్క కేంద్రమును రూపఱఁజేయును. ఏలన, మనస్సు పృథక్కారి యగుటచే దాని కర్మ

కేంద్రముకూడ పృథక్కారి కాక తప్పదు; దివ్యసత్త
మన యందు మన అహంతద్వారమున బ్రవర్తించును.
కావున ఈమార్గమును మన మనుసరించితిమేని, అది
యీ మనస్పష్టిగతమైన సంభూతియొక్క విరామము
కొఱకును, చైతన్యముయొక్క ఒకానొక స్థితిశీలమైన
వైశ్చల్యమునందు నిద్రించుకొఱకును, బహుశః తద్ద్వార
మున విశ్వాతీతమైన సత్తలోనికి తిరిగి చేరుకొఱకును
సమర్థమైనచో కావచ్చును. వ్యష్టి విశ్వాతీతమైన స్థాయి
యందు తననుఁ దా లగించుకొనును, అపు డతని యానం
దము గాఢ సుషుప్తియందలి యానందమువంటి దగును.
అతఁడు సచ్చిదానందముయొక్క పరసత్తతో కలసికొని
అందు తననుఁ దాఁ గోల్పోవును. ఎల్లప్పుడును సాగు
చుండునట్టియు, ఎన్నటికిని కడపటితుదిని చేరనట్టియు
అభివ్యక్తియందు అతీత సచ్చిదానంద మనుభవించెడు
ఆనందమునందుండి యతఁడు తననుఁ దా విడిపఱచుకొను
చున్నాఁడు. ఏలన దివ్యసత్త తన యతీతత్వమునందే
నిబద్ధమై యుండలేదు; సంభూతియందు దుఃఖముగాని,
దానియెడ ఏవముగాని దివ్యసత్తకులేవు. మనోమయ
మొనర్పఁబడిన వ్యక్తివలె నివృత్తిముక్తియం దాసంభూతి
నుండి శరణుగొనుట దివ్యసత్తకు అవసరము గాదు.

విజ్ఞాన సత్తయొక్క ఆవశ్యకత

మూలమగు అసంభూతి యందు నిత్యము క్తమై, సంభూతి యందును అమృతమగు దివ్యసత్తవలె మనమును ఉండఁగోరుదుమేని, అనఁగా ఉపనిషత్తనఁదగునట్లు, 'అసంభూతిచే మృత్యువును తరించి, సంభూతిచే అమృతత్వమును బడయుదుమేని'*, సత్తయొక్క సంకల్పచేత నానందముల కేంద్రమును వేటొకదానిని—ఎచట విశ్వాతీతమును విశ్వమును వ్యస్తమును తమ ఐక్యమును, ఐక్యమునందలి బహుత్వసంబంధములను సహజవశిత్వమునందు జేపట్టియుండునో అట్టికేంద్రమును—మనము కనుఁగొనవలయును. అది మనోమయమైన సత్తయందును చేతనయందును గల అపరోక్షభూమికపై (ఇట్టిభూమిక కలదు) సంపూర్ణముగా వశము కాదు; అది మనోఽతీతమైన విజ్ఞానమునందే గ్రహింపఁబడవలయును. కావున మనోమయసత్తను విజ్ఞానమయసత్తగా పరిణతము చేయుటయే మార్గము.

శ్రీ అరవింద దర్శనము

చిన్తయ విజ్ఞాన సత్త

ప్రతిమితమైన మానసికతనుండి, విభాజకమైన చేతన
నుండి, అవిద్యాగతమైన అహంతకుఁ జెందిన
ఆలోచించుట, జీవించుట, ప్రవర్తించుట, అనుభవించుటల
యొక్క పద్ధతులలోనుండి, స్వప్రతిష్ఠితమైన అధ్యాత్మ
సత్తయొక్క ఆనంత్యములోనికిని, అతీతముయొక్క
సన్నిధానముచే జ్యోతిచే నియమింపఁబడు విశ్వచేతన
లోనికిని, విజ్ఞానమయుడైన అధ్యాత్మవ్యక్తికిఁ జెందిన
ఆలోచించుట, జీవించుట, ప్రవర్తించుట, అనుభ
వించుటలయొక్క పద్ధతులలోనికిని ఎదుగుటయే దివ్య
జీవితములోని కారోహించుట. మనుష్యునందలి ప్రకృతి
యొక్క పరిణామమున కీ పరిపాకము సాధ్యమని మన
మరయఁగలము; ఇది మనుష్యుని ఇప్పటి యునికి

యొక్క శిఖరములం దంతటను సూచింపఁబడుచున్నది. ఇది ఇప్పటి అవాప్తిరేఖ కావల సాధ్యమైయున్న మఱునటి ప్రాప్యము. జాతివ్యక్తుల రెంటిని ఉచ్చస్థితికి తఱుము ప్రేరణకును, సంపూర్ణతకొఱకు తపింపఁజేయు తుంధకును ఈ ప్రాప్యమే లక్ష్యము కావలయును.

ఉనికియొక్క అల్లికయం దంతటను పరిణామము యొక్క సూత్రము. దేశకాలములందు వ్యాప్తమైన తన ఆత్మ - భావన ఉపాదానముగా, మాతృకగా, నిత్యః డీప్రపంచమును సతతమును తనసత్తలోనుండి అభివ్యక్తము చేయుచున్నాఁడు. తన అధ్యాత్మసత్తను విశ్వమునం దంతరితము జేసి విశ్వముయొక్క రూపము లందు దాని నావిష్కరించుచున్నాఁడు. కాని పరిణామ మనఁగా బీజస్థితియం దున్నదానియొక్క క్రమితమైన యభివృద్ధి, దృశ్యమునం దంతర్హితమై కనఁబడకున్నదాని యొక్క యభివ్యక్తి. ప్రథమజీవపదార్థముయొక్క తుద్ర బీజమునందు — ఇచటను చైతన్యము జీవపదార్థము యొక్కరూపునం దంతర్లీనమైయున్నది — దివ్యప్రజ్ఞ లేక “భావము” (Idea) మనుష్యునియొక్క భౌతికాకృతి నెట్లు దాచియుంచినదో, మనుష్యునిపశుత్వ మత్యంత ప్రబలమైయున్న దశయందును మఱియు పరిమితమైన మనుష్య

త్వమునందలి స్వాభిమానము సునిరూఢమై యున్నదశ
యందును దివ్యవ్యక్తియొక్క ఆధ్యాత్మికాకృతిని అట్లే
మనుష్యునందు దాచియుంచినది. కాని నభివ్యక్తము
చేయుట మనుష్యుని నియతి. స్వజన్మపరంపరల చక్రము
నందు లేక మానవజాతియొక్క ప్రళయప్రభవముల
యందు మనుష్యుఁ డితర మేమి చేసినను, ఏస్థితిని ప్రాప్తిం
చినను, ఏమి నిష్పన్న మొనర్చినను అదంతయును
అతని పెరుగుటయందలి భిన్నదశలయొక్క పని, అతని
యాత్రాసథమునం దతఁడు చూపు శక్తియు, ఆనంద
మును; కాని లోని దివ్య నభివ్యక్తముచేయుట కొదువ
లేని సమాప్తి, చేరవలసిన గమ్యము. ఇది క్రమికమైన
పరిణామముచే, సంవర్ధనముయొక్క సతతగతిచే, జన్మ
ముల యుగముల వివిధపరిసరముల శ్రేణీపరంపర
లలో, అనేకదశల ద్వారమునను, అనేకక్రమముల
ద్వారమునను నెఱవేఱునట్టి ఆవిష్కృతి. దీనియందు
ఆరోహణ పతనము లనేకములు. తననుఁ దా నత్యంతము
దాటి దూసికొనిపోవుటకైన తహతహ, మఱియు తన
మిక్కిలి దిగున “ నేను ” లోనికి తిరిగి తిరిగి పతనము;
కాని దీని కంతయు మొత్తముమీఁద ఫలితము, రహస్య
ముగా నున్న ఒక భావితముకేసి, ఒక ప్రాప్త్యము లేక

శ్రీ అ ర వి ం ద డ ర్శ న ము

అదర్శమునకేసి మనుష్యుఁడు ముందునకు నడచుట. జంతువట్లు తన యిష్టస్వభావమునందు అజ్ఞానముచే తృప్తిపడి నిలుచుట అతని నియతయందు వ్రాయఁబడలేదు. అతనియందు పశుసత్త కలదు ; అతిక్రమింపఁబడిన దయ్యను, అది యింకను అతని ఆత్మపరిజ్ఞానమునకును, అతని సంకల్పిత లక్ష్యములకును సంకోచమును కల్పించుచున్నది. కాని అతనియందు దేవతయుఁగలదు. అయ్యది రహఃస్థితమై ఇంకను జన్మపథయనిదై జన్మమును కాంక్షించుచున్నది. మానవుని సామర్థ్యములయొక్కయు, వర్తనములయొక్కయు ఉదారోచ్ఛ్రితములైన ఒత్తిడులయందు, ఎచట నతఁడు తనలోని రహఃప్రేరణయొక్క వెలుఁగురభసముల ననుభవించునో అచట నది జన్మగ్రహణమున కాయత్తమగుచున్నది.

పార్థివప్రకృతిచే నృప్టింపఁబడిన జీవులన్నింటిలో మనుష్యునకు ప్రత్యేక స్థానమిచ్చెడు ఒక విలక్షణత కలదు. అతనియందు ప్రకృతి తనుఁదాను బుద్ధిపూర్వకముగా, సజ్ఞానముగా అతిక్రమించుకొనుటకై ప్రయత్నించుచున్నది. ఈప్రయత్నము మొదట మానసికము, తరువాత క్రమముగా నాధ్యాత్మికము. మనుష్యునందు తప్ప వేఱుచోట ప్రకృతియొక్క యీ స్వాతి

క్రమణప్రయత్నము వేకువకు క్రిందివైయున్న శక్తి సంకల్పముల ద్వారమునను, కేవలము భౌతికములును ప్రాణికములును నగు సాధనములవలనను జరుగుచున్నది. మనుష్యునం దీ విలక్షణమైన క్రొత్తకు హేతు వేమన, అతఁడు తన ఊర్ధ్వమున కేసియు, తనచుట్టును, తన క్రింది వైపునకును చూచెడుమనస్సు; అతఁ డతిక్రమించిన ఒక క్రిందియాత్మ యుండుట నతఁ డెఱుంగుచున్నాఁడు, తన మొదటిదశలయందలి ప్రవృత్తులయొక్క ప్రస్ఫుతిచే, ఇంకను అచటి క్రిందియాత్మ చే ఆకృష్టుఁడగుచున్నాఁడు; దాని నిప్పటికిని సునిశ్చితముగా అతిక్రమింప వలసియే యున్నాఁడు. మఱియు తన యిప్పటి ఆత్మయందు విపుల మొనరించి సమగ్రము చేయవలసియున్న సామర్థ్యముల కలిమి నతఁడు గమనించుచున్నాఁడు; తనయం దొకా నొక జవము వేటొక ఉచ్చమైనట్టియు, అధిగమ్యమై తోచునట్టియు ఆత్మలోనికిఁ జేర శ్రమించుట ననుభవించుచున్నాఁడు. ఈప్రేరణయొక్క తాత్పర్యము పూర్ణ వైశద్యముకల రూపుతో మనుష్యునం దింకను వెలయుట లేదు; అట్లే మనుష్యజాతియును వృద్ధివైపుల్యములఁ బడయవలసిన యక్కఱను సర్వసాధారణముగా అనుభవించుట లేదు. ఏలన మిక్కిలి దిగువతెఱఁగు మను

ఘృనం దింకను ప్రకృతి తనస్థూలమును, జడమును, అప్రాప్తచేతనమును అయిన క్రియావిధానమును, అంధ ప్రక్రియను నిలిపియుంచినది; మఱియు మిక్కిలి పై తెఱఁగు మనుఘృనందును కొంత దృష్టిశక్తితో, కొంత యాత్మజ్ఞానముతో, కొంతయూర్ధ్వకాంక్షతో మొగదల యెఱుకనుమాత్ర మించుక వెలుఁగుచేసినది. మానసి కముగాను, ఆధ్యాత్మికముగాను మఱింత మఱింత విరివియైన ఆత్మజ్ఞానమును బడయుటయు, మఱియు నీపరమసంసిద్ధిని లక్షించు స్వపరిజ్ఞానసహితమైన ఉద్యమమునందు మన మానవసత్త నంతను సాకల్యమునఁ గైకొనుటయు, మఱియు ఆ ఉద్యమముయొక్క బల వేగములను మనసత్తయొక్క అన్ని విధములపై, వృత్తులపై ప్రయోగించుటయు భాగవతజీవితమును జేరుటకు మొదటి యావశ్యకము.

మన యాత్మజ్ఞానము లోలోనికిఁ బ్రవేశించిన కొలఁదియు, దేనిని మన మిపుడు స్వాతిక్రమణమని నిరూపించుచున్నామో వాస్తవమున కది స్వసంభూతియే యని కనుఁగొందుము. స్వాతిక్రమణ మన, ఈ ప్రకృతి యొక్క యిప్పటి బాహ్యవిధానము నతిక్రమించుట; కాని మఱియును అది యొక ఆంతరవాస్తవముయొక్క,

రహాగత తత్త్వముయొక్క సంభూతి. ఆవాస్తవమే, మన యథార్థసత్య; ఇప్పటి మనయునికి దానియందుండి మనము కైకొన్న ప్రారంభసామగ్రి, మఱియు మన స్వావిష్కృతి కేర్పడిన యొకరంగస్థలము. ఆ హేతువుచే, పశుధర్మమైన మన దిగువకడ యాత్మను మఱియు మనోధర్మమైన యిప్పటి యాత్మను అతిక్రమించుటయన, ఈ నిర్మాణములయందు చైతన్యముయొక్క స్వావిష్కార విధానమున కేది సారభూతమో దాని నశింపజేయుటయు, ఉన్మాదిండుటయు కాదు. వానిని వాని యావలి శక్తియొక్క ఉపకరణములను గావించియు, వాని క్రియావిధానములను ఆశక్తియొక్క కర్తృక్రమములోని కెత్తియు, వానిసహజములగు ప్రయోజనములను అర్థములను ఆ శక్తియొక్క ఉత్తర ప్రయోజనములలోనికిని అంతరార్థములలోనికిని అనువదించియు, వాని ప్రవృత్తియొక్క పద్ధతులను ఉద్దేశములను పూర్తిగా మార్చివైచుట. శరీరమున వర్తించు మనోమయసత్య యీ మనుష్యుడు. శారీరిక జీవితముయొక్క తొలుతటి స్వాభిమానములచేతను, శక్తినంకుచితికి హేతువులైన దానియొక్క నిలుకు సుతారములచేతను అతడు మిగుల నడ్డగింపబడుచున్నాడు, వానికి చాల అధీనుడగు

శ్రీ అరవింద దర్శనము

చున్నాఁడు. తన మనోమయసత్తయొక్క శక్తియందతనికి చాలినంత సమృద్ధి చిక్కకుండుటయు, మనస్సుయొక్క ధర్మముల విషయమునను, సామర్థ్యముల విషయమునను చాలినంత జ్ఞానము కలుగకుండుటయు దీనికి హేతువు. ఏలన అతఁడు మనస్సుయొక్కయు తద్వర్తనముయొక్కయు ఇపుడున్నరూపును, అనఁగా జడపదార్థాంతరితమైన చైతన్యముయొక్క గతఃకరిణామప్రక్రియయందది యేరూపుపొందినదో ఆరూపునే మిక్కిలి యధికముగా చూచుచున్నాఁడు. వాని స్వధర్మమునందు వానిరూప మేమో, వానికి నివాసమైన శారీరిక జీవితమును పూర్తిగా అధీనముచేసికొన్న పై అవి యేరూపు చేరఁగలవో ఆరూపును మిక్కిలి స్వల్పముగాఁ జూచుచున్నాఁడు. ఐనను ఈ కారణరూపునందలి శక్తి నొకింత నతఁ డేదో చూడకపోలేదు; చూచి దానిని బడయుటకును విస్తరించుటకును ప్రయత్నించుచున్నాఁడు. కాని ఈ చూచుట ఆశక్తి తన ఉరవడిచే నెచట నెచట పైకడ బయల్పడినదో అట్టి తావులందు; కాని ఆ తావులందది యింకను శరీరప్రాణముల అధికారములను, అభినివేశములను, అభ్యంతరములను మన్నింపక తప్పదు. మనస్సులోపలనున్న విశాలశక్తులే అతనికింకను గుహ్య

ములు, అద్భుతములు; మఱియు నివి చైతన్యవిజ్ఞానముల
యందలి గుహ్యతరములైనట్టియు, అద్భుతతరములైన
ట్టియు శక్తులకడకుఁ గొంపోవును. మనస్సుయొక్క బహి
ర్గతములైయున్న ఉత్తమశక్తులేనియు — బుద్ధి, భావన,
స్వవశిత్యమునుసాధించిన ఇచ్ఛాసంకల్పములు, రసవృత్తి
యొక్కవీక్షణము, ఇవన్నియును వాస్తవమునకు విజ్ఞా
నముయొక్క జ్యోతినుండి ప్రసరించి దారియందు వంపఁ
బడిన కిరణములు, విజ్ఞానముయొక్క జవములోనుండి
వెడలిన బలములయొక్క మోటురూపములు. ఇవి
మనస్సులోనికి దిగినవై, దాని నైజమును చేకొన్నవై,
సశరీరమును 'ప్రాణవశమును అయిన మానసికతకుఁ
జేరిన వ్యాపారములయొక్క శ్రుతికి తప్పుఁ దా దింపి
కొనినవై తమ సమగ్రకార్యము నాచరింపలేవు. కావున
చైతన్యవిజ్ఞానముల స్వవ్యాపారమునకు మనస్సునుతెరిచి
వానికార్యముల కవరోధమును తొలగించుటయు, మనస్సు
నందలి వివిధప్రయోజనమును చైతన్య విజ్ఞానముల
యందలి విపులతర సంగీతియొక్క స్వరములఁగా మార్పు
టయు దివ్యజీవితమును చేరుటకై వలసిన వేటొక ఆవశ్య
కము. భూమిపైన ఈమనుష్యుఁడు సశరీరమైన చైతన్య
సత్యయు విజ్ఞానసత్యయు కావలయును.

ఆధ్యాత్మికతను సాధించుట. అన్నింటికంటెను ముఖ్యమైనట్టి యక్కట, ఏలన విజ్ఞానము లేక అతిమాన సము ఉపకరణముమాత్రము. భౌతికపదార్థమందు సచేతనమై, తనబాహ్యనిర్మిత్యం దింకను తన్నుఁ దా నెఱుఁగకున్నట్టి ఆత్మకును, దాని భౌతికజీవితమునకును మనస్సెట్లు విలక్షణమైన ఉపకరణమో, అట్లే సంపూర్ణమైన ఆత్మజ్ఞానముతో జగమునందు వర్తించు ఆత్మకు విజ్ఞానము విలక్షణమైన ఉపకరణము. మనోవిజ్ఞానము లనఁబడు ఈచేతనాశక్తులు రెండును సత్తయందు భూమికపై భూమికగా నేర్పఱుపఁబడిన యునికియొక్క, లేక విశ్వబింబముయొక్క అధరోత్తర బింబార్థములకు, అనఁగా క్రమముగా అపరార్థమునకును, పరార్థమునకును జెందినవి. మనస్సు పరిచ్ఛేదకమును విభక్తమునైన క్రిందిచేతనకుఁ జెందినది; విజ్ఞానము అశకలమును ఐక్యకారియునైన పైచేతనకుఁ జెందినది. మనము చేయవలసినది మన యునికియొక్క స్థాయినిమార్చుట, ఉనికియొక్క ఉత్తరగోళార్థమున కధిరోహించుట, మన యథార్థమైన, అపరిచ్ఛిన్నమైన యునికిని ఇప్పటి మన ఆంశికమును, పరిచ్ఛిన్నమును, విసంవాదమయమునైన యునికినుండి వేఱుచేయు సరిషోద్ధు గీటును దాటుట.

చిన్మయ విజ్ఞాన సత్త

ఈ దాటుటయే మన బాటయందు మహాఘటన; ఇంక
ముందు వాస్తవమైన స్వసంభూతి ప్రారంభించును;
ఇంతటితో మన పరిణామమునందలి క్రిందిసాధన దశ
యాగిపోవును. బంగరమూతను తెఱచుటగా* ఉపనిషత్తు
నందు చెప్పబడిన దిదియే; ఈ తెఱచుటచే విరియు మహా
త్తరజ్యోతియందు మన నిజమైనయాత్మను మనము చూచి
తెలిసికొని, 'అతఁడే నేను', 'సోఽహం', అని షలుకఁ
గలము. మఱియు నిది మనము మనయాత్మను స్వవశము
నందుఁ గైకొనుట, ఆత్మయును బ్రహ్మమును అగుట, దివ్య
స్వభావములోనికి మాటిపోవుట. దీనికి మొదటఁ గావలసి
నది ఆత్మజ్ఞానము, ఏలన ఆత్మజ్ఞానములేనిది, ఆత్మసంభూతి
యుండఁజాలదు. మఱియును, మనయందున్న ఉత్త
మాత్మయే జగముయొక్కయు, సర్వసత్తయొక్కయు
ఆత్మగావున, ఆత్మ నెఱుఁగుటయే భగవంతు నెఱుఁగుట,
బ్రహ్మము నెఱుఁగుట, నిత్యమును సమస్తమును ఐన
దాని నెఱుఁగుట. ఈ పై మార్పును నిర్వర్తించు ఐంద్ర
జాలిక రహస్యమును మనోబుద్ధులెఱుఁగవు; దానికొఱకు
వీనికి పైనున్న యొకశక్తికడకుఁ బోవలయును. మన

---

* హిరణ్మయేన పాశ్రేణ సత్యస్య అపిహితం ముఖం; తత్
త్వం పూవన్ అపావృణు " ఈశ.

• యందలి అధ్యాత్మ సత్తయే మన మానవసత్తను ఆధ్యాత్మికము చేయఁగలదు; మనయందలి భగవంతుఁడే భాగవతజీవితములోనికి మనల నెత్తఁగలఁడు.

కావున మనయందలి ఆత్మను, చైతన్యమును కనుఁ గొనుటయే అన్ని కనుఁగొనుటలలో పరమమైనది. మన మానవసత్త నీయుత్తమజ్యోతికిని, ఈ మహా పరివరన మునకును సంసిద్ధముచేయుటయే మన మానసికతయొక్క శ్రేష్ఠసాధనకెల్లకును ఏకప్రయోజనము, పరమమైన ఆంతర్యము; మన తత్త్వానుశీలనమునకు, మనమతమునకు, మన ధర్మకాంక్షకు, రసానుభూతికొఱకైన మన యాశంసకు, మఱియు మనస్సాత్కృతమైన ప్రాణభూమిక యందలి క్రియాసంకల్పమునకుఁ గూడ ఇదియే పూర్వ నియతమైన సాఫల్యము. కాని దీనిని గనుట కివి మొదట తమ ఉత్తమములైన సామర్థ్యములను, రహఃప్రయోజనములను గ్రహింపవలయును. తత్త్వశాస్త్ర మాత్మ యొక్కయు జగముయొక్కయు సవ్యగోజ్ఞానమును బోధింపవలయును; కాని కేవలము దృశ్యమును మాత్రమే పరీక్షించు ప్రకృతిశాస్త్రము లందించెడు బాహ్యజ్ఞానములను గైకొని, అందుండి అనై కాంతికము లగు వ్యాప్యవ్యాపక సంబంధములను నిరూపించుటయే తన

పనిగా పెట్టుకొనునేని, లేక, బుద్ధియొక్క సామాన్య విభావనలను (Concepts) పరిశీలించి వాని నొక నిబంధనయందు కూర్చుటయే కర్తవ్యమనుకొనునేని, అది మనలను మనచుట్టును గీయబడియున్న గిటిలోనుండి దాటింపఁజాలదు. ఈవిధమున నది ఆగితిని కొంత పూరింపవచ్చును, అందు మనకు కొంత ఎక్కువ సావకాశమును కల్పింపవచ్చును. దృశ్యజగమును గూర్చిన జ్ఞానము మన మనోస్పృష్టికిని బాహ్యజీవితమునకును అధికశక్తిని ప్రాప్తింపఁ జేయఁగలదు; కాని ఆత్మనుగుఱించి నట్టియు భగవంతుని గుఱించినట్టియు జ్ఞానమే మనకు ముక్తిని కైవసము చేయఁగలదు. ప్రపంచమునకంటె గొప్పదయగు సత్యమును మొదట గ్రహించి, దానిని మన యనుభవమునకు నిజముచేసికొన్నఁగాని ప్రపంచమే యథార్థముగా ఎఱుఁగఁబడదు. తత్త్వశాస్త్రము మొదట సీదృశ్యజగతియొక్క హైతుకతను విచారింపవచ్చును; మనజ్ఞానమునందలి విషయవిషయముల పరస్పరసంబంధములను మొదట పరిశీలింపవచ్చును. కాని యిదిబాహ్యమును, ప్రారంభదశలోనిదియు నగు క్రిందిపని—సత్యయొక్క అధరగోళార్థమునకు, అవరార్థమునకు మాత్రమే చెందిన జ్ఞానము. ఇంతకంటె అధికతరమైన ఆత్మ

జ్ఞానమును, లోనున్న యథార్థమైన ఆత్మయొక్కయు, విశ్వమునందును విశ్వమువెనుకను కల చైతన్యము యొక్కయు జ్ఞానమును అది అన్వేషించుట మొదలిడి నపుడే, దాని ఉత్తమమైన ప్రయోజనము ప్రారంభ మగును. మఱియు కడకు జీవితముయొక్క సర్వమైన ఉచ్చప్రయత్నమునకువలెనే, దానికిని కడ కదియే యథార్థప్రయోజనము. ఈ సందర్భమే మతమునకుఁ గూడ వర్తించును.

మతములందలి బాహ్యోంశ, జీవితమునందు ధర్మమును ఆస్తికతను నెలకొల్పఁ బ్రయత్నించునట్టిది, మన అవరసత్తయొక్క శిక్షావిధానమునకుఁ జేందనది. ఎప్పుడు మతము మానవుని సర్వసత్తను దైవముయొక్క దర్శనాన్వేషణములకై అంతర్ముఖము చేయునో, అవర మైన అతని యీమనోమయాత్మను పరమైన చైతన్య మయాత్మలోనికి మార్చుటకును, అతని దివ్యత్వము నభివ్యక్తము చేయుటకును అది మనుష్యుని ప్రేరించునో, అప్పుడు మతముయొక్క స్వలక్ష్యము వెల్లిడియగు చున్నది. మఱియు నీతియును సాధారణ మానవజీవిత మును హద్దుచేయు ఒకనియమముగా నున్నంతకాలము, దానియద్దేశ్యము నెఱవేలుటలేదు; కాని ఎప్పుడు

మనుష్యుని ఇష్టటి స్వభావమున కసాధారణమైన యొక
 నొకవస్తువు నతనియందు సృష్టించెడు లక్ష్యము దాని
 యీ సాధారణ నియమ నిబంధనముల తుద్రతలోనుండి
 బయటపడునో, మనుష్యునందలి దివ్యత్వమును నిర్దు
 త్తము చేయుటయు, పశుమనోధర్మముల మిశ్రమై
 ప్రతినివిష్టమైయున్న అతనిస్వభావము నాదివ్యత్వమున
 కలవఱుచుటయు తనముఖ్యోద్దేశముగా ప్రసన్నోదార
 మైన దృష్టితో నెప్పుడు వీక్షించునో, అప్పుడు నీతి
 తనప్రయోజనమును నెఱవేర్చిన దగును. ఇక రసాస్వా
 దనవృత్తియు శారీరికము, ఐంద్రియకము, మానసికము
 నైన సంతృప్తిఁబడసి చరితార్థ మగుటలేదు; సౌందర్యము
 నాధ్యాత్మికముగా నుపలబ్ధము చేసికొనుటయే రసాను
 భూతియొక్క పరమార్థము: మఱియు అట్టి ఆధ్యాత్మికోప
 లబ్ధియందు, క్రిందివిధమగు రసాస్వాదమును ప్రాప్తి
 కెత్తఁబడినదై, పవిత్రతమై, కీవ్రతరమైన సంతృప్తికి
 హేతువగుచున్నది. ఇక మనసత్తయందలి కార్యపర
 మైన ప్రాణభాగమునకును శరీరమునం దీ మనోఽధ్యక్ష
 మైన సాధారణ వ్యాపారమును ప్రవర్తింపఁజేసి తృప్తిఁ
 గూర్చుటయే ఏకప్రయోజనముకాదు, ఉచ్ఛతరమైన
 ఆంతరజీవితమునకు వాహనమగుట దాని పరమప్రయో

జనము. ఇదంతయు సాధారణముగా గ్రహింపఁబడకున్నది ; ఏలన మన యీవివిధవ్యాసకములందు మెట్టుపై మెట్టు చందమున నున్న వైవిధ్యముల విచక్షణచేయక, ఆ అన్నిటిని మనము కలగలుపుగా గ్రహించుచున్నాము. ఈభేదముల ననుసరించియే యీ వ్యాసంగములయొక్క ప్రయోజనములందును తారతమ్యములు ; ఇవియును స్వరగ్రామము చందమున ఉచ్చనీచస్థానములు కలవగుచున్నవి. కావున మనము సాధింపనున్నదానికి, మనము కా గమకించుదానికి ఈప్రయోజనగ్రామమునందు ఉచ్చతమమైన దేదో అదియే శ్రుతి నొసఁగవలయును. మనుష్యుని ఆధిక్యాతిశయ్యముల ననాదరించి స్మారణత్వమునే పూజించునట్టియు, కార్మికత్వ - ఉపయోగ్యముల నారాధించునట్టియు ఆధునికవిచారణవలెఁగాక, ప్రాచీనవిచారణ మనుష్యప్రకృతియందలి యీ తారతమ్యముల యొక్కయు, మఱియు ఉత్తమాధమ మధ్యమము లైన తన వివిధసామర్థ్యములమధ్య నది తూఁగాడుచుండుట యొక్కయు తాత్పర్యమును గ్రహించియుండెను. ఉత్తమమును గుర్తించి సర్వవిషయములందును దానిని లక్షించుటయు సాధించుటయు పూర్వదృష్టియందు, ప్రకృతి ఆత్మకు విధిగా భుక్త

చిత్తయ విజ్ఞాన సత్త

మొనర్చవలసిన హక్కుగా గమనింపఁబడెను. మఱియు ప్రకృతియే మన మానసికవ్యాసంగముల యన్నింటి యొక్క అగ్రములనుండి ఒకే లక్ష్యమును నిర్దేశించు పెక్కు చూపుదువ్రేళ్లను పైకెత్తుచున్నది : ఈ లక్ష్యము దివ్యమును ఆధ్యాత్మికమునైన యొకానొకనస్తువు ; ఇది మనము చూడఁగలట్టిది, ఎఱుఁగఁగలట్టిది, ఆనందముతో ననుభవింపఁగలట్టిది, మన మారాధింపఁగలట్టిది ; ఇదియే యగుటకై మనము యత్నించుటకును, మఱియు నట్లే మనయెల్లయునికియందును దీనిని బ్రకటించుటకును వీలయినట్టిది.

ఈ మానసిక సాధనలవలన మనసత్తయొక్క మనోమయ ప్రాణమయాంశలందు పరసత్తయొక్కదీప్తిని కొంత ప్రతిబింబింపఁ జేసినచో చేయవచ్చును. కాని దానిలోని కడుగుటకు మనము చేయవలసిన దింతకంటె నధికము — మనచేతనయొక్క స్వభావము నంతను మార్చివేయవలయును. పరిచ్ఛేదకమగు నహంత నాశ్రయించిన వ్యష్టియగు మనుష్యుఁడు సమష్ట్యాత్మకమైన వ్యష్టిగా మాటుట దీనికి మొదటియావశ్యకము. ఎలన మన యిప్పటి యీ స్థాయియందు వ్యక్తి స్వకేంద్రము నందు తనకై తానుజీవించుచున్నాఁడు, భగవంతునుండి

విడిపడియున్నాఁడు, తన 'అహము' కంటె అన్యమైన
సర్వమునుండియు చీలియున్నాఁడు, పరిచ్ఛేదక మగు
నహంత నాశ్రయించిన అనుభూతి హేతువుచే సమష్టి
నుండి పృథక్కరింపఁబడియున్నాఁడు. ఇదియే అజ్ఞానము
యొక్క మిక్కిలి బిగుతుముడి. కాని అధ్యాత్మసత్త
యందు విశ్వాతీత-సమస్త-వ్యస్తములు ఐక్య చేతన
యొక్క యానందము సనుభవించును; దానిలోని
కెదుగుటయన్న మన పృథక్త్వముయొక్క అనుభూతిని
వీడి, ఇతరులతోడను సమష్టితోడను దివ్యసత్తతోడను
ఐక్యము సనుభవించుట. మన ప్రయత్నముం దన్నిం
టను ఇదియే సారవిషయముగా స్ఫుటముగానో అస్ఫు
టముగానో గుర్తింపఁబడుచున్నది. ప్రేమచేఁగాని
అన్యమార్గమునఁగాని, భగవంతునకును మానవునకును
దగ్గఱ యగుటయే మతములయొక్క లక్ష్యము; జ్ఞాన
మును పురుషభేదముచే భేదింపనిదానిని — అనఁగా
పురుషతంత్రము కానిదానిని గావించి, తద్ద్వారమున
వ్యష్టికల్పితములైన వికారములచే స్పృశింపఁబడని సార్వ
త్రిక సత్యమును సాధించుట తత్త్వశాస్త్రమునకును
ప్రకృతిశాస్త్రములకును లక్ష్యము; విశ్వవ్యాప్త మైన
సౌందర్యము సనుభవించి యావిష్కరించుట శిల్పము

యొక్క మూలధర్మము; పరార్థముకొఱకు స్వార్థ
త్యాగ మొనర్చుట ధర్మచేష్టయొక్క ఉత్తమ స్రయ
త్నము; మానుష్యకము కొఱకు జీవించుట సంఘ
జీవనముయొక్క విపులతమమైన యాదర్శము.
మన మానసికతయొక్క యిప్పటి మట్టిముపై మనము
కట్టుపడి యున్నంతకాలము, ఇవన్నియు చాల సాపే
క్షికముగా మాత్రము సాధింపఁబడఁగలవు. మన
సత్తయందలి సమష్టివృత్తియొక్క నిజమైన నిజమును
మన మెప్పుడు చేరఁగలమన్న, మనయునికి చిదాత్మ
యొక్క విశ్వచేతనలోనికిఁ బెరిగినప్పుడు. ఇపుడు మనము
క్షేత్రపూర్వకముగా యత్నించి స్వల్పముగా, ఆభాసగా,
మొదటిమెట్టుగా సాధించెడు నిదంతయు ఆచేతనయందు
సహజస్థితియు, సహజవృత్తియు, వాస్తవమును శక్తి
నీనెడు వస్తువును అగును. కావున, ప్రాచీనవిజ్ఞానము
విస్పష్టముగా లక్షించినవిధమున, సర్వముతో ఏకాత్మ
యగుట ప్రథమలక్ష్యము; కాని ఆత్మయొక్క ఈవిశ్వ
చేతన విశ్వమునందు తన్నుఁ దానభివ్యక్తము చేసికొను
భగవంతునియొక్క ఒకానొక యచ్ఛమాత్రము. వ్యక్తి
భేదమును తొలఁగించుటచే చేతనయందు సర్వాత్మ
భావమును బడయుటయేగాక, సక్రియమైన ఏక్యాను

భూతియందును సర్వముతో నేకాత్మ కావలయును. ఇది యెట్లు సాధ్యమగు నన్న, ఈ ఏకాత్మ్యమును, మన సామర్థ్యముయొక్క పరమపరిమితివలనను, భగవంతుని తోడి ఏకాత్మ్యముగా పరిణమింపఁజేయుటవలన. సర్వ భూతుఁడును భగవద్భూతుఁడును ఐన వ్యక్తిత్వార్థమునఁ బ్రవర్తించు భగవత్సత్తయందు జీవించుటయే, భాగవత జీవితమునం దారోహింపఁదగిన ఉత్తమశిఖరము.

తన అత్యున్నతమైన ఉన్నతస్థితియందా, తనకు సామాన్యమును సహజమునైన స్థాయినివీడి ఒక అసామాన్యమైన మానసికతలోనికి మన స్సారోహించి నపుడు, ఆధ్యాత్మికమగు విశ్వచేతనయొక్క యనుభూతి నది పడయఁగలదు. కాని ఈ పడయుట వైవశ్యావహమై మనస్సునందు పడునట్టి ఒకచైతన్య ప్రతిఫలనము; లేదేని, మనస్సు చిదాత్మయందు తన్నుఁ దాఁగోల్పోవుట, జ్యోతియందు గ్రస్తమైపోవుట, పురుషావిభేదతయందును, సమష్టిత్వమునందును మునిగిపోవుట. నిష్క్రియమైన ఆధ్యాత్మికత కిది చాలినది కావచ్చును; సక్రియమైన ఆధ్యాత్మికత అన్యాయముగా ఇందు ప్రాపింపఁబడదు. సక్రియముగా సర్వముతో ఏకాత్మయగుట యన, సర్వముతో క్రియయందును

చిత్త య విజ్ఞాన సత్య

ఒకయెడఁద, ఒకమతి, ఒకయొడలును అగుట ; అనఁగా అద్వయాత్మయొక్క సమష్టిమానసమునందును, సమష్టి ప్రాణమునందును, సమష్టిభౌతికసత్తయందును ప్రసరించి జీవించుట ; కాని యిది మనస్సునందలి చైతన్యమున కెప్పుడును పూర్ణముగా సాధ్యము గాదు, ఏలన భేదము నాశ్రయించి వ్యవహరించుటయే మనస్సుయొక్క లక్షణము ; దాని చర్యలందును, సంబంధములందును అది ఆవరణముల మీదుగా, ఒకానొక స్పర్శచేవలె, చాచిన చేతుల నందుకొనుటచేవలె, అన్యమును కలిసికొనును. ఇది ఆవరణములనుగూల్చి సతతమైన ఐక్యమునందు జీవించుట కాదు. తన ఐక్యమునందు, విశ్వమును జూచు తన అఖండవీక్షణమునందు, చైతన్యముయొక్క సహజమైన వృత్తి అతిమానసము ; మానసవృత్తి, ఎంత గొప్పగాఁ జూచినను, అప్రాథమికము, జన్యము. ఈ అప్రాథమికము నందుండి ప్రాథమికము లోనికి, మానసికచేతనలోనుండి విజ్ఞానచేతనలోనికి చేరుట ఆరోహణమునందలి ముందు యత్నము. కాని ఈయత్నము నఫల మగుటకు మనస్సు కొంతవఱకైనను ఆధ్యాత్మికతయందు స్థిరపడియుండవలయును. అంతవఱకును సాధ్యమైనది భాగవతజీవితమునందలి యొకమాదిరి

ప్రారంభదశ, అధ్యాత్మభావముచే భావితమగుచున్న మనసుతో ప్రవర్తించుట. ఈదశయందు మానసిక భౌతికావరణములమీదుగా మనసుతో మనసు, ప్రాణముతో ప్రాణము కలియుట తఱుచై, సులభమును శీఘ్రమునై, సతతమై, కడకు సహజమగును. అంతట మనయునికి చాల స్వల్ప మొనర్పఁబడిన భేదముపై, యించుక వికల్పముగల ఐక్యముపై ఆకారింపఁబడ వచ్చును. ఇట్టి గాఢతరమగు జీవితములోనుండి యింకను పైకిఁ జని, మన చేతనయొక్క సామర్థ్యములను, అభ్యాసములను చైతన్యమునందలి అతిమానసికశక్తులయొక్క ప్రతిఫలనములఁగా, నిమ్నవృత్తులఁగా మార్పుట యింకొకమెట్టు. మనయం దిట్టి ప్రతిఫలనము కొంత యిదివఱకే కలదు : కాని యిది క్వాచిత్కము, ఆంశికము, అనియతము. అధికపరిణతి గల మనుష్యులందది అధికమైన వెలుఁగుతో స్ఫురించినను, సాధారణ మానసికతయం దది విక్షిప్తమును, అశిక్షితమును, అవరుద్ధమును, మిశ్రితమునై చూపట్టుచున్నది. దానిని విశుద్ధమును, నిశితమును చేయనగును ; మఱియు కడకు దానినే మన బుద్ధి - సంకల్ప - రసగ్రహణ - సంవేదనలయొక్క సహజవృత్తి యగునట్లు సాధింపవచ్చును.

ఈకష్టసాధ్యమైన అవాప్తికిఁగూడ ఆవలయైయున్న మెట్టు
మన పరిధినిదాటి పూర్తిగాఁ బైకిఁజేరుట, విజ్ఞాన ముప
కరణముగాఁగల చిత్సత్తలోనికి మనయునికిని సునిశ్చిత
ముగా మార్చివైచుట.

ఉనికియొక్క అవరూర్ధమునందు, అనఁగా మనః
ప్రాణశరీరములయందు, విజ్ఞానశక్తియొక్క ప్రతిఫలన
మునకు, లేక ప్రతినిధియైన వృత్తికి స్వతోభాస లేక
స్వతఃస్ఫురణ యని (Intuition) పేరిడుచున్నాము.
కాని ఈస్వతఃస్ఫురణయందు పెక్కు లంతరువులు. జడ
ద్రవ్యమునకు సహజమైన యొక భౌతికస్ఫురణ గలదు;
మఱియు ప్రాణికమైన స్ఫురణ, అట్లే హృదయకమగు
స్ఫురణ, ఇంద్రియకమగు స్ఫురణ, ఆఱవ ఇంద్రియమై
ప్రవర్తిల్లు మనస్సునకుఁజెందిన స్ఫురణ. మఱియును
బుద్ధియందలి స్ఫురణ. ఇఁక నీబుద్ధి స్ఫురణయందు ధర్మ
గ్రహణకును, రసానుభవమునకును, ఇచ్ఛా క్రియాశక్తు
లకును, ప్రత్యేకముగాఁజెందిన భేదములు; కాని ఇవ
న్నియు తమ యవకాశమునం దణఁగినవై ప్రవర్తించును.
మఱియు ఈస్ఫురణయొక్క అతిబౌద్ధమైన శక్తియు
నొకటి గలదు; కొంత సాధారణములైన పైఁ దెలిపిన
స్ఫురణభేదములకంటె ఇది చాలయరుదు, విజ్ఞానవ్యాపా

రముయొక్క స్వాలక్షణికమైన, సహజమైన మార్గమున
 కిది చాలదాపు; కాని యిది యింకను మనస్సుయొక్క
 బంధనములలో నిలిచియున్నది, మఱియును ఒకవిధ
 ముగా, లేక చాలవఱకు, మనోవృత్తియొక్క పై సరి
 హద్దుక్రింద హద్దుపడుచున్నది. మానసికమైన మనుష్య
 ధర్మముతో మనుష్యుఁడు చేరఁగల ఉత్తమ మిది; ఇది
 యతని మనోమయ సత్తయొక్క ఉన్నతతమమైనశక్తి;
 ఈ అసామాన్య శక్తి నతఁ డీ ఐహికజీవితమునకు సహజ
 మైనదానినిగా పరిణమింపఁ జేయవచ్చును. కాని కేవ
 లము స్వాధికారమునందు ప్రవర్తించువిజ్ఞానము, దాని
 సామర్థ్యములనుగూడ స్వతఃస్ఫురణ (intuition), శ్రుతి
 (inspiration), దృష్టి (revelation) యని మనో
 భూమికలోని వాని యనుకరణములయొక్క పేరుల
 చేతనే తెలిపినను, మిక్కిలి భిన్నమైనది; అది విజాతీయ
 మైన విధమున స్వతఃప్రవృత్తము, నిరంకుశము; తన
 ప్రకాశముచేతనే తనయాజ్ఞ నది యన్నిటిపై మోపును.
 దానిప్రశాంతమైన అధిరాజత్వము కారణముగా స్వార్థ
 సిద్ధి దానికి స్వగతమైయున్నది. అది దైవవిభూతి, మఱియు
 దివ్యమైన ద్రష్టృత్వము. స్వవశిత్వమేకాక, అదియున్న
 పరిసరముపై ఈశిత్వమును విజ్ఞానమునకుఁ గలదు;

అనఁగా అందు స్వరాత్వ సంరాత్వములు.

మనస్సుయొక్క పరమోచ్చదశను జేరుటకైనను, లేక మనస్సుయొక్క సరిహద్దునేదాటి ఆవలకుఁ జేరవలె నన్నను, మన యిప్పటి పరిచ్ఛిన్నమైన సత్రను గడచిపోవలయును. ఇది ఒక నూతనమైన ఆవిర్భావము ద్వారమునను ఒక పరివర్తనము ద్వారమునను ఘటించును. ప్రకృతియొక్క ఆరోహణక్రమమునం దెల్లెడను ఇదియే నియమము. జడద్రవ్యమునుండి జీవమున కధిరోహించుటకు విధానము ధాతుగతమైన ప్రాణశక్తియొక్క నూతనావిర్భావముద్వారమున ; ఈ నూతన శక్తి జడపదార్థమునందలి మొఱతైన వృత్తిప్రతివృత్తులను గైకొని వానిలక్ష్యమున కౌన్నత్యము కల్పించి, వానివ్యాపారము నతిశయిత మొనర్చుచున్నది. మనస్సున కధఃస్థితమైన ప్రాణమునుండి జంతువుయొక్క ప్రాణమున కధిరోహించువిధానము వింద్రియక మానసముయొక్క ఆవిర్భావముద్వారమున; పరిణామావిష్కృతములయిన ఈక్రొత్తశక్తియు వెలుఁగును ఉద్భిజ్జస్తరమునందు ధాతుబద్ధమైయున్న ప్రాణమునుజేకొని, దానిలక్ష్యమున కౌన్నత్యము కల్పించి, దాని వ్యాపారముల కతిశయాతిరేకములను గూర్చుచున్నవి. జంతువు-మనసు

నుండి నరునిమనసున కధిరోహించువిధానము, స్వ నియామకమును స్వసంవేదకమును అయిన బుద్ధియొక్క ఆవిర్భావముద్వారమున; ఈ స్వసాక్షికమైన క్రొత్తచేతనయందలి వెలుగుచే పశువునందలి మొఱటుబుద్ధియు, మతియు నైసర్గికమును (instinctive), ప్రాణికమును, ఇంద్రియకమును అగు విచారణయుఁ గైకొనఁబడి, క్రొత్త విలువ కెక్కింపఁబడి తమ వ్యాపారము నం దాతిశయమును బడయుచున్నవి. మానసికమైన మానుష్యకమునుండి విజ్ఞానమయమైన మానుష్యకమున కధిరోహింపఁ గనుట, సంపూర్ణముగా స్వసంవేదకమును, సమస్తీకృతమును, అఖండమును, స్వప్రకాశముచే గ్రహించునట్టిదియు నగు ఒకనూత్న చేతనయొక్క ఆవిర్భావముద్వారమున ; దీనియందు బుద్ధి, ఇచ్ఛ, రసానుభూతి, హృదయము, ఇంద్రియము, మనోమయముగావింపఁబడిన ప్రాణము, వీనిశక్తులన్నియును గ్రహింపఁబడి క్రొత్తవిలువల కెచ్చింపఁబడినవగును ; మతియు వీనిచేప్తయు శ్రేష్ఠములును ప్రకాశాత్మకములును అగు క్రియావిధానముల రాకచే క్రొత్తవిధమున అతిశయించినదగును. మతియు తమ పరిణతి యందీ విధానములు, పశువిచారణకన్న బుద్ధి యెంత అధికమో బుద్ధికంటె

నిస్సందిగ్ధముగా నంత యధికములై కాన్పింపఁగలవు. ఈ పరివర్తనమునందు, సారభూతమయిన దేదియును విసర్జింపఁబడదు; కాని నూతన సామర్థ్యముల మేలు చందములందు నిర్వహింపఁబడుటచే ఏ క్రిందివ్యాపారముల అక్కఱ తీఱునో అవిమాత్రము విడువఁబడును. ఈ పరివర్తనము అతిమానవత్వమునందు మానవుని ఆత్మసంసిద్ధి, మఱియు మనుజుని మనుష్యత్వమునందు సూచనగానున్న సర్వముయొక్కయు వికాసము.

కాని ఇట్టిమాఱు ఈ క్రిందసత్తపై ఒత్తిడిచేయు ఊర్ధ్వతరాత్తయొక్క పరివర్తకశక్తిచే గాని ఘటించదు; విచ్చుకొనెడి మనస్సునందలి ప్రకృతియొక్క ఊర్ధ్వకాంక్షచే, తీవ్రాశంసచే నీశక్తి ఆహ్వానింపఁ బడవలయును. భౌతికముగా, పశువుయొక్కరూపము క్రింది ప్రాణుల రూపమునుండి పరిణామక్రమమున వెలువడి యుండవచ్చును, ఉండకపోవచ్చును; అట్లే మనుష్యుని శరీరప్రాణములు జంతువుయొక్క శరీరప్రాణముల యందుండి వెలువడి యుండవచ్చును, ఉండకపోవచ్చును; కాని ఒకానొక పై భూమికకుఁ జెందిన నూతనాత్మ వానిపరిణామమున సాయపడుటకై క్రింది కొరఁగకుండ నేని, అవతరింపకుండనేని, వానియం దభివ్యక్తము

శ్రీ అరవింద దర్శనము

కాకుండనేని, ఆశరీర ప్రాణము లింకను పశుబుద్ధికే నివాస మయ్యెడివి కాని, మనుష్యబుద్ధికి నివాసమయ్యెడివి కావు. కాని యింకముందటి పరిణామమునందు నాయపడవల సినది, విజ్ఞానబింబమునందున్న యాత్మ. అది భగవ దాత్మయే. కావున మనుష్యుని ఉత్తాంక్షకడకు భగవత్సత్తయే యొరగినఁగాని యీ మహాపరివర్తనము సాధింపఁ బడదు. ఏలన, మనుజునందు విజ్ఞానముయొక్క అభివ్యక్తియన, స్వాంతరీకములైన శక్తులలో దివ్యమగు నాత్మ యావిర్భవించుటయే యగును. ఆశక్తులు దివ్యమైన జ్ఞానము, దివ్యసంకల్పము, దివ్యమైనస్వభావశుద్ధి, దివ్యమగు నానందము, ప్రేమమయమును ఐక్యమయమును అయిన దివ్యహృదయము. మఱియును కడపటకు (ఏలన సిద్ధియం దిది కడపటిది) అధస్తమములైన ప్రాణ భౌతికములును ఉత్తమసత్తను నహించుకోశములుగా రూపాంతరము చెందవలయును. కాని మనము మాత్రమే భగవంతునియందుండి భగవత్సత్త మనయందులేదేని, అతని ఆనంత్యమునందు ఒక ప్రత్యేకమైన అంతవంతమైన అంశమాత్రమే మన మగుదుమేని, లేక అంతర్వాసియైన భగవంతు నెఱుఁగుట మన కసాధ్యమగునేని, ఈ పరివర్తనముఁగూర్చి భావించుటకుఁగూడ నవసరము

చిన్తయ విజ్ఞాన సత్య

కలుగదు. కాని మనుష్య సత్తయందలి ప్రకృతి యెంత శ్రమించియేని తనలోనిదైవము నెఱుఁగుచున్నది. కావున మనుష్యుని ఆత్యంతికమైన అంతిమనియతి యని యన కున్నను ఈపరివర్తనము, కాలముయొక్క విశాలవిభా గము, దృష్టియందు, అతని ఆసన్నమైన అంతిమ నియతి. ఇదిసైతము అతని నియతియందున్న ఆరోహణమున కేవలము తరువాతి సోపానపంక్తియొక్క యగ్రమును జేరుటకుమాత్రమే తరువాతి మెట్టయి యుండును.

9-00

శ్రీ అరవింద వర్ణనము

స మా ప్తి

మనుష్యునందు నెలకొల్పఁబడియున్న అధ్యాత్మ
భావనిష్ఠయు ఊర్ధ్వముఖమైన యాశంసయు, ప్రపం
చమునందలి విపర్యయములచేతను, జడవాదినియగు
బుద్ధియొక్క శంకలచేతను, ప్రతిషేధములచేతను మాటి
మాటికి మార్కొనఁబడియును, అతనియం దవి యొక
రహఃసాక్షిచే సతతమును ధ్రువ మొనర్పఁబడినవై, ఈ
మర్త్యమానవము యొక్క సంజవెలుగునందు అంత
స్థితమై వేచియున్న భగవంతుఁడు, ముక్తి, జ్యోతి,
అమృతత్వము అనువాని యుపలబ్ధిని సాధించుటయే
తమ లక్ష్యముగాఁ గైకొనియున్నవి. ఈ లక్షించుటకుఁ
గల మూలమును సమర్థనమును దెలిసికొనుకొనుటకు
సత్తను పరిశీలింపఁగా, ఈతరును తాత్పర్యమును కలదై

శ్రీ ఆరవింద దర్శనము

ఆలక్యము తోచుచున్నది : మనుష్యుఁడు తాను మర్త్యదేహమునం దభివ్యక్తుఁడై యున్నను, చైతన్యము యొక్క అమృతత్వమునందు వర్తింపనేర్చుట, అంత వంతమునందలి యీసంభూతియను సత తాఠోహిణియైన నంగీతీయం దుచ్చరింపఁబడు దివ్యసత్తయొక్క చిన్మయ మైన ఆనంత్యమునందు వర్తింపనేర్చుట, మఱియు రూపాంతరీకృతమైన మనుష్యత్వముయొక్క ఆకార ముతో దివ్యప్రకృతియొక్కయు మఱియు నందలి జ్యోతిః - శక్తి - ఐక్య - ఆనందములయొక్కయు పూర్తియందు వర్తింపనేర్చుట. మృణ్మయము గావింపఁబడిన సత్తలో నుండి చిన్మయసత్తలోనికి, మనోమయత్వమునం దుండి విజ్ఞానమయత్వములోనికి పరివర్తనము సాధించుటయే మానవపరిణామమునకు కిరీటము.

ఇదంతయు మనకు పెఱయై మన స్వభావమున కత్యంత విరుద్ధమైనదై యుండెనేని, భౌతికబుద్ధి యూహించునట్లు, ఈ రూపాంతరసాధన మన కసాధ్యమే కావలయును. లేక మఱియును భగవంతుఁడు సర్వమై మనుష్యుడేమియును గాకుండెనేని, అనంతమును అంతవంతమును రెండు వ్యతిరేకములేని, ఈజ్యోతి మర్త్యులమైన మన అజ్ఞానముయొక్క ప్రసారమున కందని ఆవలివస్తు

వేని, మోక్షము స్వ విలయముచేఁగాని సాధింపఁబడ
దేని, అమృతత్వమన మానవవ్యష్టి అనిర్దేశ్యమునందు
రూపఱుటయేని, మైని తెలిపిన రూపాంతరోపలబ్ధియొక్క
ఆశ యెన్నఁడును నెఱవేఱదు, జీవితమునకు దివ్యమగు
సంసిద్ధి యెన్నఁడును ఘటింపఁజాలదు. ఒకపక్షమున
భౌతికవాది* యొక్కయు, అన్యపక్షమున హేయవాది
యొక్కయు జీవిత నిరాకరణ న్యాయ్య మగును. కాని
మనము నిరంతరమును కాంక్షించుచున్నది మనలోని
వాస్తవముకొఱకు; ఇది మన మనుష్యత్వముచే కష్టఁ
బడి మాఱు రూపైనది, కాని ఎల్లప్పుడును మనుష్య
త్వము దానిని గర్భావస్థయందుఁ దాల్చియే యున్నది,
తనప్రకృతియొక్క ప్రవృత్తివలననే తనలోపల దాగి
యున్న యారహోవస్తువు నది ప్రసవించి తీరనలయును.
ఈపరిణామము మనయునికికంటె నాత్యంతికముగా భిన్న
మైన యునికిలోని కెగురుట గాదు; ఇది స్వోపలబ్ధి,
స్వసంభూతి. దానిని జేరుటకై మన మతిక్రమింపవలసి
నది చాల కలదు, మన స్వనిర్మితియొక్క రూపమును
చాల మార్చవలయును; కాని మనయునికికి మూలమైన

---

* జగత్తత్వము భౌతిక మనుట భౌతికవాదము, జగము
హేయ మనుట హేయవాదము.

దేదియు మనము నిరాకరింప వలవదు, నశింపఁజేయఁ
బనిలేదు, ఆర్పివేయ నక్కఱలేదు. ఏలన మన యిప్పటి
యునికియందలి సకలాంశములును, వీని యాకారము ల
సమగ్రములును, ఒకప్పుడు వికటములును, అనుక్షణము
మాఱునవియును, మరణశీలములును ఐ యున్నను,
తమలోనివస్తువును మనము కానున్న యునికియొక్క
నిర్మితికై ఉపాదానముగా నీయవలయును. మన మిది
వఱకు ఆవిష్కరించియున్న దానియందే మన మిఁక
నావిష్కరింపవలసినట్టిది నిహితమై యున్నది; మన
జీవులు దేని శాశ్వతమైన అభివ్యక్తియో అట్టి దివ్య
చైతన్యము తొలుతటి నుండియు సర్వసత్తయొక్క
పునాదియందును నిలిచియున్నది; మనచేతన స్వశిఖర
ములకేసి తన్నుద్ధరించుకొన్న కొలఁదియు, ఆ దివ్య
చైతన్యము క్రమక్రమముగా బహిర్గత మగుచున్నది.
మనము కాంక్షించెడు రూపాంతర పరిణతి హఠాద్భా
వియు విరోధాభాసయు నైన ఒక అద్భుతము గాదు,
అది మన ప్రకృతియం దంతర్గతమైయున్న సహజ
ధర్మము, ఏరేఖ నీ ప్రకృతి యనుసరించుచున్నదో
ఆరేఖయారోహణమునం దనివార్యమైయున్న ఉచ్చ
స్థానము. ఏది మర్త్యజీవితముగా మనకుఁ దోచు

చున్నదో అది స్వస్వభావముచేతదే భగవంతునికేసి, అమృతత్వమునకేసి స్వవహిత మగుచున్నది, స్వప్రేరిత మగుచున్నది. అజ్ఞానము మాత్రమే, ఆతజ్ఞానము యొక్క సంవృతియే, మన మానసమున కీవిషయమును మఱుఁగుపఱచుచున్నది.

భగవంతుఁడే సర్వమును ; కాని ఆ హేతువుచే మనుష్యుఁడు శూన్యము కాదు. ఆ హేతువుచేతనే మనుష్యత్వ ధర్మమునం దున్న యీజీవి దివ్యధాతు మయుఁడు ; దివ్యప్రకృతి అతనియందు నిలీనమై యున్నది. ఏకమే కేవల మున్నదగునేని, దానినిబట్టి సర్వమును లేనిదనరాదు, బహుత్వమునందలి అన్ని యును ఏక మనవలయును. బహుత్వమునందలి ప్రతి వాఁడును తనయునికీయందు రహాఃస్థితమై, శాశ్వతమై యున్న సత్యముయొక్క జ్ఞానోపలబ్ధులను బడయఁగలఁ డనవలయును. జడపదార్థము తనతొలిరూపునం దొక ఛద్మవేషము : కాని దానియందు నిత్యచేతన ; దాని రూపుల కన్నింటికిని అదియే ఆధారమై వానిని తన బలిమిచే కట్టడచేయుచున్నది. జడద్రవ్యము తన అచిత్తి యందును చైతన్యముయొక్క ఘనీభూతశరీరము. ప్రాణ మిప్పటి తనరూపునందు పదిల మెఱుఁగని బ్రదుకునకై

పెనఁగుటగా పోరాటగాఁ దోచుచున్నది; కాని యీ పెనఁగుటయందు నిత్యసత్తయొక్క శక్తికలదు; పోరాటమును పెనఁకువయును స్వసంవేదనమునకేసి నడచెడు సతతచలనము; ఏస్వసంవేదియైన ఐక్యము తన్నుఁ దా నన్వేషించుకొనుటయొక్క బహిఃస్పంద మీప్రాణమో, ఆ ఐక్యమును ప్రసవించుటకైన వేదనయే ఈ పోరాటమును, పెనఁగుటయును. జ్ఞానమునకై ప్రయత్నించు అజ్ఞానముగా మనసు మనకుఁ దోచుచున్నది, మఱియు ఆ జ్ఞానము దానికి ధ్రువముగాఁగాని, అవ్యవహితముగాఁగాని, అద్వారకముగాఁగాని స్వాయత్త మగుటలేదు; కాని ప్రాణ మే స్వసంవేదనకొఱకైన పూనికయో, ఆ స్వసంవేదనలోనికి మేల్కొన యత్నించుటయే ఈ యజ్ఞానముయొక్క స్వభావము. ఈ తోచునది మనసు. యొక్క మొదటిదశ మాత్రము, దీనిని దాటి యది పెరుగవలయును, దీని నతిక్రమింపవలయును. కాని ఈ యతిక్రమణము మనసు దేనికొఱకై ప్రయత్నించుచున్నదో దానినంతయును నిష్పన్న మొనర్చుకొఱకుఁగాని, విషన్నము చేయుకొఱకుఁ గాదు. ఈ పరివర్తనమునకు మనుష్యుఁ డుపకరణము, క్షేత్రము. ఈ పరివర్తనద్వారమున, మనసు దేని దీప్తియొక్క భుగ్న

భగ్నప్రసారమో, ఆ విజ్ఞానసత్త నది కనుఁగోఁగలదు ;
మఱియు ఏశక్తియొక్క బహిష్కలన మీప్రాణమో,
ఆశక్తిని బందివిడిపించి స్వతంత్ర మొనర్పఁగలదు ;
మఱియు వేటొక మహత్తరమైన దృష్టితో, వేటొక విపుల
తరమైన యునికితో, ఈ జడపదార్థమేని దేని పరిణామ
శీలమైన శరీరమో అట్టిచైతన్యము నుపలబ్ధముచేసికొనఁ
గలదు. ఏది తనక్రమసంభూతియందు తనలోన పెరుగు
చున్నదో అట్టి దేవత్వములోని కెదుగుట మనుష్యుని
నిర్దిష్టనియతి.

జ్యోతి - జ్ఞానము - అతిమనస్కుమైన విజ్ఞానము,
ఈశక్తియే ఈపరివర్తనమును సాధింపఁగలదు. ఈజ్యోతి
యొక్క జవమే ప్రప్రథమమైన హాలికమైన దివ్యశక్తి,
మఱియు దివ్యసంగీతియొక్క క్రమప్రస్తారము. ఈజ్యోతి
వేటొక జగమునకు, వేటొకభూమికకుమాత్రమే చెందు
నట్టిది కాదు; భౌతిక ప్రకృతియొక్క జడిమయందును,
మనస్సుయొక్క అజ్ఞానమందును అది గుప్తమై కలదు.
దీనిచేతనే విశ్వసత్త అణువుయొక్క స్పందము కడనుండి
దేవతలయొక్క ప్రవృత్తివఱకును గల సకలవిషయ
మందును ఉనికియొక్క వ్యవస్థలను నిలిపి నెఱపుచున్నది.
అన్నిటియందున్న ఏ స్వసంవేదియు స్వప్రతిష్ఠితమునైన

సత్త సతతమును తనయందుండి తన్నుఁదా నావిష్కరించుకొనుచున్నదో, మఱియు తన సత్తాశక్తియొక్క సత్యమునందలి స్వనిర్వాహకమైన భావము ననుసరించి సర్వమును నియమించుచున్నదో అట్టి సత్తయొక్క ఆత్మజ్ఞానమే ఈ జ్యోతి. భౌతిక ప్రకృతియందుండి తన కెఱుకలేని ఉద్దేశములకొఱకు తడవులాడునట్టియు, నిశ్చేతనమును, జడవృత్తికమునై తోచునట్టియు నొక వేగము ద్వారమున ప్రవర్తించుచున్నది; కాని ఆ వేగముయొక్క స్వ-పూహనముల లేక స్వ-విన్యాసముల యంతరమున, స్వనిర్మిత పరిమితయందు వ్యవహరించు అనంత చిత్సత్తయందుండి ఈజ్యోతి లేక వాస్తవ-భావము*యొక్క అమోఘమును అప్రామాదికమును ఐసనిర్బంధము లేక యొత్తిడి కలదు. మనస్సునందు దీనికిరణములు పైకుబికి వెలిగహనమును కొంత వెలిగించి, దాని వ్యాపార విధానములయొక్క శక్తిని, మేరను విరివిచేయుచున్నవి; కాని యీ కిరణములు విడివిడిమై పైపైనిమాత్రముండుట చేతను, మఱియు ఇంకను పరిమితమైన, అందువలననే విభక్తమైన వృత్తితో, మఱియు నొకానొక విక్షిప్తతయు ఒకానొక ఏకాగ్రతయుఁగల గతితో వర్తించుచుండుట

* Real-Idea ౨౬ పుట చూచునది.

చేతను, అని మనసుయొక్క అజ్ఞాన మెచట విజ్ఞానము
యొక్క వెలుఁగగునో అచటి ఐక్యజ్యోతియందు
సంమిళితము లగుటలేదు. ఈ తెలిపిన పరివర్తనయొక్క
మార్గము ఒక యఖండమైన వృత్తిలోనికిని దీప్తిలోని
కిని వానిని పూహముచేసి సమూహముచేయుట; ఏలన
మనసుయొక్క సకలవృత్తియు, ఎంతఖండమయ్యును,
ఎంతసూటి తొలఁగినను, ఎంతవికృతమయ్యును, మఱియు
ఎంత భ్రమప్రమాద జనకమయ్యును, సత్ - జ్యోతి
యొక్క సత్యమును లోనిడుకొనియేయున్నది; అన్యూన
మైన ఉత్తమ పరివర్తనముచే ఇయ్యది దాపురమునం
దుండి విమోచింపఁబడును. మఱియు ఇచటి సకలమును
అన్యోన్యభాసితమై అచటి అధ్యాత్మ సామంజస్యము
నందు చెలిమిగొనును. జ్ఞాన మెచట తనయంతః కలహ
ములనుండి విముక్తమగును; మఱియు, తనకును సంకల్ప
మునకును గల వైషమ్యమునుండియు బయటపడును.
అట్లే సంకల్పమును కోరికలయొక్కయు, హృదయవేగ
ములయొక్కయు, ప్రాణరభసములయొక్కయు సంగ్రామ
రంగమునువీడి పైకేగును. జ్ఞానసంకల్పములు విసంవాద
రహితమైన పూర్ణత యం దేకమగును; ఏలన చేతనయు
శక్తియును సత్ - పూరుషుని జమలిరూపులు, అతని

యథ్యాత్మ తత్త్వములందవి జంటవీడవు. కాని యీ కరి
వర్తనము మనస్సు నతిక్రమించినఁగాని ఘటింపదు;
ఏలన ఇది సాధింపఁబడఁగల సముచ్చయము మన
యిప్పటి చేతనయొక్క యెత్తునకు మిక్కిలి చూవల; మన
సాధారణ మానసమునకు పైనున్న ఊర్ధ్వచేతనమునం
దున్నది. కావున చైతన్యముయొక్క సహజభాసయైన
విజ్ఞానములోనికే మనసు నతిక్రమించి పెరుగవలయును.
అట్లయ్యును, ఈ గుహ్యమైన విజ్ఞానము మనయందే
కలదు, మనకు వెలుపలఁగాదు. ఏవిధముగా నది జడము
యొక్క నిశ్చేతనమునందు వ్యాపృతమై అందుండి మన
సును నిర్మించినదో, అట్లే మనుష్యనత్తయందును, అది
సంసిద్ధమైన తరుణమున, తన సహజములైన జ్యోతి
రవృత్తులను వికసింపఁజేయును.

అబంధనము లేక స్వాతంత్ర్యము చైతన్యమునకు
చెందినది. చైతన్య మన బంధరహితమైనసత్త, బంధ
రహితమైన జ్ఞానముయొక్క జ్యోతి, బంధరహితమైన
శక్తి, సంకల్పము, బంధరహితమైన సత్తానందము. మను
ష్యునకు తాను బద్ధుడై యున్నట్లును, ఈవస్తువులు తనవి
కానట్లును తోచుచున్నది; లేక వీని నతఁ డేదో విధమున
నెఱిగినను, వాని యాంగికభావమునకు మాత్రమే చేరు

చున్నాఁడు. అతఁడు తన పరిచ్ఛిన్నములైన మనఃప్రాణ
శరీరములచే బద్ధుఁడగుచున్నట్లు కనఁబడుచున్నాఁడు;
చుట్టునున్న యునికియందలి వేగములయొక్క తాకిడికి
అతనియందు కలిగెడు బదులు రాకడలచే, అనఁగా
ద్వంద్వములచే బద్ధుఁడగు చున్నట్లున్నాఁడు; అట్లే
తన యహంతచే, తన యజ్ఞానముచే, తన యసామర్థ్య
ముచే, తనదుఃఖముచే బద్ధుఁడగుచున్నాఁడు; అతఁ
డధిగమింపఁగలిగిన సత్త ఆంశికమై, జ్ఞానము ఖండమును
సందేహోఽహతమునై, సామర్థ్యసాధకతలు పరిమిత
ములై, మనఃప్రాణములందలి యానందము బాహ్యమును
చంచలమునై తోఁచుచున్నవి. కాని యిది ప్రకృతిని
నియమించెడు ముక్తచైతన్య మొకటియు ప్రకృతికి బద్ధ
మైన మానవాత్మ యొకటియునని రెండాత్మ లుండుట
వలనఁ గాదు. మనుష్యునందు నిత్యచైతన్యము కలదు;
నిల్లపుడును బంధహీనము ; తనస్వప్రవృత్తమైన స్వపరి
ణామముచే సతనియందు సతతమును తన్నుఁ దా నా
పూర్ణము చేసికొనుచున్నది. ఏలన సర్వమును స్వనం
వేది యగు సత్త; తన స్వశక్తిచేఁ బ్రవర్తించుచు,
తన్నభివ్యక్తము చేసికొనునట్టిది; దాని బంధనములేని
ఆత్మజ్ఞానసంకల్పములే దానివర్తనములయొక్క నియ

మము లేర్పఱచినవి. కాని చైతన్యముయొక్క బంధనము లేమి యను ఈ ఆంతరవాస్తవము తెరచాటున నిరోధింపఁబడియున్నది. అజ్ఞానముచే కష్టఁబడియున్నది; మరియు ఈ అజ్ఞానముయొక్క మూలమును స్వభావమును పరిచ్ఛిన్నములైన మనఃప్రాణ శరీరములందు పైపైన మెలఁగుట. దైవము సచ్చిదానందము—అనంత సత్త, అనంతచేతన, అనంతశక్తి, అనంతానందము. మరియు ఆనంత్యమన బంధనములేమి. అంతవంతము నందే చేతననునిల్పి జీవించుట యన పరిమితీయందు అనఁగా బంధనమునందు జీవించుట : అంతవంతముగా పరిచ్ఛిన్నమైన చిత్సత్త అహంతను రావించును. అంతవంతమైన మనస్సు అజ్ఞానమును మోపును; అంతవంతమైన సంకల్ప మసామర్థ్యమును, అంతవంతమైన ప్రాణము దుఃఖమును, అంతవంతమైన శరీరము మృత్యువిలయములను అనివార్యము చేయుచున్నవి. కాని యిదంతయు పైపైనిది; జీవియొక్క బహిర్నిమగ్నతచే నిదంతయు సాగుచున్నది; ఈ నిమగ్నతయే మన వాస్తవసత్తను వెనుకనుంచి, ఆత్మవిస్తృతిని మొగదల రావించి, సాంత — అనంతము మధ్యతెరను వాల్చుచున్నది. ఈ అజ్ఞానిమగ్నతనుండి మనము వెనుక

కొదిగి, మన స్వకీయమైన అనంత చిత్సత్తను, అందలి
చేతనానందములను పుష్కలముగా తిరిగి పడయ
వచ్చును, మనఃప్రాణశరీరముల బంధనములచే నంటఁ
బడక లోన మెలఁగవచ్చును ; కాని మనస్సును విజ్ఞా
నములోనికి పరివర్తనము చేయుటవలననే మనఃప్రాణ
శరీరముల మానముల మార్పఁగల చైతన్యశక్తిని
గైకొని రాఁగలము. ఈ మార్పువలన, మనము బాహ్య
ముగా దేనియందు వర్తించుచున్నామో అట్టి ఈ
అంతవంతము దివ్యసత్తను మిగుల మిగుల సజ్ఞానముగా
నిరూపించు ప్రతినిధానము కాఁగలదు. ఈ విధమున
ఈ మన ప్రాతిభాసిక బంధనమునందుండి మన స్వకీయ
మైన వాస్తవముత్తలోని కారోహింపఁగలము. ఈ
ముక్తికి రెండు రూపులు — స్వతస్సిద్ధమైన స్వాతం
త్ర్యము, అఖండమైన స్వవశిత్వము, మఱియు ఐశ్వ
ర్యము. అనఁగా స్వారాజ్య సామ్రాజ్యములు.

అమృతత్వమన ఈ అనంతమైన అధ్యాత్మచేతన
యందలి ధ్రువస్థితి, మన సత్తయొక్క అమృతత్వము
స్వానుభూతియందు ఉపలబ్ధ మగుట. మరణానంతరము
జీవి నిలిచియుండుట సంభూతియం దమృతత్వముయొక్క
ఫలితము మాత్రము. ఈ రెండును మన స్వభావము

శ్రీ ఆ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

నందలి శాశ్వతసత్యములు - ఒకటి కాలాతీతము, ఒకటి కాలమునం దాసత్యముయొక్క ప్రతిభాస. మనము జనన మరణము లనునవి, సంభూతియందలి మన మార్గమునకు రెండు ద్వారములు ; వీనిద్వారమున ఉనికియొక్క ఇతరభూమికలనుండి సతతము మన మీ భామ జీవితమందుఁ బ్రవేశించి, ఇటనుండి మనయునికియొక్క ఇతర మండలములలోని వేటొక స్థాయిలోనికి వెడలుచున్నాము. మనబంధనమునకు ముడియంతయు ఈ పునరావృత్తియే యనియు, దీనినుండి తప్పించుకొనుటయే ముక్తియొక్కయు, వాస్తవమైన అమృతత్వముయొక్కయు పూర్ణోద్దేశ్య మనియు పలువురచే తలఁపఁబడుచున్నది. కాని వాస్తవమైన అమృతత్వము వాస్తవమైన ముక్తివలెనే చేతనయం దొక మాటుపు ; శరీర గ్రహణముతోఁగాని, శరీరహానముతోఁగాని దాని కేమియు సంబంధము లేదు. అనంతము లెక్కలేని శరీరములను, అంతవంతము లగు రూపములను గ్రహించియు, సతతమును ముక్తమై, అమృతమై యున్నది ; ఈ సంభూతి, ఈ ప్రపంచములు ఈ జన్మగ్రహణము అతనికొక బంధనము కావు; ఏలన తనకాలాతీతమైన నిత్య సత్త నతఁ డెప్పుడును తెలిసియున్నాఁడు. అంతవంతము

యొక్క ఈ బహిర్వర్తిమైన పరిచ్ఛేదక చేతనయందు మాత్రమే మనము మెలఁగుచుండుటచేత ఇవన్నియు బంధనములై తోచుచున్నవి. కాని యన్నిటియందుఁ గల చైతన్యము నిత్యమును, అమృతమును; తన సంభూతిరూపముల నది కాలగతమైన తన అభివ్యక్తిగా చూచుచున్నది. ఈ చేతనలోనికి చేరుటయే అమృతత్వము. అపుడు జన్మగ్రహణము ఆత్మయొక్క కాలికమైన అభివ్యక్తిమాత్ర మగును, — అంతవంతములైన మానములతో అనంతముయొక్క క్రీడ. మఱియు దాని ఆత్మజ్ఞానము కాలికమైన స్వపరిచ్ఛేదమం దిముడుట కొప్పకొనుటయే అజ్ఞానము. ఆత్మయొక్క ముక్తత నదేమియును బంధింపఁజాలదు.

ఈ దివ్యత్వము నీజ్యోతిని, ఈ ముక్తత్వము నీ యమృతత్వమును జేరుటయన్న ఈ యహంతయొక్క ఇటుకుచెఱుగు బదాబదలుచేసి బయటపడుట. మన యందలి దివ్యవ్యక్తియొక్క పరిచ్ఛిన్నమైన మానస వికారమే ఈ అహంత. మనసత్తను, అందలి చేతనా నందములను మన మెంతకాలము దాని బాహ్యవిరూపణములును పరిచ్ఛేదకములు నైన మనఃప్రాణశరీరములతో ఏకీకరించి గ్రహింతుమో, అంతకాలమీ యహంత

సాగుచుండును. సత్త విశ్వాతీతమైన సచ్చిదానందము ; తన స్వకీయ బహుత్వము ద్వారమున నతఁడు తనసత్తయందలి లోకము లనఁబడు ఈ వేర్వేరు స్వరసమ్మేళనములలో తన్నుఁ దా ప్రస్తరించుకొనుచున్నాఁడు. సచ్చిదానందమునందలి ఈ సత్యమును దివ్యవ్యక్తి తన ప్రకృతియందు ప్రతిఫలింపఁజేయును, తనయాత్మయందు చేకొనియుంచును. కాని ఇది మన యిప్పటి ప్రకృతియందు మన స్సాత్త్జ్ఞానమునూడి వేఱుపడి యుండుటచే మఱుఁగుపడి యున్నది. ఈ యేర్పడిన అజ్ఞానమునందు మనచేతన తనకుఁ దాఁ జేసికొన్న స్వనిరూపణ మీ అహంత. అహంతయందు మనము వర్తించునంత కాలము భగవంతునందలి మనసత్తయొక్క సత్యము మన కందదు. ఇపుడు మనము మెలఁగెడు అహంతా నిర్మాణములోనుండి మన యాతర్జీవితమును పై కెత్తవలయును, అతినర్వమైన భగవత్సత్తతోడి ఐక్యముననున్న దివ్యవ్యక్తితో మన మొక్కటి గావలయును. దివ్యవ్యక్తి తన అతీతైక్యమువలన సర్వముతోడను ఏకసత్త ననుభవించుచున్నాఁడు, సర్వభావమును బడయుచున్నాఁడు, సర్వభూతుఁ డగుచున్నాఁడు ; మన ఇప్పటి యనుభవమునందు మనవలె, తనసత్తలో నేతావునందేని

సర్వమునుండి విడివడి గాని, దానితోవిరోధమునఁ గాని లేదు; విశ్వసామంజస్యమున కంతకును అతఁ డొక కేంద్రము, మఱియు అఖండాధారము. మనస్సుయొక్క తాత్కాలికములైన మిగిలిన సకలబ్రమలందువలె, అహంతయందును ఒకసత్యము కలదు; అది దివ్య వ్యక్తియొక్క సత్యము, అనేకమునం దేకముయొక్క ఆత్మప్రకటన — దీనిపరిచ్ఛేదకమైన ఆకృతి మాత్రమే అయథార్థము. కావున అమృతత్వ - ముక్తత్వములకు వలసినది, సత్తయొక్క సర్వభావమునందు వ్యక్తి రూపఋతకాదు, ఒకానొక అనిర్దేశ్యసత్తయందు విలయ మగుట కాదు; వలసినది, సచ్చిదానందమును తన యందుఁ బడసి విశ్వమునం దభివ్యక్తము చేయుట. కాని మనోభూమికపై దీనిని శరిపూర్ణతయందు సాధించుట పూర్తిగా సాధ్యముకాదు. ఏలన భేదము నొత్తుకొని యుండుట మనస్సుయొక్క నైజము; ఈ భేదశక్తియొక్క ఆలంబము దానినుండి తొలఁగింపఁబడెనేని, అనిర్దేశ్య మగు ఏకత్వమునం దది తన్నుఁదాఁ గోల్పోయి నట్లగును. కాని ఏకముయొక్క సత్తను అనేకమునం దతని బహుప్రకారమైన సత్తనముతో కలిపెడు నిత్యమగు లంకె విజ్ఞానము. కావున అతిమనస్కమైన విజ్ఞానము

యొక్క జ్యోతియందు వర్తించు భగవద్గతుఁడును, సమష్టిభూతుఁడును అగు వ్యక్తియగుటయే అధ్యాత్మ సంసిద్ధికి పునాది. మఱియు ఇదియే “ఋతస్య బుద్ధిమ్” అని వేదఋషులు తెలిపిన ఋతముయొక్క పునాది.

కాని మానసికమైన అజ్ఞానమును వీడి యీ జ్ఞానమునందు వర్తించుటయు, మన వాస్తవసత్తయగు ఈ విపులమైన భాస్వరమైన యునికిని బడయుటయు ననఁగా, మనజీవితముయొక్క అన్ని మానములను పూర్ణముగా మార్చివేయుట, చైతన్యమునకును తత్ప్రకృతి యందలి అంగములకును ఒక నవీనమును వాస్తవమునైన సామంజస్యమును వికసింపఁజేయుట. అట్టి సామంజస్యము మన కిప్పు డందుటలేదు; లేదా, దాని రమారమి రూపములను ఛాయగా, ఆంశికముగా, హఠాద్భాసయందందుకొనుచున్నాము. కాని యివియును, మనము సత్యముకడకు సమీపతరముగా నారోపించినపుడు, అందలి సామంజస్యమునకు సుదూరములైన మలినప్రతిబింబములై, దాని యర్థమున కపగోపనములై, దాని జ్యోతిర్భాస్వరము అపానువాదములై తోచును. మఱియు అజ్ఞానమును వీడి జ్ఞానమునందు వర్తించుట యన మన సత్తయొక్క మహత్తరసత్యమందు వర్తించుట. ఇయ్యది

యథార్థమైన ఆత్మజ్ఞానమును గైకొని వచ్చును, ఈ జ్ఞానమునందలి ప్రతికిరణమును ఆత్మయొక్క ప్రకాశము; ఇయ్యది మనసత్తయందలి సమ్యక్-శక్తిని గైకొని వచ్చును, దీని ప్రతికార్యమును ఒకనిరవద్యమైనస్పష్టి ; ఇయ్యది మనసత్తయొక్క సమ్యగానందమును గైకొని వచ్చును, దీని ప్రతిస్పందమును స్వప్రతిష్ఠితమైన ఆహ్లాదముయొక్క పవిత్ర తరంగము. మనము తప్పిదము, పాతకము, విసంవాదము, దుఃఖము అను వానికంతకును మూలము పరిచ్ఛేదకమైన మనస్సుయొక్క అయథార్థము. సత్తయొక్క వాస్తవమునందు వర్తించుటయన జ్ఞానజ్యోతులందును సామంజస్యానందములందును వర్తించుట; మన అహంతయందు మనకొఱకు జీవించుట కాదు, మనయందలి భగవంతునికొఱకు జీవించుట, మనుష్యునందలి భగవంతునికొఱకు జీవించుట, మతీయు విశ్వాంతరమైన అద్యయచైతన్యముయొక్క అఖండ సామంజస్యమునందు జీవించుట. విశ్వసత్తయందీ భౌతిక-ప్రాణిక-మానసిక వృత్తి బాహ్యమైనది, ఆంశికమైనది. మన జీవనవిధానము దీనిని ప్రధానము చేసికొని, దీనిని మీఠు మిక్కిలి ఊతచేసికొని అయథార్థ మగుచున్నది. ఈ ఊతయు ఈప్రాధాన్యమును ఈ విసంవా

దములైన స్వరములను సృష్టించుచున్నవి. ఇటు కాక ఈవృత్తికి సరియయిన స్థానము నిచ్చితిమేని, దీనిని దీని మూలతాత్పర్యమున కధీనము చేసితిమేని, అప్పు డిది అధ్యాత్మసంగీతయందు ఒక యావృత్తియై పోసఁగఁ గలదు. కాని యీవిసంవాదములు చాల కాలము నుండియు నిలిచియున్నవను కారణముచే అధికతరమును ఆంతరము నగు అవిసంవాదము బయల్పడుట కవకాశము లేదనరాదు. మనము దేనిని ఆదర్శము — గమ్యముగా భావితము — (ideal) అనుచున్నామో, చాటున దానియం దా అవిసంవాదముయొక్క ఉద్దేశ్యమును సత్యమును నిలిచియున్నవి. మఱియు ఈ భావితమైన ఆదర్శము సృష్టింపఁబడవలసిన అసత్తుకాదు; మన యిప్పటి యథాస్థితకంటె నది మహత్తరమైన సత్యము; ఇపుడున్నస్థితి ఆ భావితముకొఱకై నెమకుయ త్నము, తడవులాట. ఈ భావితమునందలి సమగ్రత మనపైపైని చేతనయందు, మన బాహ్యజీవనమునందు అయథార్థమును వికృతము నగుచున్నది; అచట నది సరిచేయఁ బడవలయును. బ్రహ్మవద్యముల తేత్రమునందే సత్యము కనుఁగొనఁబడవలయును. పరిపూర్ణత సాధింపఁబడవలయును. ఇదిచేయుటకు మనసత్తయొక్క మహత్తరసత్య

మును మన మెఱుంగవలయును, మన మానవ స్వభా
వమునందును మన బాహ్యజీవనమునందును దానిని
క్రియయందు నెఱవేర్చ వలయును.

ఈ ఆత్మోపలబ్ధియును, ఈస్వభావ పరివర్తనమును
మన యిచ్ఛటి యథాస్థితి కెంతోదూరముగా నున్నట్లు
మొదట గోచరించును; మంతయగు మనుష్యుని విచార
శీలమైన మదికిఁగూడ, మఱియు నంతకంటె నధికముగా,
పశుసమానుఁ డగు మనుష్యుని స్థూలదృష్టియైన మదికిని,
ఇయ్యవి మననై జమున కసాధ్యములని గాని, లేక అంత
కష్టమగుటచే, అంత దవ్వల నుండుటచే కార్యకముగా
అసాధ్యకల్పములని గాని తోచఁగలవు. కాని యీ పరి
వర్తన మసాధ్యము కాదు; పైఁ జూపిన విధమున ఉనికి
యొక్కయు, మనయునికియొక్కయు స్వభావము ననుస
రించి యిది అనివార్యమైన ఫలితము. ముఖ్యముగా ఇది
మనుష్యున కసాధ్యము గాదు; ఏలన భూమిపైనున్న
జీవులం దతఁడు స్వచేతనను నింపుచున్నట్టియు, ఈ రహ
స్యముయొక్క అంచును సమీపించుచున్నట్టియు జీవి.
తన ప్రకృతియొక్క ఒకభాగమునందు, తన అధరమాన
వత్వమునం దతఁడు తన అపరిపూర్ణతకు సతతమును
బదిమొయున్నను, తన ప్రకృతియొక్క వేటొకభాగము

శ్రీకృష్ణమన గ్రంథాంతము,
తే ల ప్రా లు.

నందు, తన ఉత్తర మానవత్వమునం దతఁడు నిరంతరమును పరిపూర్ణత కభిముఖుడై పోవుయాత్రికుఁడు — తన అపరప్రకృతియం దతఁడు బందియైయుండుటయు అసతిక్రమణీయమైన విధిచే ననుటకంటె తనపలననే యనుట యెక్కువ నిజము. తన యందలి ఉత్తమాంశ సర్వమును, పరిణామప్రేరణచే ఉపచిత వేగమై కాలక్రమమున నేది తనయందు బలిష్ఠము కావలసియున్నదో అదంతయును ఒక అన్యూనమైన పరిపూర్ణతను, ఒక వాస్తవమైన యునికిని, ఒక దివ్యమైన జీవితమును కాంక్షించుచున్నది, వీనికేసి నడచుచున్నది. అతని బుద్ధి సత్త యంతయును ఒక సమగ్రమైన పూర్ణసత్యమునకై వెదకుచున్నది. అతని ధర్మసత్తయంతయు ఒక దివ్య స్వభావముకొఱకై, ఆధర్మజీవితముకొఱకై నెమకుచున్నది, అతని రససత్తయంతయు ఒక విశ్వవ్యాపిమైన అఖండసౌందర్యము నన్వేషించుచున్నది; అతని హృదయిక సత్తయందు శ్రేష్ఠమయిన దంతయు ప్రేమ-ఆనంద-ఐక్యములకొఱకు తడవులాడుచున్నది, తన సంపూర్ణ తృప్తికి మార్గము వానిని బడయుటయే తెలిసికొనుచున్నది. మఱియు బాహ్యమును క్రియాత్మకమును అగు అతనిస్థాన సత్తయు ఇప్పటికంటె విపులతరములును, నిర్దుష్ట

తరములును, అధికతరసామంజస్యము కలట్టివియును అగు
వ్యష్టిసమష్టి జీవితములను సాధింపవలెనని ఆభాసగా
గ్రహించుచున్నది. మార్గమును మఱియు మార్గము
నంతయును కనుగొనుటయు, మఱియు కనుగొనుటంటె,
దానిమీఁద సమగ్రముగా శ్రద్ధావిశ్వాసములతో నడచి
నెఱవేఱఁగ్గుటయు అతని ప్రయాస. కాని అతనియందు
భక్తిజీవినైన ఒకయంశము—తనప్రకృతియొక్క అధ్యా
త్మశక్తి—యెల్లప్పుడును కలదు; ఈ కనుగొనుట
నెఱవేఱికలకు వలసిన శ్రద్ధాసంకల్పము, క్రమముగా
వృద్ధిచేయు సామర్థ్యమును, కడ కా కనుగొనుట
నెఱవేఱికల నందఁజేయు రహస్యమును ఆ అంశమందుఁ
గలవు.

ప్రయాస కలదు; దీనికి కారణము మనుష్యసత్త
యొక్క అంశశబలతయు, ఆనంత్యమును. ఇయ్యవి
అఖండ బింబమైన పరిపూర్ణతకు మూలమయ్యును,
దారినుండి తొలఁగిపోవుటకుఁ గూడ అవకాశముల ననే
కము కల్పించుచున్నవి. కాని కడ కీప్రయాసహేతువు
లన్నియును అఃకారకములైన రెండు ప్రవణతల క్రింద
సంగ్రహింపవచ్చును. ఒకటి మనుష్యుని అవరప్రకృతికి
సంబంధించినది, తా నిదివఱకు గడచినట్టియు, ఇప్పటికిని

తన కొంతభాగముతో నిలిచియున్నట్టియు స్థితివైపున
కొక క్రిందల యాకర్షణ; రెండవది అతని ఉత్తర
ప్రకృతి యందలిది, తాను సాధించిన దానియందు తగు
పాటికంటె నధికమైన ఆనందము, ఆంశికమైన అవాప్తి
యందు సంతృప్తి. మార్గసుఖములు యాత్రయందు
పాడేయములై, పథికునిబలమున కవలంబములై యు
న్నంతవఱకును ఉపయోగకరము లగును; కాని తగని
సక్తితో పరిష్కృతములై గమ్యముయొక్క ఉత్తమ
జ్యోతిని చేరనీయక అతనిని వెనుక నాపి పట్టుకొనును.
నిరంతరము పై కొత్తుకొనిపోవుచు ఉత్తరభూమికలఁ
జేరుటకై పిలువఁబడిన యాత్రికునిగా తన్నుఁ దా
నెఱుఁగుటయు, సతతమైన సంభూతియు స్వాశిక్రమణ
మును తనజీవితముయొక్క సూత్రమని, మఱియు నందలి
ప్రతిదశయు దానికంటె నధికతరమైన ఉత్తరదశ నీనుటకై
కలదని ఎఱుఁగుటయు మనుష్యునందు భగవద్వరణము
యొక్క చిహ్నం. సతతోర్ధ్వముఖమైన ఇచ్చయే అతని
యథార్థవీరత్వము, అతని యథార్థమహత్త్వము, అతని
అగ్రగణ్యమును, అరూఢమును, కుశలము నైన తాపసి
కత్వము. తనమార్గముయొక్కయు, గమ్యముయొక్కయు
ఉచ్చయ వైపుల్యములను అధికాధికముగా గ్రహించు

కొఱకై బహువిధ సంచారము కలదియు, సతతాధి
రోహిణియు నగు జ్ఞానశక్తి యతనికి ప్రసాదింపఁబడినది;
మఱింత మఱింత 'అదమ్యమయిన పెనఁకువతో' వాని
ననుసరించుకొఱకై ఇచ్చాశక్తియు, అనంతమయిన
ఉత్కాంక్షయు అతని కీయఁబడినవి. అతనియందలి
చైతన్యము తనవిశ్వవ్యాపియైన ఆనందముచే, అతని చేతన
యందు క్రమముగా వివృద్ధమగు తనవిరివిచే, తన
ఇచ్చాసామర్థ్యముల అంతులేని పెన్నిధులచే, తన
అనంతసత్తయొక్క సర్వవిస్తృతిచే అతని కవలంబ
మగును. చైతన్యమును మఱుఁగుపఱచు తెరల నతఁడు
చించివైచినపుడు, భగవంతుని దర్శించి తన బాహ్య
ప్రకృతిని లోని భగవత్సత్త కథినము చేసినపుడు, ఏది
యిపు డసాధ్యమో సందిగ్ధమో అదియే అతనికి సాధ్య
మైన ఏకసాధనీయమై, అదియే అతనికి ప్రాప్యమైయున్న
నిత్యరూఢియై వెల్లడియగును; అవిస్మృత్యమును, ప్రయాస
కరమును అయిన అతనిప్రయాణ మపుడు సుశీఘ్రమును
జ్యోతిర్మయమునైన ఆరోహణము కాఁగలదు. ఈ కనఁ
బడు రూపునందలి మానవునియొక్క పరిపూర్ణత కతఁ
డపుడుచేరును; కలరూపునందలి మానవుని దర్శనోప

శ్రీ ఆ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

లబ్ధుల నతఁ డపుడు పడయును. ఇదియే అతిమానవత్వము
యొక్క తాత్పర్యము.

—

కొన్ని సదముల కర్థ వివరణ

అంతర్నిహిత } :—అంతర్నిహితత్వము; అంత
అంతర్నిహిత

ర్నితత్వము : లోపల నూత్నదశయం దిమిడియుండుట; అభివ్యక్తికి
పూర్వము అవశ్యంభావియై యుండవలసిన స్థితి - దీనిని తెలుపుటకై
ఈ రూపములు ప్రత్యేకముగాఁ గైకొనఁబడినవి : Involution.

అగ్రహణః—నియతవిషయములై ఏర్పడిన ఇంద్రియ
ముల వలనఁ గలుగు గ్రాహకత లేకపోవుట: Insensibility.

అతి మానవత్వము:— మానవుఁడు మనోమయుఁ
డగుటచే అతని స్వభావమును స్వధర్మమును మనోభూమికయందలి
వ్యవస్థచే నియతము లగుచున్నవి; మనోభూమికకం టె పైనిదగు విజ్ఞాన
భూమికను చేరి మానవుఁడు తన స్వభావ స్వధర్మములను విజ్ఞాన భూమిక
యందలి వ్యవస్థ కనుకూలముగా మార్పఁగలఁడు; అట్టిమానవుని స్థితి
అతి మానవత్వము: Supermankind.

అతీతము :—విశ్వకారణమైన చైతన్యము విశ్వము నతి
క్రమించియున్న ఉనుకువ; విశ్వాతీతము, దేశ కాలాతీతము అను
టకు సంక్షేపరూపము: Transcendental.

అధ్యాత్మము:—ఆత్మయొక్క స్వభావమునకు సంబం
ధించినది : Spiritual.

శ్రీ అరవింద దర్శనము

అధ్యాత్మ చేతన:—ఆత్మయందలి చేతన; ప్రకృతి యొక్క రూపులైన ప్రాణము మనస్సు మొదలగు వానియందలి చేతన కంటె భిన్నము: Spiritual Consciousness.

అధ్యాత్మ సత్త:—ఆత్మయొక్క యునికి, ప్రకృతిచే ఆక్రమింపబడనిది: Spiritual Being.

అపావృత్తి:—ఆవరణమును తొలగించుట; మాతను తెఱచుట.

అభివ్యక్తి:—అగపడునట్లు వెలిచేయుట; 'శక్తి' రూపమున, అనగా బీజదశయం దవిభావితమై యున్నట్టిది విశదముగా వ్యక్తమగుట: Expression, Manifestation.

అభ్యాస:—ఒక సందర్భమును సమర్థించుటకు పీలుగా నిలిపిన యాహ: Assumption.

అవయవి:—అవయవములు లేక భాగములు కలట్టిది—జడద్రవ్యమైనను, జీవసత్త్వ మైనను. శాస్త్రవ్యవహార మిట్లే యైనను, మామూలు వాడుక యం దవయవి జీవ సత్త్వమునే స్ఫురింపఁ జేయునట్లున్నది. ఇచట ముఖ్యముగా ఈ అర్థముననే వాడబడినది: Organism.

అవరము:—పరముకానిది, క్రిందిది, తక్కువది: Lower; inferior.

అవిసంవాదము:—పరస్పరము మేళవింపబడి యుండుట: Harmony (చూ. విసంవాదము).

బాన్ధి పదముల కర్థ వివరణ

ఆంశికము:—అంశమునకు, అనగా ఒకానొక భాగమునకు లేక ఖండమునకు సంబంధించినది ; కృతస్నముకానిది : Partial.

ఆకారించు :—ఒకానొక ఆకృతి కలదానినిగా చేయు : to shape.

ఆత్మసత్త :—ప్రకృతిబద్ధమగు లేక ప్రాకృతమగు సత్త కానట్టిది : Soul - being.

ఆత్యంతికము :—కట్టకడపటిదాక నుండెడు నట్టిది; తుది లేనిది ; కేవలము : Everlasting ; endless; absolute.

ఆనందించు :—మామూలు వాడుక యం దాధారము కలదని ఇది రెండుమూడు తావుల సకర్తకముగా వాడబడినది.

ఆవిష్కారము :—వ్యక్త మగునట్లు చేయుట; అభివ్యక్త మగుట; వెలిపుచ్చుకొనుట : Manifestation.

ఈశిత :—ఇచ్ఛానుసారము శాసింపఁగల శక్తి.

ఉచ్ఛ్రయము }
ఉచ్ఛ్రయము } :—గొప్ప యున్నతి, వృద్ధి, తీవ్రత.
Height ; intensity.

ఉనుకువ :—ఉండుట ; ఉండుటయొక్క తీరు : Mode of being.

ఉపరి గతము :—పై భాగమున కలట్టిది : Superficial.

శ్రీ అ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

ఉపరి మర్త్యము :—మర్త్యులను మించి ఉర్ధ్వమున నున్నట్టిది;—ఈమాట ఋగ్వేదమునందుండి గైకొనఁబడినది.

ఉపలబ్ధి :—జ్ఞానముచే పడయుట; అనుభవమందలి ప్రాప్తి : Realisation.

ఋతము :—వేదమునందు ఋతమునకును సత్యమునకును ప్రభేదము కలదు. సత్యము సత్తకుఁజేందిన నిజము; దానిని సృష్టించు దివ్య చితియందలి ప్రవృత్తికిఁజేందిన నిజము ఋతము. ఋతము నందు దేవతల జన్మ; వారి యెఱుక ఋతము; ఋతముచే వారు సత్యమును ప్రతిష్ఠింతురు. ఈ క్రింది ప్రయోగములను పరిశీలింపఁ దగును. ‘ఋతాత్ సత్య ముపాగాత్’; ‘ఋత జాత సత్యాః’; ‘ఋత ధీతయః సత్యధర్మాణః’;—‘ఋతమునుండి సత్యము వెడలినది’; ‘ఋతమున ప్రభవించిన సత్యస్వరూపులు’; ‘ఋతమును తమ భావమున ధరించి సత్యమునకు ధారకులగు వారు’.

కార్మికము :—కార్యమునకు, లేక కార్యదృష్టికి సంబంధించినది: Practical; Pragmatic.

కృత్స్నము :— సమస్తము, సకలము : Whole, Integral.

క్రమితము :—అనుక్రమము కలట్టిది, ఒకదాని తరువాత నొకటిగా ఒకక్రమము ననుసరించి జరుగునది: Gradual.

క్రమిత సంభూతి :— పరిణామముయొక్క క్రమము ననుసరించి ఒక యునుకువనుండి వేఱొక యునుకువకు మాటుట : Evolutionary becoming.

కొన్ని పదముల కర్థ వివరణ

క్లిష్టము :—క్షేత్రము కలిగించు విషయము; స్వవ్యాఘాతముగాఁ దోచు సందర్భము: Difficult Problem; Inconsistency, Contradiction (‘మాతా మేవంధ్యా’—అనునది ‘క్షిప్త’ మనఁబడుచున్నది.)

చిత్స్సత్త :—చిన్మయమగు సత్త: Conscious-Being.

చేతన :—గ్రహించు శక్తి: Consciousness.

చైతన్యము :—సచ్చిదానందాత్మకమగు పరమతత్త్వము: Spirit

తత్త్వము :—నిజమగు స్వభావము; సత్యము; మూలపదార్థము: Reality; Principle.

తాదాత్మ్యము :—ఒకదానిఆత్మగాఅగుట: Identity.

ధాతువు :—(౧) ఏదేని పదార్థమునకు ధారకమైన మూలాంశము, మూలద్రవ్యము, తత్త్వము: Element; Principle. చూ. పృథ్వీ ధాతువు, లేజో ధాతువు; (The earth element, The light element); లేక ‘భూతధాతువు’, ‘ప్రాణధాతువు’ (The Principle of Matter, the principle of Life).

(౨) శరీరమందలి ప్రాణకార్యములను ప్రసరింపఁజేయు నూత్తుతంతువులు: Nerves.

నిమగ్న చేతనము :—బెటి కేమియు కానరానట్లు పూర్తిగా మునిగియున్న చేతన కలట్టిది.

శ్రీ ఆ ర వి ం ద ద ర్శ న ము

నిరుపాధికము:—దగ్గఱ లేక మీద నుంపబడినట్టిది ‘ఉపాధి’; అనఁగా పరిమితము చేయునట్టిది. ఆత్మవిషయమున దేశ కాలములు లేక శరీర మనఃప్రాణములు లోనగునవి ఉపాధు లనబడు చున్నవి. కావున వీనిచే పరిమితము చేయబడ నట్టిది, లేక బంధింపఁ బడ నట్టిది నిరుపాధికము : Unconditioned, not limited.

నిలుకు:—నిలిచియుండుట, నిలిచియుంట యొక్కతీరు; విదేని ఆధారముపై ఒకానొకయవలంబముతో నిలిచియున్నచందము; పృథక్త్వ బీజమగు ‘నేను’ అను ఆధారముపై భేదజ్ఞానమున వర్తించు మానసికదృష్టి అవలంబముగా మన యిప్పటి నిలుకు : Poise.

నిశ్చేతనము:—చేతన లేనట్టిది : Inconscient.

పరము :—అవరము గానిది; పైది; హెచ్చైనది; Higher; Superior.

పురుష తంత్రము:—పురుషుని ఇచ్చపై అధీనపడినట్టి : Depending upon the Subject. (చూ. వస్తుతంత్రము)

ప్రతినివిష్టత:—మూర్ఖపు పట్టు : Obstinacy, recalcitrance,

ప్రతిపత్తి:—గ్రహణ, గ్రహణయం దేర్పడిన భావము : Perception, notion.

ప్రతిభాస:—అగపడుట,—కాని ఆ కారణము చేతనే అసత్యమనికాదు : Appearance.

కొన్ని పదముల కర్థ వివరణ

ప్రతియోగి: — విరోధి ధర్మము కలట్టిది—చీకటికి వెలుగు, భావమున కభావము ప్రతియోగి : **Opposite, Contrary.**

ప్రతి స్పందము: — బాహ్యస్పర్శచే ప్రాణి శరీరమునఁ గలుగు విక్రయ, వెలి తాకిడికి జవా బనఁదగు చేష్ట : **Response.** ఇయ్యది ప్రాణముయొక్క విశిష్ట లక్షణముగా గ్రహింపఁబడుచున్నది. (చూ. శ్రీ అరవింద దర్శనము. 9 పుట. మొదటి పాద సూచి.) వ్యవహారమునకు జడమునకును ప్రాణికిని, ప్రాణమునకును చేతనకును భేదము కొంత విశదమే అయ్యును, పరీక్షకుని శాస్త్ర దృష్టి వీనిమధ్య సరిహద్దుగీతల నెచట గీయవలయునో ఎఱుఁగకున్నది. చేతన లేనట్లు కాన్పించు తరు లతాదులయందును చేతన కలదు— “అంత స్పంజ్ఞా భవంత్యేతే తరుగుల్మలతా దయః” ఏదో ఒక దశలోనున్న చేతనలేని ప్రాణ ముండదు; ఏలన కడకు, “ఏది ప్రాణమో అదియే ప్రజ్ఞ, ఏది ప్రజ్ఞయో అదియే ప్రాణము”— “యోవై ప్రాణః సా ప్రజ్ఞా, యావై ప్రజ్ఞాస ప్రాణః”. మఱియు జడములుగాఁ దోచు లోహోదులందును ప్రాణలక్షణముగు ప్రతి స్పందము. శ్రీ జగదీశ చంద్ర వసువుచే లక్షింపబడినది.

ప్రతీతి: — ఎఱుకయందు గోచరించుట : **Apprehension**

ప్రత్యా వర్తనము: — తిరుగుట, మఱిలుట; బాహ్య విషయములయందు సంచరించుట మాని మనస్సు తన మూలము నెఱుఁగుటకై లోనికి చొచ్చుట.

ప్రాణవాదము: — ప్రాణమే పరమ తత్త్వ మనువాదము. లేక ప్రాణము భౌతికతత్త్వములకంటె విశిష్టమనువాదము **Vitalism;**

శ్రీ అ ర వి ం ద డ ర్మ న ము

భాగవత జీవితము:—దివ్య జీవితము; దేవత్వజన్తమును బడసి దివ్యములగు జ్ఞాన కర్తల కాధారమైన మనుష్యునియొక్క జీవితము.

భూత ధాతువు:—పృథివ్యాది భూతములతోడి నిర్దిష్ఠఁబడిన లేక పృథివ్యాది భూతములకుఁ జెందిన పదార్థము గల ధాతువు : **Material Principle.** ఈ ప్రయోగములు చూచునది :—భూ తేంద్రియములు = భూతములతో నిర్దిష్ఠఁబడిన పదార్థము గల ఇంద్రియములు — చేతన ధాతువుతో నిర్దిష్ఠఁబడినవి కావనుట. భూత కాశము=The Physical sky, దహరాకాశము=The subtle sky.

భౌతిక వాదము:—భూత ధాతువులే పరమ తత్త్వ మను వాదము : **Materialism.**

మానుష్యకము:—మానవ స్వభావము; మానవజాతి : **Humanity; The human race.**

వస్తు తంత్రము:—‘విషయము’ (Object) పై అధీన పడి యున్నట్టిది కాని విషయ (Subject) పై అధీనపడి యున్నట్టిది కాదు; దీని యర్థము శంకరుల ఈ వాక్యముచే సుబోధ మగును : “వస్తు తంత్ర మగుటచే సరియగు జ్ఞానమున కొకటే రూపము. ఏకరూపమున ఏ అర్థము నిలిచియుండునో అదియే పరమార్థము. లోకమున దాని విషయమగు జ్ఞానము సరియగు జ్ఞానమని చెప్పఁబడును. ఇట్టి జ్ఞానము నకుదృష్టాంతము, “అగ్ని వేడిమికలది యనుట”. కావున సమ్యక్ జ్ఞానము వస్తు తంత్రముగాని పురుష తంత్రముకాదు ; అనఁగా అది వస్తుధర్మ

కొన్ని పదముల కర్థ వివరణ

ముపై అధీనపడి యున్నది. మనుష్యుఁ డెచ్చగించియు అన్ని చల్ల నిది అని భావింపజాలఁడు.

విజ్ఞానము :—మనోభూమికకు పైఁగల భూమిక : Supermind. చూ. ప్రవేశిక నిపాదనూచి, మఱియు దర్శనము ౨౫ పుట.

విశ్వ చేతన :—విశ్వ పురుషుఁడు లేక విశ్వ సత్త లేక సర్వాత్మ (All-soul) యొక్క చేతన : Consciousness of the cosmic Being or Cosmic Soul, Cosmic Consciousness. (చూ. సమష్టి, వ్యష్టి ; సమస్తము, వ్యస్తము)

విసంవాదము :—ఒకదానితో నొకటి భేదించి పాసఁగ కుండుట, విరోధము, అ సామంజస్యము : Dis - harmony. ఇది లేకపోవుట అ - విసంవాదము : Harmony.

వ్యవస్థ :—కార్య కారణ సంబంధాత్మకముగా నియతమై యున్న ఏర్పాటు : Law. ఉదా. ప్రకృతియొక్క వ్యవస్థ : Law of Nature. మఱియు నడవడిని శాసించునట్టిదియు వ్యవస్థ. ఉదా. సంఘవ్యవస్థ; Social law.

వ్యష్టి } :—సర్వాత్మకు శరీరమైన విశ్వమంతయు
వ్యస్తము }
సమష్టి. అందు ప్రతిదియు వేర్వేరుగావ్యష్టి. సమష్టి, వ్యష్టులకే సమస్త వ్యస్తములు (Universal and individual) పర్యాయములు.

శ్రీ అరవింద చర్చనము

వ్యూహము :—అవయవముల లేక భాగములయొక్క కూర్పు, సంనివేశము : Structure, formulation, organization.

శక్తి :—కారణమున కార్యాభివ్యక్తియొక్క సామర్థ్యము: Potentiality.

సంభూతి :—సత్తయొక్క పరిణామము, అగుట, భావమునుండి భావాంతరమునకు మాటుట: Becoming.

సంహత కార్యము :—అనేక కారణముల కూడికచే కలిగిన ఫలితము.

సంరాట్వము :—సామ్రాజ్యము: తనలోకముపై ఆధిపత్యము.

సత్త :—పరిణామముయొక్క ప్రకారములనుండి విడిపఱచి గ్రహింపబడు నునికి, తత్త్వము (చూ. సంభూతి.) Existence.

స్వతః స్ఫురణము :—ఇంద్రియ ప్రణాళికచే గాక లోన తనంతట తా స్ఫురించెడు జ్ఞానము. ఇది ఊహకాదు, మఱియు కుశలమగు బుద్ధి తన ఆశుగతివలన నిగమన క్రమము నెఱుంగకయే నిగమమును(Conclusion)చేరుటగాదు. ఇది పై భూమికయందలి ప్రత్యక్షజ్ఞానమునకు మనోభూమికయందలి క్రిందిరూపు; ఇది స్వతః ప్రతీతి, అంతర్జ్ఞానము, స్వతోభావము, లేక స్ఫురణము అను పేరులచే వ్యవహరింపబడినది: Intuition.

స్వరాట్వము :—స్వ రాజ్యము: తనపై సంపూర్ణమైన వశిత్వము.

కొన్ని పదముల కర్థ వివరణ

స్వ సంభూతి :—తనచే తనయందు నిర్వహింపఁబడు
పరిణామ క్రమము: Self - becoming.

స్వాతి క్రాంతి :—తన్నుఁ దా నతిక్రమించి పోవుట.
Self-transcendence.

స్వానువాదము :—తన్నుఁ దా ననువదించుకొనుట,
తన స్వరూప యథార్థము నొక ప్రకారమునందు ప్రకటించుకొనుట.

స వ ర ణ

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౨	౧౮	ఋజువు	రుజువు
౧౯	౧౫	స్పందము	ప్రతిస్పందము
౧౧	౧౪	ఓనిని లుకు	దీని నిలుకు
౧౬	౧౧	...మగును కాని,	...మగును. కాని
౨౦	౧౨	అగుయుగపదను	లను యుగపదను
		భూతిచే చేరుపుట	భూతిచే చేరుట
౨౮	౪	...నందు పరివర్తి	...నం దుపరివర్తి
౩౩	౧,౨	(ఈపంక్తులను వదలవలయును)	
౩౮	౨	మనమున తప్పి	మనము తప్పిన
౩౯	౨	పరబ్రహ్మము	పరబ్రహ్మము.
౬౯	౪	తొందఱ	తొందర
౭౩	౯	అర్థ	అర్థ
౮౧	౧౮	ప్రకృతిలో;	ప్రకృతిలో
౧౧౭	౧౯	ఒరఁగ	ఒరగ
౧౨౪	౧౯	అనివార్యమై	అనివార్యమై
౧౨౫	౧	చేతదే	చేతనే
౧౩౨	౧౯	మధ్యతెరను	మధ్య తెరను
౧౪౨	౧౮	...బడయుటయే	...బడయుటయే అని

Ba

TPLA102B172

BC

ಮಹಸು ಫೌಂಡೇಷನ್
ಪುಸ್ತಕಾಲ ಪರಿಕರನಾಪಟ್ಟಿ

ಪುಸ್ತಕಂ ಪಂಖ್ಯ	1P6A102 B172
ಪುಸ್ತಕಂ ನೆರು	(ಶಿ - ಕರಿಯದದರ್ದನು)
ತಾರೀಖು	25-10-29
ಮುಂದು ಲಘು	Xes
ವೆಚುಕ ಲಘು	Xes
ಮೊತ್ತಂ ಪೆಜೆಲು	227
ಪೆದ್ದ ನೆಜಾ ಪೆಜೆಲು	n/o
ಖಾಕೆ ಪೆಜೆಲು	4, 4, 5, BCI, 90
ಲೆಖ ಪೆಜೆಲು	n/o
ತಯಾರು ಚೆಪೆತದಿ	Triveni
ಪೆಜೆಲು ಖಡಬೆತದಿ	Triveni
ಸ್ಕಾನ್ ಚೆಪೆತದಿ	Triveni
ಪರಿಕ್ಷೆ ಚೆಪೆತದಿ	Triveni
ಪೆಜೆಲು ಸರಿಚಾಪೆತದಿ	KASIMBI
ಫ್ರೆಂಡಿಂಗು ಚೆಪೆತದಿ	
ಪ್ಯಾಕಿಂಗು ಚೆಪೆತದಿ	
ಸ್ಕಾನ್ ಚೆಯ್ಯವಿ	
ತಪ್ಪುಲು	n/o
ಪರಿಸ್ಥಿತಿ	good